AKİS

HAFTALIK AKTÜALİTE MECMUASI

AKİS

Haftalık **Aktüalite** Mecmuası

Sene: 2, Cilt: IV, Sayı: 58

Denizciler Caddesi
Yeni Matbaa - Ankara
P. K. 582 — *Tel:* 18992

Fiatı: 60 Kuruş

İmtiyaz Sahibi:
Metin TOKER

Yazı *İşlerini fiilen idare eden:*
Yusuf Ziya ADEMHAN

-

Ressam:
İzzet ÇETİN

Karikatür:
TURHAN

Fotoğraf:
ASSOCIATED PRESS — HÜSEYİN EZER

Klişe
Doğan TORUNOĞLU
Haşmet EGEMEN

Abone Şartları

3 aylık	(12 nüsha) :	6 lira
6 aylık	(25 nüsha) :	12 lira
1 senelik	(52 nüsha) :	24 lira

İlân Şartları :
4 Renkli arka kapak (Tam sayfa): 260 lira
Kapak içi 300 lira ve metin sayfaları Santimi 4 Lira

Dizildiği ve Basıldığı Yer :
Yeni Matbaa — Ankara

Kapak Resmimiz

Suna Soley

Yerli Gina

Kendi aramızda

Sevgili AKİS Okuyucuları

Her şey hatıra gelirdi ama eski bir Temyiz başkanının, eski bir Adalet Başkanının, eski bir Adalet Bakanının, Türkiye Büyük Millet Meclisi Adalet Komisyona Başkanının ve bunların hepsinden mühimi memlekette yetiştirdiğimiz hukukçular içinde kıymet diye bilinen bir zatın hukuk mevzuundaki bir fikrini müdafaa için Kur'andan âyetler okuyacağı, hem de bunu bir siyasî partinin toplantısında yapacağı hatıra gelmezdi. Hadise aynen vakidir. Halli özyörük ispat hakkını kötülemek maksadiyle Demokrat Partinin Aydın il kongresinde - kongreye, bakanlar hakkındaki isnatların ispatı hakkı aleyhinde açıkça vaziyet alan tek Bakan, Dr. Mükerrem Sarol başkanlık ediyordu -kürsüye çıkıp âyet okumuştur. Eski Temyiz başkam konuşmasını da şu zarif cümleyle tamamlamıştır: "Allah bunların cezasını versin". Halil özyörük konuşmasında hep, vatandaşların vatandaşlar hakkındaki isnatlarının ispatı isteniliyormuş gibi görünmüş, bahis mevzua olanın gerek "11li takrir" de, gerekse C.H.P. nin tasarısında - bakanlara vazifeleri dolayısiyle yapılan isnatların ispatından ibaret bulunduğunu bilmemezlikten gelmiştir.

Madem ki bir siyasî partinin siyasi toplantısında ayet okuyacaktı, Halil Özyörüğün Kur'anda bulunan samimiyet hakkındaki cümlelerden bahsetmesi daha faydalı olurdu. Zira samimiyetin asıl olduğu hususu da kitabımızda yer almıştır. Şimdi görüyoruz ki, ıstırabımızın menşei karşımızdakilerin samimiyetinden şüphe etmemizdir. Eski Temyiz Başkanı 'ispat hakkı isteğinin arkasında gizli maksatlar saklı olduğunu" söylemekten çekinmemiştir.

Ne gizli maksatlar olacak? Dünyada hiç bir maksad, böylesine aşikar değildir. Diyoruz ki meselâ elimizde bir bakanın kendi lav zasiyle umum müdürlerinden birine yazdığı "ben Ahmedden 50 bin lira aldım, sana da 20 bin lira verecek; işini yapıver" mealinde Ur mektup bulunursa bunu neşredebilelim ve bakan bizi mahkemeye verirse yazdığımızın doğruluğunu ispat hakkına malik bulunalım. Bugün böyle bir vesika neşredilse de bakan gazeteci aleyhinde dava açsa gazeteci kendini müdafaa imkânından tamamiyle mahrumdur. Hiç bir ispat hakkı yoktur. Mahkeme onu dokuz aydan başlıyan bir hapis cezasına mahkum eder.. Mektubun doğru olup olmadığı ise sorulmaz bile. İşte, ispat hakkım istememizdeki tek sebep bundan ibarettir.

Misali umumileştirebiliriz. O zaman Halil özyörüğün değil milletin derdi ortaya çıkar. Mutlaka gerçekleşmesi lâzım bir takım meseleler var. Bunları isteyenler arasında muhalifler de bulunuyor. Antidemokratik kanunların kaldırılması, Anayasa meselelerine el atılması, hâkim teminatının eski haline getirilmesi, Üniversite muhtariyetine konulan kayıtların izalesi, seçmenin rey emniyetinin haleldar edilmemesi, iktisadî hayatımızın bir plâna bir programa bağlanması ve mütehassısların fikirleri alınarak hareket edilmesi... Bunlar mücerret iddialar değüdir. Antidemokratik kanunların hangileri olduğunu demokrat liderler hepimizden iyi bilmektedirler, senelerce mücadelesini yapmışlardır. Anayasa meselesi ortadadır, 1950 kampanyasında söyledikleri nutukları yeniden okumaları bunu hatırlamalarına yetecektir. Hâkim teminatı, Üniversite muhtariyeti 2 Mayıstan sonra değiştirilen kanunlarla zedelenmiştir. Seçmenin rey emniyeti Kırşehirin yemden vilâyet yapılmasiyle eski haline dönecektir. Ev yaptırırken 'mimara danıştığımız, hastalanınca doktora gittiğimiz gibi memleketin iktisadî işlerini tedvir ederken iktisatçıların fikirlerini almamızdan daha tabii ne olabilir?

Bunlar muhalefetin meseleleri midir? Hayır. Bunlar hepimizin meseleleridir. Hakikatleri görmek için iktidar partisinin kongrelerinde görüşülenleri dinlemek, okumak kâfidir. Ama ortadaki dertleri Halil Özyörükler Muhalefetin meseleleri yapmakla, en masum isteklerin altında mutlaka gizli maksatların aranmasını tavsiye etmekle kendi partilerine iyilik mi etmektedirler, yoksa kötülük mü? Bunlara lüzum yok.. Ama iktidar partisi milletin hakiki ve tabu isteklerini "muhalefetin meselesi" yapmakta devam edince muhalefet gün geçtikçe kuvvet kazanacak ve iktidar bundan sonra ilk seçimleri kaybedecek, vaadini gerçekleştirmemenin cezasını çekecektir. Halil özyörükler buna mu istiyorlar? Halk partisi iktidarı, milletin meselelerini "Demokrat Partinin meselesi" haline getirdiği için devrilmiştir. Eğer onları realizmle ele alsaydı, kendisini eskinin muhafızı, muhalifleri yeninin alemdarı olarak göstermeseydi belki de 1950 hezimetine uğramazdı. Şimdi ise aynı meseleler hâlâ ortadadır ve gün geçtikçe Muhalefetin malı haline gelmektedir.

Halil Özyörük ararsa, ihtimal ki ibret hakkında da bir âyet bulabilir.

Saygılarımızla

AKİS

YURTTA OLUP BİTENLER

Dış Yardım

300 mü, 30 mu?

Geçen haftanın sonlarında Paristen Yeşilköye gelen bir uçaktan uzun boylu, yorgun yüzlü, traşı hafifçe uzamış orta yaşlı bir zat çıktı. Üzerinde gri bir elbise, kolunda trençkot vardı. Bu, Başbakan Muavini' Fatin Rüştü Zorluydu. Hayatının en zor - ama en başarılı değil - vazifesinden dönüyordu. Memleketten ayrılmasının üzerinden uzun haftalar, hattâ aylar geçmişti. Evvelâ Atlantik Paktının Bakanlar toplantısında Türkiyeyi temsil etmiş, oradan Amerikaya geçerek dostumuzda talep ettiğimiz uzun vadeli bol kredinin temini için müzakerede bulunmuştu. Fakat müzakerelerin neticesi yurda kendisinden evvel ulaşmıştı. Biz 300 milyon dolar borç istiyorduk, Amerika 30 milyon dolar hibe ediyordu. Teselli verici tek taraf ortada "şimdilik" tabirinin mevcudiyetiydi.

Gazeteciler Başbakan Muavinini uçaktan inerken herkesten evvel yakaladılar ve malûmat sonlular. Fatin Rüştü Zorlu batı âdetlerine vâkıf bulunduğundan istenilen izahatı, kısaca ve mühim esrar açıklamadan verecekti. Bir memleket umumî efkârının böylesine mühim bir meseleden derhal haberdar tutulması gerektiği kanaatindeydi. Bütün demokrasilerde bu, ayni şekilde cereyan ediyordu. Fakat ağzını açmasına zaman kalmadan gene kendisi gibi uzun boylu, ince, ama iyi. traş olmuş ve daha genç biri yanına yaklaştı. Bu Başbakanlık özel Kalem Müdürü Muzaffer Ersüydü.Bildirildiğine göre Başbakan Adnan Menderes, Muavinini bekliyordu. Hakikaten uçak meydana inerken Adnan Menderesin büyük otomobili de meydana giriyordu.

Başbakan, muavinini samimiyetle karşıladı. Gülümsemesinden cesaret alan gazeteciler onun yanında Fatin Rüştü Zorluya suallerini tekrarladılar. Ama cevabını Adnan Menderes-, ten aldılar. Başbakan: '

"— Müsaade edin efendim, dedi, evvelâ bana malûmat versin.."

Muhabirler bir takım yanlış haberlerin dolaştığını hatırlattılar. Başbakan aldırmadı.

"— İstenilen yazılsın, biz düzeltmesini biliriz..." diye ilâve etti.

D.P. Genel Başkanı muhalefet yıllarından bu yana basının ve efkârı umumiyenin demokrasilerdeki rolü ve vazifesi hakkındaki fikirlerinde hayli değişiklik yapmıştı. Hakikaten yardımın reddi veya müzakerelerin mahiyeti hakkındaki ilk resmî görüş ancak bu haftanın ortasında, Çarşamba akşamı açıklandı. Hem de bizzat Başbakanın ağzından. Ancak bu defa da öteki uçtan ifrata varılmıştı: Türkiye Cumhuriyeti hükümetinin başkanı, bir havadis ajansını tekzip için beyanat veriyordu. Halbuki Anadolu Ajansının bu vazifeyi üzerine alması çok daha yerinde olurdu.

Bir Neslin Vazifesi

Cüneyt ARCAYÜREK

Biz bir nesiliz. Yaşlarımız yirmi beş ile kırk beş arasında değişiyor. Elbette ki bu, bir tel örgü değildir. Yaşları yirmi beşin altında veya kırk beşin üstünde nice insan var ki gönülleriyle bizim saflarımızdadır. Buna mukabil bilimle ayni senelerde doğan kimseler tanıyor, kimseler biliyoruz ki neslimizin idealleri ile alâkaları bile yoktur. Ama gene de biz bir nesiliz, Atatürk inkılâplarının sonuncusu olan Demokrasiyi - sıfatsız bir Demokrasi - bu topraklar üzerinde bu millet için gerçekleştirmek bize mevdudur. Bu, bir neslin verdiği savaştır. Her savaşta olduğu gibi bunda da yaralananlarımız, şehit düşenlerimiz olacaktır. Bunların yanında, ters yüzü edip kaçanlarımız da bulunacaktır. Bazılarımız ıstırap çekeceğiz. Bazımız fedakârlık yapmak mecburiyetinde kalacağız. Bir kısmımız ise bile bile tehlikeye atılacak, gönüllü olarak vazife göreceğiz. En sonda zaferin bizde kalacağım bildikten sonra ne gam! Her şey gelip geçecek, ama bu memleket demokrasiye kavuşacaktır.

İktidar, Muhalefet... Bunlar suni sınıflandırmalardır. Demokrasiyi isteyenler ve demokrasiyi istemeyenler: işte çarpışan iki zümre bunlardır. Biz öyle hürriyet kahramanlarına rastladık ki altlarında bir koltuk bulunca seneler senesi şampiyonluğunu yaptıkları fikirleri, dâvaları bir kenara bıraktılar. Mücadele ettikleri kanaatleri benimsediler, onların avukatları kesildiler. Biz Öyle hürriyet kahramanlarına rastladık ki dünkü sözlerini inkar ettiler, o sözleri bugün tekrarlamaktan başka suçu olmayanlar?, yapmadıklarını bırakmadılar. Demokrat Parti... Cumhuriyet Halk Partisi... Cumhuriyetçi Millet Partisi.. Bunlar da bir takım etiketlerden başka şey delildir. İçimizde partililer var, partisizler var. Bizi birbirimizden ayıran parti olmadığı gibi, birleştiren de parti olmaktan uzaktır. Davaya inananlar ve davaya inanmıyanlar: hakikat bundan ibarettir.

1945 den bu yana geçen on senenin, pek çok şeyi de beraberinde değiştirmiş bulunduğunu; o on senenin havası içinde büyüyüp yetişenlere artık hürriyetsizliği kabul ettirmeğe imkân olmadığım görmemek için körlük bile kafi değildir. Şu parti iktidarı kaybederse, şu parti iktidarı kazanırsa biz şahsen ne elde edecek, elden ne çıkaracağız? Hiç bir şey... 1945 ile 1950 arasında elimizden gelen bütün gayretle muvaffakiyetine çalıştığımız fikrin zahiri temsilcisi parti iktidara gelince, kimden gidip ne istedik? Bir tek demokrat lider çıksın da "bizden şunu istedi, biz yapmadık" desin, kalemimizi ebediyen kırmağa hazırız. Onlardan istediğimiz, vaad ettikleri demokrasiydi. Onu alıncaya kadar, her, ne pahasına olursa olsun mücadelemizden bir an vaz geçemiyeceğiz. Biz, Şefin adı Ahmet değil de Mehmet oktun diye uğraşmadık. Biz, hürriyetimizi temin için çalıştık. Son on senenin havasını teneffüs edenler, yollarından alıkonulamazlar. Buna teşebbüs edenler ise, bugünkü kudretleri istediği kadar korkunç bulunsun, mağlûp olmaya mahkûmdurlar. Azmimizi yenemiyeceklerdir.

Her partiden, her yaştan, her sınıftan demokrasiye inanmış, onun Avrupalı mânasına iman etmiş milyonlarca insanız. Bir yerde biri susturulursa, bin yerde bini başlar. Kısa müddetler zafer, karşı tarafta kalmış görünebilir. Ama, dünyanın her yerinde muzaffer olan fikirler bizde de nihai galebeyi sağlıyacaktır. Öyle bir an gelecektir ki cereyan bir çığ halini alacak ve sedler dayanamıyacaktır.

Hiç kimseden korkumuz yoktur. Hiç bir şey. bizi yolumuzdan döndüremiyecektir. Ne şahsî kinimiz, ne şahsî sevgimiz vardır. Tuttuğumuz bir taraf mevcut değildir. Bugün iktidarı ellerinde bulunduranlar Demokrasi yolunda bir tek adım atsınlar, onların en candan teşvikçisi, en hararetli müdafileri kesiliriz. Şampiyonluğunu yaptıkları, rey almak için gerçekleştireceklerini vaad ettikleri hürriyeti sağlasınlar onları daha seneler senesi başımızda tutmaya hazırız. İstediğimiz başka şey yoktur. Ama tohumlarım vaktiyle bizzat attıkları fikirler meyvalarını vermiştir. Şahıslar ezilmekle, şahıslar susturulmakla o fikirler bu vatanın sathından silinmez. Olsa olsa, onları sümek isteyenler ilk seçimde siliniverirler.

Tabiat kanunları, hükümlerini icra edeceklerdir. Bir saatin ibrelerini hiç, ama hiç kimse ters döndüremez.

Çeşitli haberler

Uzun vadeli bol kredi talebimizin is'af olunmayıp onun yerine "şimdilik" kaydiyle 30 milyon dolar hibe edildiği havadisi memleketimize iki

yoldan gelmişti. Bunlardan biri Amerika Hükümetinin Haberler servisiydi, öteki ise, dünyanın en büyük ajansı olan Associated Press.. Haberler servisinin bülteninde uzun vadeli kredi talebimizden bahsedilmiyor, sadece 1954-55 yıllarına ait Amerikan yardımının 70 milyon dolardan 100 milyona çıkarıldığı bildiriliyordu. Havadisin manalı tek tarafı su cümleydi: "Bu ilâve yardımının Türk hükümetinin ekonomik bir istikrar temini içki müessir bir program meydana getirip tatbik edeceğinden emin olunduğu için yapıldığı açıklanmıştır."

Ertesi gün A. P. nin haberi çıktı. Ajans Türkiyenin Amerikadan 300 milyon dolar borç istediğini söylüyor, talebin reddolunduğunu ve "geçici bir malî buhrandan bahseden Fatin Rüştü Zorluya Amerikan idarecilerinin Türkiyenin ekonomisini müstakar hale getirecek tedbirlerin alınmasını" tavsiye ettiğini bildiriyordu. Ancak A.P., Amerikan ajanslarına ve basınına has nezaketsiz ve kurun lisanı kullanıyordu. Hadise üzüntü, lisan infial uyandırdı. Bu hisler haklı hislerdi. Menderes hükümeti içinde bulunduğumuz ekonomik buhranı atlatmak için uzun vadeli krediye bel bağlamıştı. Kredinin alınamaması vaziyetimizi güçleştirecekti. A.P. nin lisanı ise, haysiyet kalcıydı.

Bilinen hakikatler

Ama iki nokta, hakikate uygundu. 300 milyon dolar kredi istemiştik, bu talep müsait karşılanmamıştı. 80 milyon dolar, biraz teselli mükâfatı havası taşıyordu. Amerikalılar bir plan ve programımız olmamasından dolayı itiraz etmişlerdi ve kanaatlerince Adnan Menderes hükümeti Türk milletine verilecek parayı iç politika endişelerini birinci plânda göz önünde tutarak sarfediyordu. Daha evvelce de AKİS'in bildirdiği gibi Amerika, mevcut enflasyonun Menderes hükümetinin dediği gibi İktisadi değil, siyasi olduğuna inanıyordu. İstiyordu ki, üzerinde siyasî partilerin ittifak ettiği ve doğruluğuna inandığı bir uzun vadeli program olsun; Türkiyede iktidar değişirse bu programın tatbiki zarar görmesin, yani paralar yanmasın veya tahsili tehlikeye düşmesin. Amerikan yardımının kullanılış tarzında mutabakat bulunsun. Halbuki Menderes hükümeti memleketin içinde bu mutabakatı aramak istemiyordu. "Siz bize, istediğiniz borcu verin; biz onu kullanmasını biliriz" diyordu. Millî iktisadı, iç politikadan ayırmaya yanaşmıyordu. Amerikalılarla teması bulunanlar - Kasım Gülek ve Ahmet Emin Yalman gibi zıt kanaatte olsalar da - bir noktada ittifak ediyorlardı: eğer millî iktisadın tanziminde mütehassısların hazırlıyacağı ve her şeyden ziyade teknik bir vasfı haiz plân esas tutulursa Amerika 300 değil, 500 milyon dolarlık kredi açabilirdi.

Biz ispat hakkını Menderese tanıyoruz

Türkiye Büyük Millet Meclisinin 21 Mayıs 1955 tarihinde yaptığı son celseye alt müzakere zabıtları neşredilmiş bulunuyor. Bunların 629 uncu sayfasında Adnan Menderes ile İsmet İnönü arasında cereyan eden şu muhavere bulunmaktadır;

İsmet İnönü (Malatya) — İlk okulları gazetelere abone ettiler.

Reis — Müdahale etmeyin Paşam.

Başvekil Adnan Menderes (Devamla) — Muhterem arkadaşlar; Bunun ispat hakkı ile hiç bir alâkası yoktur. Bunu ispat hakkı olmamasına rağmen gazete yazdı mı? Mahkemeye gitmenin dokuz yolu var. Müsaade edin. Onun için mi mahkûm oldu? Bu da doğru değildir.

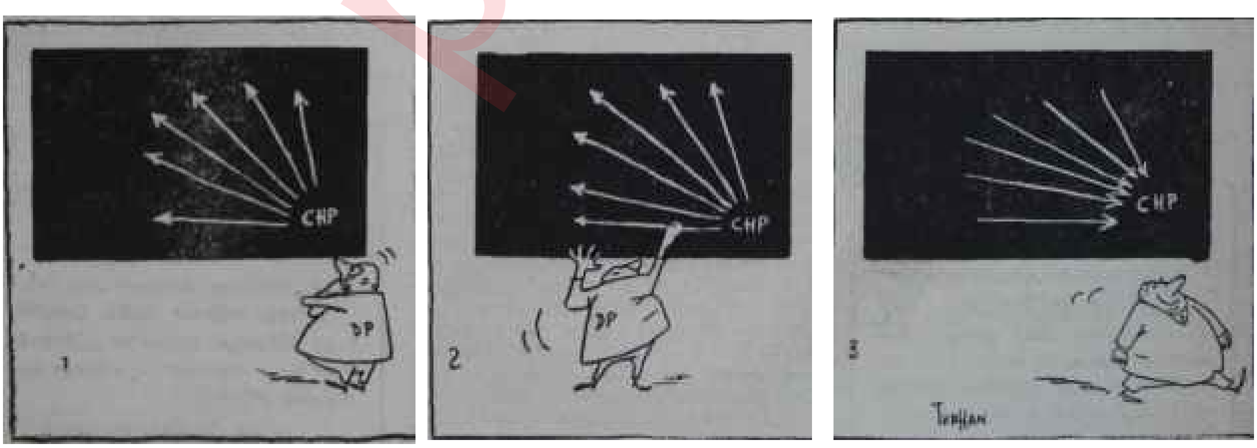
Muhterem arkadaşlar; efkârı tahrik etmek istiyorlar. Yalnız bunu yazmadılar. Hâkim onu bunun için mahkûm etmedi. Hâkim onu türlü iftiralarından dolayı mahkûm etti. Demir hırsızlığı, kömür hırsızlığı yaptı dedi, şunu dedi, bunu dedi.

Nüvit Yetkin (Malatya) — Bunu yazdığı için Metin Toker mahkûm oldu.

Başvekil Adnan Menderes (Devamla) — Onun için mi mahkûm oldu? Doğru degil. Efkârı tağlit etmek istiyor. Yalnız bunu yazmadı, hâkim onu bunun için mahkûm etmedi, hâkim onu türlü iddialarından dolayı mahkûm etti. Demir hırsızlığı, kömür hırsızlığı yaptı dedi. Bu da bunlar arasında bir lâftır. Onun iddiası yalnız o değildi, ondan daha çok ağır 90 tane itham vardı.

Adnan Menderes bu konuşmasını Meclis kürsüsünden yaptığı için hiç bir takibata maruz değildir. Fakat biz kendisini şerefli bir insan olarak tanıyoruz. Metin Toker hakkındaki isnatları tamamiyle yanlıştır. Metin Toker hiç kimse için "demir hırsızlığı, kömür' hırsızlığı yaptı" dememiştir. Adnan Menderesi umumi efkâr önünde, sözlerini ispata davet ediyoruz. Metin Tokerin bu mealdeki bir tek satırını gösterebilirse, başmuharririmiz her türlü cezaya razı olacak ve bir daha eline kalem almıyacaktır.

Ama ispat edemezse, Türkiye Büyük Millet Meclisinin kürsüsünden yaptığı ithamların yanlışlığını, öğrendiğini Adnan Menderesin Metin Toker'e açıkça ifade etmesi bir insanlık borca olur.

ARZULANAN MUHALEFET

Siyasî nezaket

Bana, bu ihtiyar adamı rahat bırak diyorlar..O ise cemiyeti rahat bırakmıyor ki.. Bir köşede oturup hatıratım yazsa bütün memleket kendisini Meryem Ana ziyaretgâhı gibi galip ziyaret edecek.

Dr. Mükerrem Sarol
(Balıkesirde nutuk)

D. P.

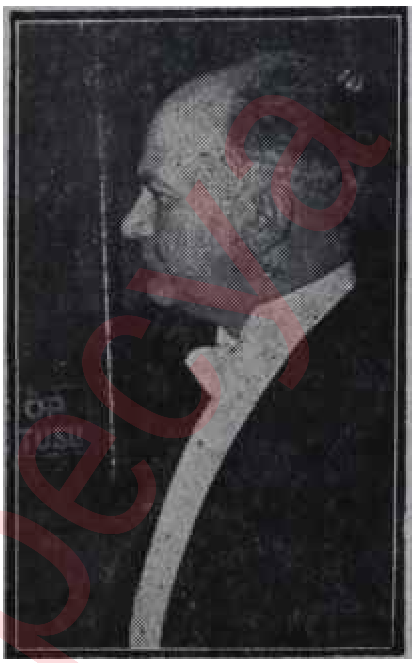
Gençleşme

Türkiyenin en büyük vilâyetindeki Demokrat Parti teşkilatının başında artık 35 yaşında bir *genç* adam var. 35 yaş.. Bu, şair için ömrün yaralıdır. Ama 35 yaşındaki bir politikacı bizde 1945 ten evvelki hürriyetsizlik devrinin ıstırabını hatırlayan, 1945 ile 1950 arasının mücadelesini bilen ve 1052 den sonra yüreğinde sukutu hayali hisseden insan demektir, istanbul 11 kongresinde delegelerin hemen hemen ittifakiyle idare kuruluna seçilen, arkadan bu kurulun başkanlığına getirilen Orhan Köprülü üstelik doktorasını - Edebiyat Fakültesinin tarih kısmından mezundur - demokrasinin diyarı olan İngilterede yapmak fırsatını bulmuştur. Orada, Bayswater üzerindeki bir sokaktan hürriyetin ve insan haklarının ne olduğunu daha iyi temaşa etmiştir.

İstanbul, Demokrat Parti İçin-son derece mühim bir vilâyettir. Partinin erkânı oranın milletvekilidirler. Suna rağmen iktidarın İstanbulda prestijinden her geçen gün biraz daha kaybettiği ve nüfuz tacirlerinin cirit attıkları teşkilâtın hizipçilik mikrobu tarafından kemirildiği âdeta gözle görülüyordu. İl kongresinin yapılmasından çekinen partililer mevcuttu. Anlaşmazlıkların açık şekilde ortaya çıkmasından endişe ediliyordu. Parti içinde, bir nüfuz iddiasında olanlar kendilerini Genel İdare Kuruluna seçtirmek için Büyük Kongreye taraftarlarını delege diye göndermek istiyorlar ve başkalarının taraftarlarını "hizipçi" diye tardediyorlardı. Bindirilmiş kıtalar kongre kongre dolaşıyor, meselâ Anadolu yakasındaki hemen bütün toplantılarda aynı simalar göze çarpıyordu. Jandarmanın müdahalesine de lüzum görülen yerler oluyordu. Ateş bacayı çoktan sarmıştı. Nüfuz tacirlerinin hummalı faaliyeti partiyi çok yıpratıyordu.

Sakin bir kongre

İşte bu yüzdendir ki geçen hafta Pazar günü Spor ve Sergi sarayında âdeta sessiz bir kongre yapılması hayret uyandırdı. Halbuki bu, bir dikkatli hazırlığın neticesiydi. Evvelâ, D. P. Genel Başkanı tarafından İstanbul Milletvekili Dr. Mükerrem Sarola Egede, kongre tarihine rastlayan tarihte bir vazife verilmişti. Bu suretle Sarolun Spor ve Sergi sarayında bulunması önleniliyordu. Ondan sonra, İstanbulun müstakbel Belediye Başkanı namzedi üzerinde bir karâra varılmıştı. Bu namzet şimdilik İzmirin eski Belediye Başkanı Rauf Onursaldı. Rauf Onursal il kongresi başkanlığına getirilecek, İstanbulun siyasi sahnesine adımını atmış olacaktı. Nihayet il idare kurulu için Genel Merkezin tasvibine mazhar olan bir "resmi liste" hazırlanmıştı. Böylece, muhtemel karışıklıklar Önleniliyordu. Plan muvaffakiyetle tatbik edildi. O kadar ki kongreyi takip için gelen gazeteciler bütün gün esneyip durdular. Konuşacağından bahsedilen Genel Başkan Adnan Menderes ise toplantıya katılmadı. Söz alan delegeler de daha ziyade sudan tenkidlerle iktifa ettiler.

Dr. Mükerrem Sarol
Başkanın ideal arkadaşı

Yeni bir zihniyet

Gerçi Orhan Köprülünün il idare kurulu başkanlığına getirilmesinde kuruculardan Fuad Köprülünün oğlu olmasının büyük rolü vardı. Zira Genel Merkez, itimada şayan bir balkan arıyordu. Ama Orhan Köprülü, senelerden beri teşkilâtın içindeydi. Nitekim il idare kurulu başkanlığına getirildikten sonra verdiği ilk beyanatta Genel Merkeze sımsıkı bağlı kalacaklarını belirtmeyi faydalı buldu.

Ancak genç başkanla beraber teşkilâta yeni bir de zihniyet getiriliyordu. Orhan Köprülü dürüst tanınan bir insandı. Menfaatçilerle mücadele etmek azmindeydi. Hizipçilerin fikirlere değil, menfaat dağıtımına dayanarak teşkilâta hakim olma gayretlerine set çekecekti. Bunun zor bir iş olduğu aşikârdı. Fakat genç başkan Demokrat Parti ileri gelenlerinin iktidarı aldıklarından beri unuttukları bir nokta üzerinde ısrarla durdu: basının yardımına güveniyordu. Basınla sıkı bir işbirliği yapılacaktı. Basının ise nüfuz tacirlerinden nasıl şikâyetçi olduğu hiç kimsenin meçhulü değildi.

İstanbulda gerçek demokratların menfaatçiler zümresine bu galebesi, mutlaka hayırlı akisler yaratacaktır. En büyük vilâyetimizde parlayan kıvılcımın öteki vilâyetlere sıçramamasına İmkân yoktur. Genç neslin iktidar partisi içinde ve bilhassa iktidar partisinin teşkilâtında rol alması ümid vermektedir. Zira Orhan Köprülü gibi münevverlerin demokrasi telâkkisinin, meselâ Dr. Goebels hayranlarının ve mukallitlerinin demokrasi telâkkisinden farklı bulunduğu aşikârdır. Bunlar hiç olmazsa İstanbul teşkilâtından temizleniyor ve Genel Başkan onları himayeden vaz geçiyordu.

Fakat iktidar partisi içinde har

Övünme

Kader beni hep İsmet Paşa ile karşı karşıya getiriyor.

Dr. Mükerrem Sarol
(Balıkesirde nutuk)

Nükte

Demin Halil adında bir delege arkadaş konuştu. Soyadını sordum, Bal dediler. Hakikaten ağzından ballar aktı. Bu balları Kasım Gûlekin ekşimiş midesine atatmak lâzımdır.

Dr. Mükerrem Sarol
(Balıkesirde nutuk)

Kabadayılık

Arkadaşlar, dunları *hep birlikte onların kaim kafalarına sokmaya çalışalım. Şayet kafaları atmazsa, cehenneme defolup gitsinler.*

Dr. Mükerrem Sarol
(Balıkesirde nutuk)

şeyin bir anda düzeleceğini sanmak elbette ki hatadır ve lüzumsuz bir iyimserliktir. Eskiler, mücadelelerini yapacaklar ve tamamiyle süprülmemek için ellerinden gelen gayreti sarfedeceklerdir. Münevverlerin bu taarruzu beklemeleri ve ona göre hazırlıklı bulunmaları gerekir. Ama ne de olsa İstanbul teşkilatında estirilen bahar havası iyi bir başlangıçtır.

C. H. P.

Açıklanmayan kararlar

İsmet İnönü derin bir oh çekti. Parti Meclisi çalışmalarını iki gün içinde tamamlamıştı. Ertesi sabah - pazar sabahı - Merkezde toplanılacak ve tebliğ kaleme alınacaktı. Meselenin mühim tarafı bitmişti. Ama müzakerelerin heyecanlı geçtiğini itiraf etmemeye de imkân yoktu. Sadece Şemseddin Günaltay işi beş buçuk saat müddetle görüşülmüştü.

Tebliğ neşredildiği zaman hayret uyandırdı. Pek umumi ve pek afakî meseleler ele alınmıştı. Teni bir şey yoktu. Hattâ satırların arasındaki mânaları anlamakta üstad olanlar dahi eski tebliğlerde belirtilmiş olan hususlardan başka bir fikir bulamadılar. Gerçi meseleler ortadaydı. Bunlara iktidar el atmadığı için hepsi yavaş yavaş "muhalefetin dâvaları" haline geliyor ve bu hal Cumhuriyet Halk Partisini gittikçe sevimli yapıyordu. Tebliğde gene onlar üzerinde durulmuş, vaziyet bir defa daha teşrih olunmuştu. Ama Ski gün müddetle devam eden toplantıda bazı "fiiller" hakkında mutabakata varılmıştı. Bunlar bir karara bağlanmamış, muallâkta bırakılmıştı. Fakat netice tebliğde pek âlâ ihsas edilebilirdi. Birincisi "bu şartlar devam ettiği takdirde" il Genel Meclisi ve Belediye seçimlerine katılmamak kararıydı, öteki de Kurultayın, D. P. Büyük Kongresinden sonraya bırakılması keyfiyeti... Delegelerin büyük kısmı, bu görüşlere iştirak etmişti. Fakat temayül, tebliğe aksettirilmemişti. Bilhassa şartların bir muhalefet partisine serbestçe seçim kampanyası yapmak imkânını vermez hale geldiği umumi *bir* müşahede olarak ortadaydı. Partinin, bu şartlar altında seçimlere iştirakini beklemek bir hayalden ibarettir.

Toplantının ilk günü bazı hatipler partinin bilhassa belediye seçimlerinde kazanmak imkânının bulunduğunu belirterek bir karar için acele edilmemesi tavsiyesinde bulunmuşlardı. Bu tavsiyeleri yapanlar arasında Genel Merkezin selâhiyetli şahsiyetleri de vardı. Fakat delegelerin ekseriyeti balda mevzuu olanın şu veya bu seçimi kazanmak değil, seçim kampanyası yapan partililerle muhalefete rey verecek seçmenlerin cezalandırılmaları yolunun açık bulunması olduğunu söylediler. Bu arada bir çok misaller verildi ve görüldü ki milletvekili seçimi kampanyasında söyledikleri nutuklar, hattâ kongrelerdeki sözlerinden dolayı muhalifler hakkında takibat devam etmektedir. Bu husus, kararın büyük âmillerinden biri oldu.

Kurultayın geri bırakılması ise hem teşkilat bakımından zaruretti, hem de politik sebeplere dayanıyordu, öteki muhalefet partisi, C. M P., kongresini Haziran sonunda toplayacaktı. İktidar partisinin de nihayet bir kongre yapacağı şayiaları dolaşıyordu. Kurultayın bu iki toplantının ışığı altında cereyan etmesinde fayda mülâhaza edildi. Fakat Kurultayın tarihi, Ağustos ayında İstanbulda yapılacak Parti Meclisi içtimamda kati olarak tesbit edilecekti.

Hususî meseleler

Parti içindeki kaynaşmaların ele alınmaması imkânsızdı. Nitekim Şemseddin Günaltay hadisesi bahis konusu oldu. Bir kaç delege eski başbakanın beyanatına sert şekilde mukabele edenleri de kusurlu gördüklerini belirttiler. Fakat herkes Şemseddin Günaltayın feveranı üzerinde durdu. Hattâ o kabinede bakanlık etmiş delegeler, bu fevri' mizacın mühim kusur olduğu noktasını ifade ettiler. Her halde eski başbakanının hareketini tasvip eden yoktu. Fakat meselenin Haysiyet Divanına götürülmesi tezini idarei maslahattılar yendiler ve hadisenin izam edilmemesini istediler. Bazı delegelerin, hadiseden üstü kapalı şekilde tebliğde bahsedilmesi yolundaki teklifleri de makbul görülmedi.

Bu şurada Şemseddin Günaltay çok isabetli bir kararla Haysiyet Divanından istifa ediyor ve yerine Recai Güreli geliyordu. Nihad Erim meselesine, yeni Divan bakacak ve karar verecekti. Bu kararın İhraç kararı olacağından pek az kimsenin şüphesi vardı. Nihad Erimin Haysiyet Divanına verilince divan huzuruna) çıkmıyacağı ve istifayı tercih edeceği sanılıyordu. Böyle sözler Olmuştu. Fakat Halkçı'nın baş ve diplomatik yazarı partinin işini bu şekilde kolaylaştırmak niyetinde görünmüyordu. Bilâkis gürültülü başlıklarla neşriyat yapıyordu. Ama C.H.P. nin mesul organları gürültüye aldırmak niyetinde görünmüyorlardı.

Güleğin mevkii sağlamlaşıyor

Parti Meclisinde dikkati çeken başka bir s Kasım Güleğin mevkinin gittikçe kuvvetlendiği oldu. Bir takım çevreler Genel Başkanla Genel Sekreter arasında anlaşmazlık bulunduğu rivayetlerini çıkarıyorlardı. Bunlar daha ziyade o çevrelerin temennileriydi. Bilâkis İsmet İnönünün Genel Sekreterinin çalışmalarından ziyadesiyle memnun bulunduğu müşahede edildi. Hattâ İnönü bu yolda bir de konuşma yaptı. Kasım Güleği övdü. Genel Sekreter de Genel Başkanın elim öptü. İnönü, belki de ilk defa olarak Kasım Güleği içten ve samimi olarak tutuyordu. Senelerden beri türlü rakiplerle pençeleşmiş olan Genel Sekretere bu itimat, ü şüphe yok daha rahat çalışmak imkânını bahşedecekti. Şimdiye kadar, belki de bu yüzden, ayırıcı b i r hüviyetle meydana çıkmıştı. Bundan böyle daha birleştirici olabilecekti. O takdirde partisine çok büyük faydalar Bağlıyacağından şüphe etmemek gerekirdi, zira Ana Muhalefet partisi şimdi her şeyden çok samimi insanların birleşmesine muhtaçtı. İnönü Kurultaya kadar onu temine çalışacaktı. Parti içindeki bütün mücadelelerden galip çıkarak .o meziyetini tasdik ettirmiş olan Kasım Güleği sıkı sıkıya tutarak.

C. H. P. Meclisi
Mühim kararlar açıklanmadı

Partilerarası iyi

Partiler arasındaki havanın, Türkiye Büyük Millet Meclisi kapanırken D.P. Genel Başkanı Adnan Menderesle C.H.P. Genel Başkanı İsmet İnönü arasında cereyan eden bir konuşmayla gerginleştiği hatırlardadır. O günden beri partililer, havanın bozulmasına karşı tarafın sebebiyet verdiğini iddia etmektedirler. Son celseye ait zabıtlar nihayet neşredilmiştir. Hadisenin cereyan tarzı orada açıkça görülmektedir. İsmet İnönünün bir ara Meclise hakaret ettiği iddiasının esası da zabıtlarda meydana çıkmaktadır.

AKİS, havanın tekrar müstakar tarzda düzelmesine yardım edeceği ümidiyle bu zabıtlardan parçalar neşretmeyi uygun bulmuştur. Mesele, o gün Meclisin 1 Kasım 1955 e kadar tatile girmesi yolunda D.P. Meclis Gurubu Başkanı Hulusi Köymen'in bir takririnin müzakeresinden çıkmıştır. Takrire CHP. adına Nüvit Yetkin itiraz etmiş ve ezcümle şöyle demiştir:

Nüvit Yetkinin itirazı

C.H.P. adına Nüvit Yetkin (Malatya)-Muhterem arkadaşlarım Meclisin yaz tatiline girmesi teklifi karşısındayız. Halbuki biz, yüksek Meclisin üzerine dikkat ve hassasiyetle, eğilmesi lâzımgelen bazı hususlar mevcut olduğu kanaatindeyiz. Bu itibarla Yüksek Meclisinizi bu bakımdan ikaz etmeyi bir vazife addediyoruz.

Muhterem arkadaşlar, gerek Seçim Kanunu, gerek adlî teminatın asgari şartları ve gerekse Basın Kanunu üzerinde birer teklif getirmiş bulunuyoruz. Bu tatil esnasında mahalli seçimlere gidilecektir. Bu seçimlerde şahıslar ve siyasi partiler bugünkü statüye göre vatandaştan reyini istiyecektir. Bu statü demokrasi şart ve icaplarını yerine getirmekte ıstırap yaratmaktadır. Vatandaş kalbinde korku Vardır. (Soldan gürültüler, "öyle şey yok" sesleri).

Bir Kırşehir misali, buna kâfidir arkadaşlar.

Binaenaleyh bu hususta bir çok teklifler vardır, bunları bir hafta içinde gözden geçirmek imkânı vardır ve bu elinizdedir.

Bir kaç günlük bayram tatilinden sonra rejimle ilgili bu mevzular üzerinde durulur, halledilir ve tatil de bir kaç gün geri kalabilir. Bunları hallettikten sonra daha büyük bir huzurla buradan ayrılırız arkadaşlarım.

Rejimle ilgili bu hususlardan başka Meclis komisyonlarında da bir takım ehemmiyetli kanunlarımız vardır. Orman Kanunu, Avukatlık Kanunu, Üst Mahkemeler Teşkili Kanunu gibi...

... Şimdi muhterem arkadaşlarım, ayrıca İktisadi meselelerimizde Yüksek; Meclisin dikkatle durması ve tedbirler alması zaruri görünmektedir. Bu mevzuda Yüksek Meclisin Milletvekilleri maaşlarını artırmak suretiyle aldığı karar bunun ifadesidir. Fakat bütün parti kongrelerinde bu, dedikodu mevzuu Halindedir, itiraz mevzuu halindedir. Binaenaleyh, korkarım acele bir tatile girerseniz millet bize, aldıkları maaşı hak etmediler, der.

Menderes konuşuyor

Müteakiben Hulusi Köymen, Osman Şevki Çiçekdağ ve Nüvit Yetkin kısa birer konuşma yapmışlar, bu sırada Başbakan Adnan Menderesin söz aldığı görülmüştür. Başbakan ezcümle şunları söylemiştir:

Başvekil Adnan Menderes (İstanbul) — Muhterem arkadaşlar; muhalefetin öteden beri üzerinde durduğu mevzular üzerinde yeniden bir dâa ikame etmek mahiyetinde olmak üzere, dün de Yüksek Meclise müstaceliyet ve öncelikle müzakere edilmek talebiyle bir takım kanunlar getirmiş olduğunu derhatır buyuracaksınız.

Muhterem arkadaşlar; muhalefet, dün getirdiği bu tasarıların müzakeresi için zamanın mevcut olmadığını ve ahval ve şartların bunu icabettirmediğini ve Yüksek Meclisçe bunların asla şayanı kabul olmadığını bilmesine rağmen gider ayak bunları sunmakla dâvayı ikame ettikten sonra tatile girmek arzusunda olduklarını göstermiş oldular.

Bizim kanaatimizce bugün heyeti içtimaiyemizi tazyik altında bulunduran, vatandaşı endişe altında yaşatan ve Meclisi tatile gitmekten alıkoyacak mahiyette müstacel ve ehemmiyet arz eden en küçük bir mesele dahi mevcut değildir. (Soldan, bravo sesleri).

Şimdi anlaşılıyor ki; mutlaka arada bir, kavga olmak lâzım geliyor...

... Muhterem arkadaşlar; artık bu lafları bırakalım, şiddetli nutuk çekmek, şiddetli tedbirler çekmek, bunların zamanı geçmiştir. Ne yapacak? Çıkacak meydana nutuk söyliyecek. İstediği kadar şiddetli olsun, fakat terbiye hududu içinde kalması da lâzımdır. Bu hududu geçtiği takdirde, adamı alır içeri korlar. Bu bir zatı âlikadrin damadı dahî olsa, kanunen bu farka itibar edilmez, kendisine lâzım gelen cezayı verirler. (Soldan, alkışlar)...

... Bugün benim Parti Gurubundaki beyanlarımı tebliğlerine dercetmek suretiyle diyorlar ki; "Başbakanın Parti Grupundaki beyanatı ve bir gazetecinin tevkif edilmesi, Demokrat Partinin şiddetle hareket edeceğinin bir delilidir." Görüyorsunuz, mahkeme toplanmış, bizim şiddetle hareket ettiğimize karar vermiştir.

Muhterem arkadaşların, benim Yüksek Huzurunuzda, Meclis Gurubumuzdaki ifadelerim şu idi: Muhalefet partileriyle temaslar mevzuuna söz intikal etmişti. Orada arkadaşlarımın bazılarının zihinlerinde bir istifham mevcut olduğu buradaki beyanlarından anlaşılmıştı. Benim cevap vermem icabediyordu. Dedim ki: "Size sormadan, size danışmadan elbette böyle bir şey yapılamaz. Bu temaslar sadece hangi partiye mensup olurlarsa olsunlar, siyaset adamları arasında cari olması lâzım gelen iyi, insani ve medeni münasebetin bir ifadesinden başka bir şey değildir. Bunda, daha ileri mânalar aramak yerinde olmaz. Söylediklerim halen budur.

... Bu memlekette tenkidin, fikir hürriyetinin hiç bir suretle tahdit edildiği vâki değildir. Fakat küfretmek, hakaret etmek yasaktır. Bu memlekette de yasaktır, başka memleketlerde de yasaktır. Bir kısana, haysiyet sahibi bir insana (sıçan) denmez. Bu nerede olursa olsun hakarettir ve dâva açıldığı takdirde bu hakareti yapanı hapse tıkarlar. Hale bir heyeti içtimaiyeye, bir topluluğa karsı bu vasıflan kullanmak içtimai terbiyenin hudutları dışında siyasi sarkıntılık mânasını da ifade eder. Yani bu derece laubali olarak, bir memleketin mesuliyetini sırtında taşıyanlara küfredilmez; bu derece laubali olarak isimler takılmaz.

... Şimdi bu genç muharrir arkadaşımız, hikâyesini eğer sabıkı tanzir etmek için yazmış olsaydı, bu teşbihleri maziyi hatırlatmak için vermiş olsaydı, yerinde olurdu. Bugün için bunun modası tamamen geçmiştir arkadaşlar. Bendeniz huzurunuza çıkıyorum. Siz buna, sizin iradelerini behemehal yerine getirmek için bütün dikkatiyle çalışan bir mesul arkadaşınız gözü ile bakıyorsunuz, teveccüh ve itimat gösteriyorsunuz, siz benim gözlerime itimat ediyorsunuz, ben sizin sözlerinize itimat ediyorum. Bunda kedi ile fare münasebeti nerde? Bu ne demektir? Bu. sadece tehzil, sadece hakaret için kullanılıyor.

Bundan bahsetmekten maksadım; muhterem muhalefetin şimdiye kadar daha çok mühim muharrirler, gazeteciler, neşir ve hakaret suçundan dolayı mahkûm oldukları halde, böyle isim tasrih ederek beyanname ısdar etmemiş olduklarına işaret etmek ve esasen bir gazetede yardımcı ve ecir olarak çalışan bir sarar üzerinde hususi bir beyanna-

hava nasıl bozuldu?

me ısdar etmek lüzumunu duymuş olmalarındaki garabete işaret etmektir. (Soldan: Gülüşmeler, bravo sesleri). Bırakalım adliye kararı versin, arkadaşlar.

' Ondan sonra, yine kendilerinin vicdanlarını tatmin etmek için arz edeyim: Muhterem arkadaşlarım; adliyenin kararında bir kötülük yoktur. Suç işlemekte devam edecek. Halbuki adliye dâva açmış. Aynı nokta üzerinde mütemadiyen ısrar suretiyle kendisini fiili memnu ika etmekten menetmek mahiyetinde olan bir tevkif kararından dolayı vatan elden gidiyor diye vaveyla koparmak, - hakikaten nâbecadır...

... Seçim Kanunu, matbuat hürriyeti, şu veya bu. 'İstediğinizi yazarsınız. Fakat biz muhterem heyete sıçan dedirtmiyeceğiz. (Gülüşmeler). Eğer derseniz, o vakit de sizi kedi gibi kulağınızdan tutarlar, sıçan deliğine tıkarlar. (Soldan, alkışlar). Sunda bir facia yok arkadaşlarım. Halk Partisinin bunu bir facia haline getirmesini beğenmedim.

İnönü söz alıyor

İsmet İnön'ü, Başbakanın bu konuşmasından sonra söz istemiş ve ezcümle şunları söylemiştir:

İsmet İnönü (Malatya) — Muhterem arkadaşlarım; Başvekilin uzun hitabesini dinledik; tatlı olması için lûtufkâr gayret gösterdiler, bunu memnunlukla karşıladık. Keski meselelerin mahiyetini, kelimelerin hakiki mânası ve Başvekilin bizzat takibettikleri maksatlar da bu kadar masum ve tatlı olsa idi.

Şimdi' Meclisin tatile girmesinin tehir edilmesini temenni eden arkadaşımıza cevap verirlerken, iç politika meselelerinde bazı mevzulara temas ettiler. Bu vesile ile iç politika hayatımızda yeni tedbirler mevzuu bahis olmuş oluyor. Bunda isabet vardır; sükûnetle bir defa daha siyasi hayatımızda huzur ve emniyet şartlarını mütalâa etmekte yalnız fayda bulunabilir...

... Muhtelif meseleleri, Başvekilin kendi anlatışını bizim öne sürdüğümüz dâvalar için en kuvvetli hüccet sayıyorum.

Arkadaşlar, dâva açmışsınız. "Bir zatı âlikadrin damadı olmak istediğini yazmak için o yazara bir selâhiyet vermez" miş.

Bir zatı âciz ve mütevazın damadı olmak Başvekilin hışmına uğrayıp onu Meclis kürsüsünden, behemehal mahkûm ettirmek için gayret sarfetmek doğru olur mu? (Sağdan bravo sesleri) (Soldan, "öyle bir şey yok" sesleri ve gürültüler).

Bunu ben, bana taalluk eden haksız bir tecavüzün riyazi bir delili olarak söylemiyorum. Biz bunu, Yüksek Meclisin şef katını, dikkatini celbetmek için ortaya attığımız mevzuun, yani bu hâkim teminatı ve bağımsız adalet meselesini hal" letmeden lütfen ayrılmayınız, acele tatile gitmeyiniz dememizin ne kadar kati bir ihtiyaç olduğunu gözünüzle gördüğünüz bir misal olarak veriyoruz. Tekrar bundan evvelki yaptıkları gibi Meclis kürsüsünden hâkime direktif verdiler, adalete emir verdiler ve arzu ettikleri hükümlerin mutlaka verileceğini yanında bulunan Adalet Bakanı arkadaşına temin ettirdiler.

Şimdi arkadaşlarım; bunları kendilerinin bugünkü müzakerelerimizle alâkası olmıyan hususî bir. mevzuu tahrik etmeleri üzerine söylüyorum...

... Şimdi kendilerinin anlattığı ne imiş? Şimdi kendilerinin anlattığı; ilkokulları, Hükümet erkânı ile münasebet temin etmiş, ya evvela olmuş veya halen mevcut insanların gazetesine abone etmişler ve gazeteler tomar tomar, açılmadan okullarda duruyormuş. Cumhuriyet gazetesi bunu neşretti. Ne var bunu yazmakta? Vaka olmamış mıdır? Olmuş. Ama bunu yazdın mı haysiyet ve şeref kırıcı bir isnat yapmış olmaktan mahkemeye gider ve ceza görürsünüz. Nedir isnat? Olmıyan bir şeyi söylemektir. Olmuş bir şey. haysiyet ve şerefi kırar bir şeyse onu yapan masun, söyliyen maznundur. Matbuatın ispat hakkı mevzuu işte bu kadar mühim ve Büyük Meclisin üzerinde hassasiyetle durması' lâzımgelen bir noktadır...

... Muhterem arkadaşlar, Başvekil Meclis kürsüsünden mahkeme meselelerini tetkik edip hakimlere ceza telkin etmek usulünden vazgeçecek mi, vaz geçmiyecek mi? Bu bir. Vatandaşa hâkim teminatını haiz tek bir. merci, tek bir adalet mercii göstermek niyetinde midir, değil midir? Lütfen söylesinler: Basın Kanununda hiç bir değişiklik yapmıyacaklarına, ispat, hakkı tanımıyacaklarına, üniversite muhtariyetini bugünkü gibi bırakacaklarına, bugünkü demokratik rejimde olmayan bütün bu şeyleri ele almaya lüzum görüyorlar mı, görmüyorlar mı? Guruptaki beyanatlarında bu rejimin hiç bir tarafını değiştirmiyeceğiz diyor. Bugün söyledikleri de aşağı yukarı, yanlış anlamadımsa, budur. Değilse tashih edilmesini isterim. Bugünkü söylediklerinden anladığım, hiç bir şeyin değişmiyeceği mealinde - dir...

... Başvekili bugün, ne Demokrat Parti Gurubu, ne umumî efkâr, ne matbuat olarak yürüdüğü yolda durduracak, itidale sevk edecek hiç bir kudret kalmamıştır. (Soldan, şiddetli gürültüler, ayak patırdıları) (Sözünü geri al sesleri)

Hakaret hadisesi

*b*undan sonra, "Meclise hakaret" hadisesi başlıyor. İnönüye "başvekili Meclis de durduramaz" dediği bildiriliyor. İnönü, "böyle şey söylemedim" diyor. "Söyledin" diye ısrar ediyorlar. İnönü "zaptı getirin göreyim" diyor. Eline zabıt veriyorlar. İnönü onu okuyor, içinde "Meclis" kelimesi mevcuttur. Bunun üzerine "eğer söylemişsem geri alıyorum" diyor.

Şimdi neşredilen zabıtlardan anlaşılıyor ki İnönü "Meclis" kelimesini söylememiştir. O halde, eline tutuşturulan zabıt, yanlış bir zabıttır. C.H.P. celseden sonra hadiseyi bir zabıtla tesbit ettiriyor. Gurup, meseleyi Kasımda Meclise getirecektir.

Menderenin ikinci konuşması

Adnan Menderes İnönüden sonra ikinci defa söz almış ve sert bir konuşma yapmıştır. Başbakan ezcümle şöyle demiştir:

Başvekil Adnan Menderes (İstanbul) — . . . Muhterem arkadaşlarım; asıl değişmesi lâzım gelen bir zihniyet vardır. Değişmesi lâzım gelen zihniyet, Başvekile atfetmekte oldukları zihniyet değildir. İsmet Paşaya has olan tahakküm zihniyetidir ki mutlaka değişmesi lâzımgelir. Bugüne kadar gelip geçen bunca hadiselerden sonra görürüz ki İsmet Paşa hâlâ eski İsmet Paşadır...

... Damadının söylediğini burada başka lâflarla tekrar ediyor. Bu böyle söylendikten sonra artık durulamaz. Beyanlarındaki şiddet politikası dediği, işte odur.

Arkadaşlar, hakikaten serin kanla...

Yunus Muammer Alakant (Manisa) — İzmir nutku?

Başvekil Adnan Menderes (Devamla) — İzmir nutku nedir? Adamın kafasında hâlâ, "ben İsmet Paşayım, kalk ey ehli vatan deyince bütün vatan benim arkamdan kalkar" vahi emelleri ve tahakküm zihniyeti yaşamaktadır. (Sağdan öyle şey yok, sesleri)...

İsmet Paşa bir ihtilâl öncülüğü yapıyor. Hakiki rejim meselesi işte budur. Bunca zahmetlerle elde ettiğimiz rejimi, İsmet Paşaya karşı müdafaa edeceğiz arkadaşlar. (Soldan şiddetli alkışlar). Onun kanun tanımıyan, kanunun tesis ettiği şayanı hürmet müesseseleri ayaklar altına almak şeklinde tecelli eden tahakküm zihniyetinin, her hangi bir suretle bu memlekete zarar vermemesini teminat altına alacağız...

İstanbul

Hiltonizma

Gecen haftanın sonunda Ankarada hemen hangi Bakanlıkta bakanı ararsanız, başkentte bulunmadığı cevabını alıyordunuz. Tetkik seyahatine çıkmışlardı. Halbuki Cuma ve Cumartesi günleri onlara Hilton'da rastlamak kabildi. Hiltonda neyi tetkik ediyorlardı yarabbi? Bir Tapu Kadastro işlerini tedvire memur Devlet Bakanı Osman Kapani'nin ertesi gün sinema . artisti Marle Oberonla dansederken resmi gazetelerde çıkıyordu. Hürriyet "Vekiller Heyeti" başlıgiyle bir yemek sofrasın- fotoğrafını neşrediyor ve fotoğrafta kimler gözükmüyordu: Osman Şevki Çiçekdağlar, Namık Gedikler, Samed Ağaoğlular, Hayreddin Erkmenler, Emin Kalafatlar, Kemal Zeytinoğlular, Hasan Polatkanlar, Celâl Yardımcılar... Tabu hiç biri İstanbulda Hilton Otelinin açılış merasiminde bulunmak üzere gittiğini Anadolu Ajansına bildirmemişti. Bilakis ajans göçmen evlerinden, ilkokullardan, tekelden, köprüler ve barajlardan, hapishanelerden bahsediyordu. Tesadüf bu ya, tam Hilton otelinin açılışı günlerinde vazife bir çok bakanı İstanbula celbetmişti.

Cuma günü, pek çok kimsenin kalbi heyecanla atıyordu. Otelde Cumhurbaşkanına ve Başbakana da daireler tahsis edilmişti. Karadeniz dairesi, Akdeniz dairesi deniliyordu. Acaba gidecekler miydi Fakat beklenildiği gibi Hareket ettiler ve gitmediler. Hattâ Cumhurbaşkanı otelci Hilton'u kabul etmeseydi, daha bile iyi olurdu. Sanki İstanbulda yer yerinden oynuyordu. Sanki Hilton'a gitmemek büyük bir kayıp olacaktı. Nitekim bakanlar hususi surette," orada, Büyük Millet Meclisi Başkanı Refik Koraltanın etrafında yer aldılar. Bir kaç gün sonra Tercüman gazetesi Koraltanı "yıldızların ortasında bir ay" a benzetiyordu. Büyük Millet Meclisi Başkanı ve bir kısım bakanlar, yüksek mevkiler işgal etmenin bazı mahrumiyetlere yol açtığını hatırlamak istememişlerdi. Dünyanın hiç bir tarafında oteller, hükümet azalarının beşte dördünün iştirakiyle açılmaz. Eğer bakanlar o mevzuda başbakandan örnek alsalardı, çok daha hayırlı bir iş yapmış olurlardı.

Modern panayır

Otelin açılması münasebetiyle baba ve oğul Hilton'lar kollarına sevgililerini takıp bir takım misafirlerle İstanbula gelmişlerdi.. Görüldü ki maksadları parlak bir cümbüş yapmaktır. Nitekim genç Hilton'un gazetelerde "Otelcilikten başka mayo ve şort da satarım; bütün kadınları severim" tarzında beyanatları intişar etti. Baba Hilton. da dostu Ann Miller'le münasebetlerini izah etti. Açılış merasimine bazı şahsiyetlerin geleceğinden bahsedilmişti. Bunların arasında birs. Eisenhower veya Başkan Muavini Nixon da vardı. Fakat iki uçaktan, sinema artistlerinden başka inen olmadı. Onlar da daha ziyade Hilton'larla olan hususi vaziyetleri dolayısiyle getirilmişlerdi. Bunlardan Terry Moore'un Milliyet gazetesinde çıkan bir açık resmi merasimin hadisesi oldu, gazeteler yasa yaza bitiremediler. Bu sanatkarla genç Hilton arasındaki aşk da hayli mürekkep yuttu. En ciddi gazeteler en mutena sayfalarım onlara tahsis etmişti. Bu arada Diyanet işleri başkanımız da unutulmamıştı. Cübbeli, sarıklı bir şekilde baba Hilton'la el sıkışan resimleri intişar etti, Amerikalara kadar gönderildi. Kendisini İstanbulun yeni yeni İngilizce öğrenen valisi Dr. Fahreddin Gökay, şehrin yeni hemşehrisi baba Hilton'a "Big imam, first imam" diye takdim ediyordu. Vali, heyetin mihmandarı pozundaydı ve bu işte son derece muvaffak oldu.

Terry Moore
Hadise yaratan resim

Gelen misafirlerin resmi hiç bir sıfatları yoktu. Bu bakımdan kendileriyle meşgul olmak işi resmi şahsiyetlerimizin değildi. Buna rağmen hiç kimse iki artisti görmek merakından kendini alamadı, salonlarda anlatılacak mevzu bulmak fırsatını kaçırmak istemedi. Maliye Bakanının, otelin açılısı günü bir nutuk irad etmesini tasvibe de imkân yoktu. Hilton otelleri dünyanın her tarafında mevcuttur. Ama hiç bir yerde, onların açılışı böyle "milli bayram" haline sokulmamış, bakanlar kurulu azaları yemek sofraları etrafında bir araya gelmemiştir. Bunlar bir. Hilton için lüzumundan fazla şeref, birim içinse lüzumundan fazla nezakettir. Üstelik otel kralı hakkında Amerikada kanuni takibat yapılmakta olduğu hususu da gözden uzak tutulmamalıydı.

Zaten böyle bir şey olmasa bile Amerikanın 1 numaralı kadınının vs 2 numaralı erkeğinin otel açılışı dolayısiyle yerlerinden dahi kıpırdamıyacaklarına şüphe yoktur. Hem otel Amerikan sermayesiyle de yapılmıyordu. Parasını biz Türkler ödemiştik. Baba Hilton sadece ismini vermişti. Kazancına da ismi ile ortak oluyordu. Bu ismin Türkiyeye turist celbedeceğinden şüphe yoktu. Ama ne de olsa 300 odalı bir otel kurmak mesela petrol bulmaktan son derece farklı bir işti.

Bir protokol lüzumu

Hadise gösterdi ki, bir protokolün tesbiti zamanı çoktan gelmiştir. Türkiye Cumhurbaşkanı tarafından kabul edilmek şerefi her önüne gelene bahşedilmemelidir. Cumhurbaşkanlarının huzuruna, elini kolunu sallaya sallaya çıkılmaz. Bunun için insanlardan bir takım sıfatlar istenilir. Dünyanın en büyük sanatkârı - olduğunda zerrece şüphe bulunmayan Charles Chaplin'i mensup olmakla iftihar verdiği milletinin kraliçesi ancak bir' filmin ilk gecesi kabul etmiştir. Bunun demokrasi veya aristokrasiyle zerrece alakası yoktur. Bu, bir milli itibar meselesidir. Hangi misafirlerin "devlet misafiri" sıfatını alıp ona göre muamele göreceği de tasrih olunmalıdır. Genç Hilton'un sevgililerine Cumhuriyet hükümetinin valisi mihmandarlık edemez, şereflerine millet saraylarında ziyafetler veremez. Bu, turizm de değildir.

Bakanlarımıza gelince, onların da hangi merasimlerde bulunup hangilerinde bulunmamaları gerektiği hususu artık yoluna konmalıdır. Bakan olan kimseler hususi hayatları bakımından bir takım mahrumiyetlere katlanmalıdırlar. Buna mecburdurlar. Zira millet, bakan yaptığı şahsın hususi hayatını bir camın arkasından seyreder gibi seyretmek hakkına sahiptir. Siz veya ben, sarhoş olup, gözlerimiz kan çanağı gibi süzüle süzüle artistlere sarılıp dansedebiliriz. Hiç kimse karışmaz. Ama bakan olduğumuz gün, bu şekilde hareket serbestliğimizden feragat etmiş sayılırız. Her çağrıldığımız yere gidemeyiz, herkesle yemek yiyemez, herkesle her şekilde dansedemeyiz. Bakanlık bir insana bütün hayatı boyunca "ekselans" sıfatım kullanmak hakkım verir. Bu hakkın, bu şerefin bir karşılığı bulunduğunu unutmamamız lâzımdır.

Eğer Hilton maceram bu hakikatlerin üzerine ciddiyetle eğilinmesi lüzumunu ortaya koyarsa- fayda vermiş olacaktır.

Kendimizi saydırmayı bilmediğimiz müddetçe, bizi saymayanlara kızmak hakkına sahip değiliz.

EFENDİLİK, SAVRUKLUK; BAŞKALARI VE KENDİMİZ hak.

Avni BAŞMAN

Konuşurken herkese karsı "efendim" demekte mahzur görmeyiz; bundan dolayı ne bir küçüklük duygusu ile içimiz ezilir- ne de bir inkilâp günahı işlemiş olmanın acası ile yüreğimiz sızlar. Fakat mektup yazarken bu kelimeyi kullanmaktan, umumiyetle, çekiniyoruz. "Efendi" kelimesinin bir şahıs ismiyle birlikte unvan olarak kullanılmasını kanon yasak etmiştir, lâkin yalnız resmi işlerde. Yoksa "efendi" sözü tamamiyle kaldırılmış değildir. Resmi yazıların sonunda artık klişe halini almış olan "... bilgi edinilmesini rica ederim" bazan da "... saygı ile rica ederim" cümlesini her görüşümde, sadece "... bildiririm, efendim" demek varken bu soğuk dolaşık ifade şeklini neye tercih ederler, diye düşünmekten kendimi alamam.

Aslı ne olursa olsun, kökü nereden gelirse gelsin, "efendi" sözü bizimdir, kendi malımızdır. Hem onu öyle güzel bir mefhumu ifade etmek için, asırlar boyunca, kullanmışız ve kelime o mefhumla öyle kaynaşmıştır ki başka hiç bir sözün onun yerini tatmasına imkân kalmamıştır. "Vakarlı bir tevazu içinde kibarlık" diye tarif edilebileceğini sandığım "efendilik" tâbirine en yakın olan "çelebilik" bile bu mefhumu onun kadar kuvvetle ifade edemez.

Fakat ne yaparsınız ki son yıllarda bir yabancı kelime, efendiliğe rakip olmak üzere, genç dillere musallat olmakta, zaman zaman yerli imlâ şekline bürünerek gazete sütunlarında da kendisini göstermektedir: Hem de, hoş bir tezat münasebetiyle, kavgalı futbol maçlarının bazan haftalarca süren münakaşası sırasında. "Centilmen" ve "centilmenlik'" kelimeleri "sportmen" ve "sportmenlik-' sözleri ile müradif olarak, lehinde bulunulan taraf hakkında kullandır, aleyhinde bulunulan tarafın hareketleri de "centilmenliğe yakışmaz" diye şiddetle ayıplanır.

Aslı ne olursa olsun, kökü nereden gelirse gelsin, gentleman sözü de ingilizlerin yaptığı bir kelimedir ve İngilizcenin malıdır. İngilizce konuşulan memleketlerde "efendi" mânasında kullandır. İngiliz getleman olmakla İftihar eder.

İngiltere dışında gentleman kelimesi, çok defa şaka, alay ve bazan da istihza maksadı ile, İngilizler hakkında kullandır. Bir Fransızın, bir Almanın veya başka bir Avrupalının kendisini gentleman diye övdüğü işitilmemiştir, gazetelerinde de görülmez.

Türk eskiden beri efendiliği ile iftihar eder. Efendiliğimize dört elle sarılalım, ve ne dilimiz, ne örfümüz için hiç bir lüzum ve mânası olmıyan "centilmen" kelimesini aldığımız yere, kendi imlâsı ile, iade edelim.

Her milletin örf ve âdeti kendisine göredir. Çok defa başka milletlerinkine uymaz. Fakat bazan benziyen tarafları bulunur. Meselâ: İngilterede Sir unvanı şahıs ismiyle birlikte kullanılabilmek için şahsın mutlaka hükümdar tarafından hususi bir törenle knight mertebesine yükseltilmiş olması lâzımdır. Halbuki gerek o memlekette, gerek Amerikada Sir, şahıs ismiyle birlikte olmamak şartiyle, sadece "efendi" daha doğrusu, kullanılışı bakımından, "efendim" demektir. Bunun içindir ki her iki memlekette yaşça büyük veya mertebece yüksek kimselerle konuşulurken onlara, bizim "efendim" in mukabili olarak Sir diye hitap etmek terbiye icabıdır. Gene her iki memlekette mektuplara, umumi bir kaide olarak, Dear Sir hitabı ile başlanır. Amerikada resmen ve kanunen Sir ünvanı yoktur. Fakat terbiye ve muaşeret kaidesi olarak, şahıs ismine takılmamak şartı ile- Sir sözü bol bol kullanılır. Tıpkı bizdeki "efendi" ve "bey" gibi.

"Centilmen" kelimesini İngilizceye iade ederken o düden pek güzel, pek amelî ve pek faydalı bir muaşeret kaidesini ifade eden iki mısralık basit bir düsturu alabiliriz sanıyorum. Kraliçe Viktoria zamanından, belki daha eski zamanlardan beri, ilk mektep okuma kitaplarının birincisinde yer tutan bu düsturcuk için, İngilterede seçim mücadelelerinin en ziyade kızıştığı günlerde bile namzetlerin çoğunu ölçüsüz laflar söylemekten koruyan başlıca disiplin kuvvetidir, denilse, sanırım ki, pek yanlış bir şey söylenmiş olmaz. Yedi yaşında kafaya yerleşen fikirlerin ruh üzerindeki tesiri yetmiş yaşından sonra bile devam eder. İşte o basit düsturun tercümesi:

' Savruk laflar etmeden birden
ona kadar say,
öfken gene geçmezse yeni baştan bir da'a say.

Mitinglerde, partilerarası münasebetlerde, kürsü düellolarında, eğer hatırımızda tutulabilir ve ânında hatırııyabilirsek, bu basit kaide bizi çok defa' zararlı kırıcılıklardan, lüzumsuz kırgınlıklardan ve boşuna pişmanlıklardan koruyabilir, sanıyorum. Herhalde denenmeğe değer.

Şimdi aklıma gene İngilizlerin basit bir muaşeret kaideleri daha geldi: hiddetti iken mektup yaz, yaz ama postaya bir gün sonra ver.

Bu da yalnız mektuplar için değil, bazı zaman ve mekânlarda gazete yazdan için de pek kullanışlı ve pek faydalı bir siyasî hıfzıssıhhat kaidesi olabilir. Siyasi veya gayri siyasi bir hadise sizi fena halde kızdırabilir, o kızgınlığın hızı ile pek ateşli bir makale yazarsınız. Yazın, yazın ama hemen mürettiphaneye göndermeyin: yazınız iki gün sonra çıkarsa bir şey kaybetmezsiniz, ama arada belki hiddetiniz geçer, yazınız da başka bir üslûba girer.

Bu yazımda İngilizlerden çok bahsettim. Sözlerimi bir İskoçyalı ile bitirmezsem haksızlık olacak. İskoçyanın lâtif şairi Burns'in pek şirin bir nazmının bir parçası şu mealdedir:

"Bir kudret sahibi çıkıp da bize, kendimizi başkalarının bizi gördüğü gibi görmek kabiliyetini var-' şeydi,

"Hepimizi bir çok hatalardan ya bir çok budalaca fikirlerden kurtarmış olurda."

Ben buna kendiliğinden yalnız bir dua İlâve edeceğim: Allah hiç bir milleti hür kafalı, geniş anlayışlı hakiki mizahçılarla derin görüşlü, keskin çizgili, zeki karikatürcülerden mahrum bırakmasın.

Zira yalnız onlardır ki bize kendimizi başkalarının gördükleri gibi göstermek kudretine sahiptirler.

İKTİSADİ VE MALİ SAHADA

Maliye

Vergiler üzerinde tetkik

Maliye Bakanlığında, uzun zamandan beri çeşitli vesilelerle tenkit edilen vergi sistemimizin ıslahı için çalışmalar devam ediyor. Bu çalışmalar sırasında yeniden kurulacak veya geniş çapta ıslah edilecek olan vergi sistemimiz için Uç ana gayenin esas alındığı bildirilmektedir. Bütün çalışmalarda göz önünde bulundurulan prensipler şunlardır:

1 — Nispetleri arttırmadan vergi hasılatını arttırmak,

2 — Vergideki adaleti temin etmek,

3 — Memleketin iktisadî faaliyetlerini tazyik etmemek.

Vergilerin ıslahı bu üç zaviyeden ele alınarak muamele vergisinin bazı mahzurlarının önüne geçilmiş olacaktır. Muamele vergisi ile ilgili olarak bahis mevzuu edilen mahzurlar sanayiin inkişafına ve büyümesine mani olmak, gayrı meşru rekabetlere meydan vermek v.s. dir.

Çalışmalarda esas olarak alınan prensiplerin kanun maddeleri içinde nasıl şekillendiğini görmeden mütalâa etmek pek doğru olmıyabilir. Ancak objektif olarak prensipler üzerinde bazı şeyler de söylenilebilir. > Prensipleri teker teker ele alalım.

1 — Nispetleri arttırmadan vergi hasılatını arttırmak demek, vergi mevzuunu genişletmek demektir. Bu da ya yeni vergiler ihdas etmekle ve ya daha önce istisnaya tabi tutulmuş bazı mevzuların bu istisna dışına çıkarılması ile olabilir. Haber uzun zamandan beri münakaşalara sebep olan zirai gelirlerin vergilendirilmesi meselesinin, Maliye Bakanlığınca prensip olarak kabul edildiği manasına gelebilir ki, bu memnuniyet verici bir duruma karine teşkil edebilir. Gerçekten daha hiç vergiye tabî tutulmamış sahalar varken vergiye tabi tutulmuş sahalardaki "İstisnaların kaldırılması veya nisbetlerin yükseltilmesi pek makul görünmiyebilir. Fakat nisbetleri yükseltmemeyi de bir prensip olarak almak pek doğru olmasa gerek. Vergiye tabi tutulma? yan sahaları vergiye tabi tutup vatandaşlarda, mükellefiyetler bakımından eşitlik hissini yaratmak onun hemen arkasından da bilhassa yüksek gelir kademelerinde vergi nisbetlerini yükseltmek her halde iyi olur. Böylelikle belki, memleketin enflasyon içinde bunaldığı bir devrede hâlâ açık bütçe siyaseti takip etmek gibi bir garabetin önüne geçilebilir.

2 — Adaletin nisbî bir mefhum olduğu, buna rağmen mevcut vergi sistemimizin adaletle arasının oldukça açık bulunduğu herkesçe kabul edilen bir vakıadır. Fakat zaten vergi sisteminde adalet olup olmaması meselesi gerek maliyeci, gerek iktisatçılar arasında münakaşa edilegelen bir mevzudur. Bazı maliyeciler adaletle kolaylık yan yana geldiğinde kolaylığın tercih edilmesi gerektiğimi ileri sürerler. İktisatçılardan bazıları ise iktisadi tedbirlerin alınmasında sosyal politika meselelerini göz önünde bulundurmayıp sadece iktisat prensiplerine göre hareketi tavsiye ederler. Adalet mefhumunun nisbî olması adalet esasını kabul eden maliyeciler arasında dahi münakaşalara sebep olmuştur. Bizde kabul edildiği söylenen adalet prensibinin ne şekilde ameliieştirileceğini şimdiden bilmeye tabii ki imkân yoktur.

Gerek gelir vergisi sisteminin genişletilmesi ile gerekse yeni bir vasıtalı vergiler sistemi kurmak yoluyla adaletin temin edilebileceği düşünülebilir. Bilindiği gibi son zamanlarda bilhassa Fransız maliyecilerinde gelir vergisi sisteminin eskimiş olduğuna dair bir kanaat vardır. Onlara göre esas itibariyle vasıtalı vergilere dayanan bir sistemle hem daha iyi malî neticeler almak, hem de gelir vergileri ile temin edilecek derecede adaleti temin etmek kabildir. Tabii bunun için bazı vasıta ve usuller teklif ediyorlar.

Hasan Polatkan
Vergiler, vergiler...

3 — Memleketin iktisadi faaliyetlerini tazyik etmemek şeklindeki üçüncü prensibe gelince... Muamele vergisinin halen şikâyet edilen aksaklıklarının kaldırılması düşünüldüğünde gayet iyi bîr prensip olduğuna biç şüphe yok. Fakat mümkün ban tefsir tarzları üzerinde düşünmek lâzımdır. Gelir vergisinin üst kademelerindeki vergi nisbetlerinin- yükseltilmesi hususunda iktisat ve maliyecilerimiz arasında iki cereyan vardır. Bir kısım iktisat ve maliyecilerimiz yüksek kademelerdeki vergi nisbetlerinin arttırılmasının iktisadi faaliyetlere tazyikte bulunmak neticesini vermektedirler. Diğerleri ise burada iktisadi inkişafa mani bir hal olmadığı, sadece bir kıymet transferi bahis mevzuu olduğu kanaatindedirler. ikinci fikre göre devlet aldığı kaynakları daha iyi de kullanabilir. Bu mesele üzerindeki münakaşalar oldukça uzun ve geniştir. Onun için üzerinde daha fazla durmıyacağız.

Sadece meselenin bütünü ile alâkalı bir mesele üzerinde durmak yerinde olur. Zamanımızda verginin mahiyeti çok münakaşalı hale gelmiştir. Verginin sadece devlet gelirlerini temin vasıtası olduğu hakkındaki kanaat nisbeten eskimiştir. İktisatçıların çoğu ile, yüzü iktisada dönük olan maliyeciler verginin • iktisat siyasetinin bir vasıtası olduğunu kabul etmeye meyyaldirler. İki düşünce sisteminin fiilî neticeleri arasındaki farklar büyüktür. İkinci düşünce tarzı daha hiç bir yerde tatbikata tam olarak girmemiştir. Yani nazariye ile tatbikat arasında bulunmaktadır. Fakat bir çok memleketlerin tatbikatına tesir ettiği bıkar götürmez bir gerçektir.

Islahatta esas olarak alınan prensipler bu meselede kati bir hükme varacak kadar açık değilse de memleketimiz tatbikatçılarının henüz birinci fikre taraftar oldukları intibaını uyandırmaktadır.

İktisat

Program ve programsızlık

Aktüalite ile biç alâkası' olmıyanlar dahi iktisadi hayatımızdaki programsızlıktan ne kadar fasla şikâyet edildiğim her halde bilirler. içinde bulunduğumuz sıkıntılı hal ilim adamlarımız ve yabancı müşahitler tarafından programsızlığa atfedilmektedir. Hattâ Amerikanın yardımı arttırmadaki çekingenliği dahi bu programsız halimizle bağlanmaktadır.

. Hakikaten de bu güne kadar takip edilen politikaya ve bir takım vakıalara bakıldığında programsız--k içinde bulunduğumuz ve belki de dertlerimizin büyük bir kısmını bu yüzden çektiğimin intibaı uyanmaktadır.

Bütün bunlara rağmen Başbakan Adnan Menderes geçenlerde bir ajans muhabirine verdiği beyanatta hükümetin programından bahsetmiştir. Başbakan hükümetin programını şöyle hülâsa etmektedir:

a) — Yüzde sekseni ziraatçi telakki edilebilecek olan Türkiye halkının esaslı gıda maddelerim sıhhi

Temel atma töreni

İyi *işler çok ama...*

bir yaşayışı mümkün kılacak seviyede istihlâk edebilecek duruma geldikten başka, ihracatçı vaziyetine de girebilmesi;

b — Türkiyenin iktisadi inkişafı için elzem bulunan iptidai ve sair maddelerin, kuvvei muharrikenin istihsalini temin etmek • ki bu, ayni zamanda, ziraat sahasında başarılan programın yanında münasip nisbette sınai bir programın inkişafı demektir.

c — İhracatın tevsii, memleket içinde yapılan istihsalin tevzii, ayni zamanda askeri ihtiyaçlar için lâzım gelen yol ve limanların inşası;

d — Milli müdafaa bakımından askeri malzeme ve teçhizat, hafif silâhlar ve bilhassa cephane gibi, istihsalin her memleketin behemehal muayyen bir seviyeye kadar ulaştırması lâzım gelen mamulâtm yapılmasının temini.

Bittabi bu program tamir tesisatının kurulmasını da tazammun etmektedir.

Başbakan bu programı söyledikten sonra bu güne kadar bu yolda istihsal edilen neticeler hakkında bazı istatistikler vermiş ve elde edilen neticelerin istihsali için tabik edilen usulleri hülâsa etmiştir. Başbakanın ifadesine göre usuller şunlardır:

1 — Devlet bütçesindeki yatırımların en titiz şekilde verimli işler Üzerinde teksif edilmesi;

2 — Mali politikanın istihsali teşvik edecek şekilde ayarlanması;

3 — İstihsale matuf ' kredilerin münasip şekilde arttırılması;

4 — Hususi teşebbüslerin teşvikiyle yabancı sermayenin, icabeden bilcümle makul garantilerin temini suretiyle memlekete celbi.

Bahsedilen programsızlıkla Başbakanın yabancı ajans muhabirine verdiği program arasında acaba ne gibi bir alâka vardır? Yani acaba programsızlıktan bahsedildiği zaman hükümete haksız bir iftirada mı bulunuluyor? Her halde üzerinde kafa yorulması icap eden bir problemdir.

Program meselesinden başka bir de programın tatbiki için seçilen vasıtaların isabeti işi vardır. Bugüne kadar vuku bulanlar, içinde bulunduğumuz hal ve istikbale ait ümitler memleketimizin iktisadi meseleleri ile uğraşanlara, karar vermek için lüzumlu kâfi materyeli temin etmiş olsa gerektir.

Holanda

Yeni bir formül

holandalılar endüstrileşmiş hür cemiyetlerin karşı karşıya kaldıkları en can sıkıcı iktisat politikası meselesine bir hal yolu bulduklarını iddia ediyorlar. Mesele, iş gücünü esir haline getirmeksizin ve enflasyona sebep olmaksızın tam istihdamı temin etmektir.

Tam istihdam ile açılan işlerle iş almak isteyen kimseler arasında bir uygunluk olması hali ifade edilmektedir. Enflasyonda, haftalık ücretin satın alabileceği mal ve hizmetler yekûnunda devamlı bir azalma düşünülmektedir.

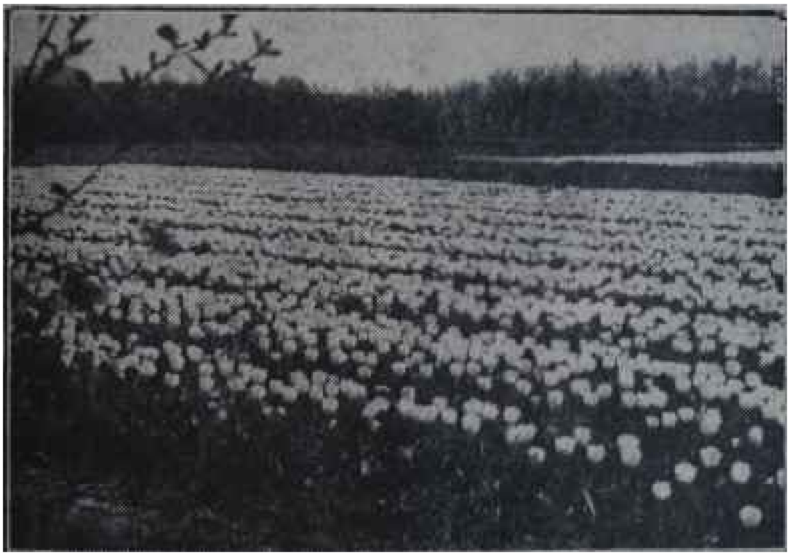
Meselenin hal şekli olarak düşünülebilecek imkânın yarısı, alâmeti farikası Holandalılara ait olmayan şiddetli ve Ortodoks bir para politikasıdır. Böyle bir politikada yapılması icap eden şey, iktisadi hayata karışan paranın enflasyona sebep olmıyacak kadar ve fakat ani fiyat düşüklüklerine sebep olmıyacak kadar da bol olmasına dikkat etmektir. Söylendiği gibi işin bu yarısının Holandalılarla alâkası yoktur. Holandâlıların bulduklarını iddia ettikleri, işin diğer yarısıdır:

Holandalılar, işçiyi tatmin eden reel ücretlerin düşmesine sebep olan nominal artışları fiilen imkânsız hale koyan ve nihayet esas itibariyle serbest rekabete dayanan ve merkezi hiç bir kontrole tabi olmayan bir ekonomiye kolaylıkla tatbik edilebilecek bir sistem bulduklarını düşünmektedirler. Bu iktisadi sistemin diğer her hangi bir şekilde merkezileştirmesini lüzumsuz kılan merkezi bir ücret kontrol sistemidir. Alman işgali sırasında işçilerle işverenlerin yaptıkları iş birliğinin neticesi olarak ortaya çıkmıştır.

Nazari olarak, kanunla empoze edilen bir ücret seviyesinin oldukça teferruatlı şekilde kontrolü bir yüksek devlet memuru tarafından yapılacaktır. 'Tatbikatta ise ücretlerin tesbiti sendika idare heyetleri tarafından yapılmakta, ücretlerin umumi seviyesinde yapılacak değişikliklerde kırk beş kişilik bir iktisat meclisinin tavsiyelerine göre hareket edilmektedir. Meclisin üçte biri işçiler, üçte biri işverenler, üçte biri ise hükümet tarafından tayin edilen amme temsilcilerinden meydana gelmektedir. Ücret ve para politikalarında imtizaçsızlık olmasını önlemek için Millî Bankanın direktörü meclisin çalışmalarına aza alarak katılmaktadır.

(Dış müşahitler Holandalıların ileri sürdükleri sistemle serbest fiyat mekanizması arasında bariz bir zıtlık olduğunu söylemektedirler. Holandalılar, ise cevap olarak bazı şeyler ileri sürüyorlar. Onlara göre bugün hiç bir modern endüstri memleketi işçi ücretlerinin sendikalar ile işçiler arasında tamamen serbest rekabete dayanan pazarlık sistemi ile tesbit edilmesine müsaade veremez. Eğer verecek olursa ortaya ya kuvvetli sendikalar ve kuvvetli şirketler veya artan ücretlerin fiyatlara tesir etmemesi için hükümetin mali yardımına muhtaç teşebbüsler çıkar. Holanda gibi millî gelirinin yarısını ihracatından elde eden hiç bir memleket buna uzun müddet devam edemez. Kaldı ki pazarlığa dayanan bir sistemde işçilerin kendilerine kâfi derecede ücret verildiğini hissetmelerine imkân yoktur. Ücretlerin yükseltilmesi için daima mücadele olacaktır. Mücadelenin temin edeceği yegâne netice ise, para kıymetinin memleketteki bütün fertler için düşmesi, yani enflasyondur.

Holandalıların bütün iddialarına rağmen meselenin henüz tamamen halledilememiş olduğunu münakaşa-

Hollandadan görünüş

Her işe bir işçi

lar meydana çıkarmaktadır. Dikkat edilirse Holandalıar yapılan itiraza cevap verirken kurdukları kontrol sisteminin serbest ekonomi sistemi ile kabili telif olduğunu ispat etmeyi bir vana bırakarak başka hal sekli olmadığını izaha gayret etmektedirler. Münakaşa edilmesi gereken nokta, kurulmuş olan sistemin iktisadi sistemi hür ve serbest rekabet şartlarına bağlı olmaktan ayırıp ayırmıyacağıdır.

Belçika

Refahın tehlikesi

Belçikalı liderler memleketlerinin iktisadi geleceği hakkında yeni bazı şeyler düşünmiye başladılar. İçlerinden bir tanesi meseleyi, "buradaki iyimserlikte hatırı sayılır bir azalma olmuştur" diyerek en kısa ve en doğru şekilde ifade etti.

'Belçika on seneden, beri mali sahada ve iş sahasında refah içinde yaşamakta idi. Bugün iyimserliğin azalmasına sebep olan meseleler de refahtan doğmuştur.' Refahın memleket için inkarı kabil olmıyan iyi neticeleri meydandadır. Son on sene zarfında Belçikada ortalama reel gelir Avrupa memleketleri içinde en yüksek seviyeye çıkmıştı.

Kötü neticeler iyilere nazaran daha az göze çarpmaktadırlar. Şu şekilde toplanmaları mümkündür: Endüstrinin elastikiyeti azdır, yeni mahsul ve yeni fikirler çok kıttır. Ticari teşebbüs kabiliyeti zayıflamıştır. Ehliyetli bir teknisyen kadrosunun yetiştirilmesinde başarısızlığa uğranmıştır. Nihayet, Um! bilginin sınırlarında yapılması icap eden temel araştırmalar azalmıştır. Memleket ekonomisinin ihraç edilecek çelik ve tekstil mamullerine çok bağlı olması umumiyetle bir yanlışlığın mevcudiyetine işaret sayılmaktadır. Memleket gelirinin ortalama olarak yüzde kırkı bu maddelerin ihracından temin edilmektedir.

Belçikalıların telâşlanmalarına sebep, komşuları Holandanın kompleks mekanik mahsullerin ihracatında kendilerini geçmeleri olmuştur, ikinci dünya harbinin bitiminden beri İngilterenin köklü bir endüstriyel reform yaptığını bilmeleri telâşlarım arttıran bir unsur olmuştur. İngiltere istihsal mevzuunda bir kayma yaparak dış ticaretini kömür ve tekstil mamullerine bağlı olmaktan çıkarıp, bunlar yerine nakliye vasıtaları ve makineyi geçirmiştir. Halbuki Belçikada hiç bir değişiklik olmuş değildir. •

'Bugünkü durum ile, meselâ diyelim, bir yıl önceki durum arasındaki esas fark aynî meselenin münakaşa atmosferindeki değişikliktir. Geçen sene Belçikanın dış ticaret durumunu tenkid etmek veya münakaşa etmek oldukça güçtü. Çünkü Belçikalının refah seviyesi gibi inkârı gayrı kabil bir hadise karşı delil olarak kullanılıyordu. Bugün ise gün geçtikçe artan sayıdaki iş adamları mevcut refahın kolayca bozulabilir bir durum olduğuna inanmaktadırlar. Belçikanın ihraç mallarının çoğu dünyanın diğer kısımlarındaki geçici şartlar yüzünden satılabilmektedir. Meselâ Belçika çeliğinin çoğu diğer memleketlerin taleplerindeki marjinal boşluğu doldurmaktadır. Yani diğer memleketler, taleplerinin eksik kalan kısımlarım Belçika çeliği satın alarak tamamlamaktadırlar. Fakat eksik kalan kısımlar yavaş yavaş artan ucuz istihsalle doldurulmaktadır.

Belçika- sanayinin ve maliyesinin en üst kademelerinde bulunan kimseler reforma gidilmesi için sistemli şekilde telkinlere başlamış bulunuyorlar. Gerçi henüz azınlıktalar, ama kuvvetli bir azınlık olduklarına hiç şüphe yok.

O. E. E. C.

Konvertibilite

Serbest kambiyo şartlarının teminine doğru atılacak ikinci adım üzerindeki münakaşalar bu hafta icinde Pariste yapılacaktır.

Meseleyi, Avrupa İktisadi İş Birliği teşkilâtına dahil on yedi milletin maliye bakanları münakaşa ediyorlar. Toplantı Perşembe gününden bu hafta Cuma gününe kadar devam edecektir.

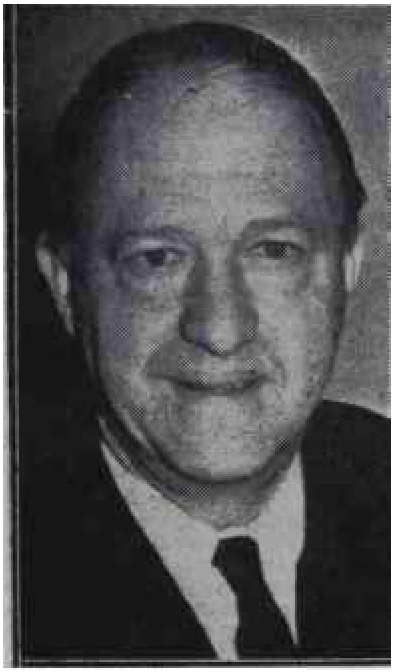
Problem, mevcut Avrupa Tediyeler Birliğinden, İngilizlerin ifadesi ile daha geniş bir sisteme nasıl geçileceğildir. Geçilmesi düşünülen sistemle İngiltere ve bazı kıta Avrupası memleketleri kısmi bir konvertibiliteye kavuşabileceklerdir. Konvertibilite namzetleri arasında başta İngiltere olmak üzere. Batı Almanya, Belçika, Holanda, Lüksemburg ve İsviçre vardır.

Bugünkü durumda en fazla itiraz eden memleket Fransadır. Çünkü Fransızların ve diğer eksperlerin fikirlerine göre Fransanın da konvertibilite hareketine katılabilmesi için Frank'ın % 15 civarında bir devalüasyona tabi tutulması gerekmektedir.

Konvertibiliteye dahil memleket dövizlerini ellerinde tutanların banları aynı sisteme dahil diğerleri ile değiştirebilmeleri ve böylece ticari farklılığa sebep olan şartların ortadan kaldırılması gibi teknik meselelerin arkasında yatan esas vakıa, eğer konvertibilite kabul edilecek olursa, bu adınım' bir devrin nihayete ermesine sebep olmasıdır.

Amerika Birleşik Devletlerinin, Avrupanın kalkınmasına yardım etmek için Marshall plânını teklif ettiği 1948 den beri teori pratik, doktrin ile serbest milletlerarası ticaret ve serbest rekabet arasında müeyyide ihtiyacı ve doktrine rağmen farklılıklar kurmak gibi anlaşmazlıklar olagelmiştir.

Avrupanın gelişmesi esas itibariyle dolar mallarına karşı tatbik edilen farklılık sistemine dayanmaktadır. Bu farklılaşmanın sebebi Avrupanın karşılaştığı dolar kıtlığı idi. Zaten onun için de Amerika Birleşik Devletleri tarafından o zamanlar yardım kabul edilmişti.

Butler
Kasaları doldu

Teoriye göre, Avrupanın harp öncesi prodüktivite seviyesine Ulaşması Avrupanın ihtiyaç duyduğu dolarları kendisinin kazanmasına yardım edecek ve dolar yardımı ile dolar mallarının farklılaştırılmasına nihayet verilecekti.

O zamanlar bu farklılaştırma Avrupanın hem uzun vadeli, hem de kısa vadeli taahhütlerini karakterize ediyordu. Bu farklılaştırma Avrupa dahili ticarette ithal kotalarının kaldırılması programında tatbik edildi. Fakat ayni kotaların Avrupanın dolar bölgesinden ithal ettiği mallarda kaldırılması mecburiyeti yoktu. Yani Amerika Birleşik Devletlerinin himmeti ile Avrupalılar kendi aralarında mümkün olduğu kadar fazla, Amerika ile ise mümkün olduğu kadar az ticaret yapmıya gayret ettiler.

Farklılaştırma Avrupa Birliği emelleri İçin de kullanıldı. Altı Batı Avrupalı Devlet tarafından 1952 de kurulan Avrupa Kömür ve Çelik Birliğinde de tatbik edildi. Bu da, Amerika Birleşik Devletleri tarafından sadece müeyyidelendirilmeyip ayni zamanda teşvik de edildi.

Avrupa ticareti ile alakalı olarak saik, Avrupanın kalkınmasını temin etmekti. Bu gaye uğrunda doktrinden ve tahditlere tabi olmıyan ticaret şartlarından geçici bir vazgeçme zaruri görülüyordu. Kömür ve Çelik Birliğinde saik, birliğin gayesine ulaşmasıydı.

Birlik, kömür ve çelik için gümrük birliğidir. Söylediğimiz politikanın tatbikinde âdeta Amerika Birleşik Devletlerinden ve Genel Gümrük ve Ticaret Anlaşmasının (GATT) diğer üyelerinden hususi bir lisans almıştı. Böylelikle onun farklılaştırması tecviz edilmiş ve bir mânada adil ticaret şartlarına ait umumi kaideden ortodoksca uzaklaşılmıştı.

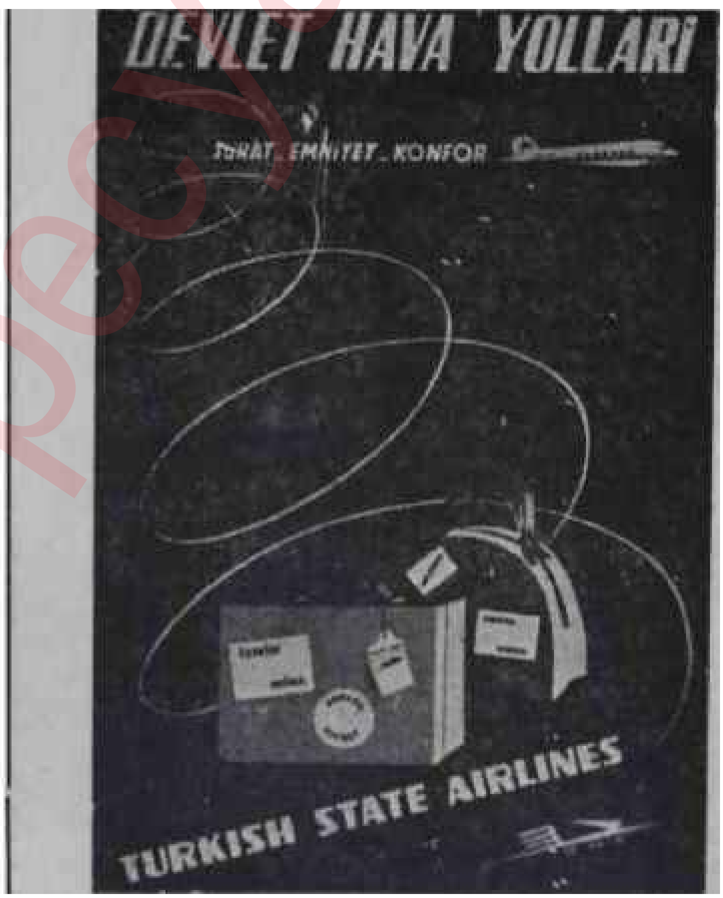
İngilizler bu zamanın artık geldiğine inanıyorlar. Batı Almanya Ekonomi Bakanı Dr. Ludvig Erhard da İngiliz Maliye Bakam Butler'in fikrine iştirak ediyor. Onların inançlarına göre, yarım düzine Avrupalı millet büyük bir güçlüğe ve hiç bir tehlikeye uğramaksızm paralarını serbestçe transfer edilebilir hale getirebilirler ve bunu yapmak için daha fazla beklemeleri lüzumsuzdur.

Bunun yapılması, farklılaştırılmaların kaldırılmasını icap ettirecektir. İngiltere dolar ithallerinin yarısında farklılaştırmayı kaldırmış vaziyettedir. Batı Almanya Belçika ve Hollanda kendilerininkini kaldırdılar. İsvicrede de hiç yoktur. Fransa ise, aleyhte ticaret muvazenesi \"i parasından korkusu yüzünden dolar mallarına karşı farklılaştırmalarından hiç birini kaldıramamıştır.

Netice itibariyle diyebiliriz ki, İngilizler konvertibilite için tazyik, Fransızlar mukavemet ediyorlar. İngilizlerin gayretlerinin sebebi sterlini tekrar bir dünya dövizi haline getirmek ve Londrayı dünya döviz piyasasının merkezi yapmaktır. Amerikanın kazancı kendi mallarına konan farklılaşmaların kalkması, bütün dünyanın kazancı ise ticaretin genişlemesi olacaktır.

Erhard
Parası sağlam

Almanya

Conrad Adenauer
Vaktile Hitler davet ederdi

Moskova'ya davet

Geçen haftanın başında, Paris'teki Almanya Büyükelçisi haklı bir telâş içindeydi. Rus büyükelçiliğinden, bir notanın tevdi edileceği haber verilmişti. Nota, acaba ne hakkındaydı? Batı Almanya Federal Cumhuriyetiyle Sovyetler Birliği arasında siyasi münasebat yoktu. Gerçi Moskovada bir Alman Büyükelçiliği vardı ama o, Doğu Almanyayı temsil ediyordu.

Salı akşamı, bahis mevzuu nota teslim edildi. Notanın metni bir saat sonra Bonn'da, Başbakan Adenauer'in masasının üzerindeydi. Ruslar, Dr. Adenauer'i "iki memleket arasındaki münasebetleri normalleştirmek" maksadiyle Moskovaya davet ediyorlardı. Haber,, bütün dünyada bomba gibi patladı. Ertesi sabah, erken saatlerde Batı Almanya kabinesi yeni Dışişleri Bakanı M. von Bentano'nun da iştirakiyle toplanıyor ve teklifi müzakere ediyordu.

Rusların Batı Almanyayla münasebetlerini normalleştirmek arzusunda bulundukları bilinmiyor değildi. Hattâ böyle bir davet de pek âlâ beklenilmekteydi. O kadar ki batılı mütehassıslar bunun, Alman silâhlanmasına ve Almanyanın Atlantik pak - tına alınmasına dair olan Londra ve Paris andlaşmalarının tasdikinden evvel yapılmasından endişe ediyorlardı. Berlin konferansı sırasında Rus temsilcisi ilişkin, bu arzuyu ortaya atmıştı. Atlantik Paktı Bakanlar Kurulunun Patisteki toplantın günlerinde de bir Amerikan havadis ajansının Başbakan Adenauer'in bir gün Moskovaya davet edilip edilmiyeceğini bahis mevzuu eden telsizi Rus gazetelerinde büyük başlıklarla intişar etmişti. Ama gene de davet, günün en mühim hadisesi olmaktan geri kalmadı.

Bonn'da Bakanlar Kurulunun toplanmasını müteakip, fikrin Batı Alman çevrelerince reddedilmediği görüldü. Gerçi hemen bir cevap verilmedi, fakat kabine dağıldıktan sonra yapılan açıklanma, teklifin müsait karşılandığını ve Dr. Adenauer'in Moskova'ya gideceğini gösteriyordu. Zaten böyle bir davetin reddine imkân yoktu. Alman umumi efkârı fırsatın kaçırılmasına şiddetle aleyhtardı. Muhalefet lideri Erich Ollenhauer derhal bir beyanat verdi ve teklifin kabul edilmesi gerektiğini bildirdi. Sosyalistlerin başkanına göre toplantı gündeminin başında, memleketin birleştirilmesi gelmeliydi.

Fakat Dr. Adenauer İhtiyatlı olmayı tercih etti. Bir kaç gün sonra Harvard üniversitesinin kendisine tevcih edeceği fahri doktorluk payesini almak Üzere Amerikaya gidecek ve orada hem Başkan Eisenhower, hem de Dışişleri Bakanı Dulles ile görüşecekti. Kati bir karara varmak, ondan sonra daha kolay olacaktı. Aynı tarihlerde Birleşmiş Milletler Teşkilâtının onuncu kuruluş yılını kutlamak üzere San Francisco'da toplanacak Batılı Dışişleri Bakanları washington'da kendi aralarında görüşeceklerdi Tapılacak toplantıya Dr. Adenauer'in de iştiraki düşünülüyordu. Bu suretle Batı Almanya "Büyükler" camiasındaki yerini alacaktı. Üç batılı dışişleri bakanı müteakiben San Francisco'da Rus Dışişleri Bakanı Molotof'la da müzakerede bulunacaklar ve gelecek ay toplanacak Dörtler Konferansım hazırlıyacaklardı. Dr. Adenauer'in Moskova'ya gitmesi hususunda prensip mutabakatı vardı. Fakat Batı Almanya Başbakanı Dörtler konferansından evvel mi gitsin, sonra mı ? Karara bağlanacak mesele buydu. Rusya, verdiği notada ziyaretin mümkün olduğu kadar çabuk yapılmasını derpiş ediyordu. Anlaşıldığına göre Kremlin Dörtler konferansından evvel Batı Almanya Başbakaniyle görüşmeyi tercih ediyordu.

Ne teklif olunacak?

Rusların dünya çapında büyük bir manevraya girişmiş oldukları hiç kimsenin meçhulü değildi. Avusturya Başbakanı Dr. Raab'ın Moskovaya gitmesi Avusturya andlaşmasının imzalanması neticesini doğurmuştu. Kremlinin liderlerinin Belgrada gitmesi ise Yugoslavyayla Rusya arasındaki münasebetleri normalleştirmişti. Hem Moskova, Avusturya Başbakanına tarafsızlığı şart koştuğu halde Yugoslav devlet adamlarına böyle bir teklifte bulunmamış, Belgradın hali hazır durumunu kabul etmişti. Almanya için neler düşünüyordu ?

Akla ilk gelen ihtimal, Batı Almanyayla normal diplomatik münasebetler kurmak arzusu oldu. Batı Almanya istiklâlini kazanmıştı. O halde Rusyayla münasebet kurabilirdi. Zaten aynı esnada Londrada Japonyayla da müzakereler devam etmiyor muydu? Normal münasebetten maksat ise, meselâ başkentlerde karşılıklı birer elçilik açmak, siyasî heyetler teati etmekti. Ancak, Dr. Adenauer'in bunu kabul etmiyeceği aşikârdı. Zira Moskovadaki Doğu Almanya elçiliğinin yanında bir de Batı Almanya elçiliği açmak memle-

Sarhoş ruslar arasında
Kremlini bunlar idare ediyor

ketin ikiye ayrılmasını resmen tanımaktan başka mana ifade etmiyecekti. Böylece Ruslar fiilî durumu, hukuki durum haline sokacaklardı.

Bu fikir doğruysa Ruslar, Doğu Almanyayı bir pazarlık sonunda elden çıkarmayı göze almış değillerdi. Batı Almanyanın silâhlanmasına ve Atlantik Paktına alınmasına mani olamıyacaklarını idrak etmişlerdi. Şimdi düşündükleri, NATO'ya karşı, kurdukları Varşova Paktını Doğu Almanyayla beraber tatbik mevkiine koymaktı. Bunu Dr. Adenauer'e söylemekte ihtimal ki fayda mülâhaza olunmustu. Belki Almanyanın birleştirilmesi de bahis mevzuu olacaktı. Fakat Ruslar öyle şartlar koşacaklardı ki, bunları kabul etmek son derece güç .bulunacaktı. Buna mukabil teklifleri red mecburiyetinde, kalmak Başbakanı Batı Almanyada çok güç bir mevkide bırakacaktı. Kremlin'in istediği de buydu.

Dr. Adenauer'e itimat

Davet haberi alınınca Batılı merkezlerden işitilen ses "Dr. Conrad Adenauer'e itimad ediyoruz" oldu. Hakikaten 'bu haftanın başında Amerikalılar Alman başbakanına son derece parlak bir kabul gösterdiler. Eisenhower ve Dulles, yaptıkları konuşmalarda bu itimad ve emniyeti izhar ettiler. İngiltere de Batı Almanya ya yapılan bu teklifi müsait karşılamıştı. Üç dışişleri bakanı Amerikada buluştuklarında görüşler arasında ittifak müşahede edildi. Üstelik Fransa Dışişleri Bakanı Antoine Pinay Amerikaya gelmeden evvel Pariste Molotofla da görüşmüş, yemek yemişti. Temekte Başbakan Edgar Faure da hazır bulunuyordu. Bu bakımdan, davetten sonra Ruslarla görüşmüş olan M. Pinay batılı meslektaşlarına faydalı haberler taşıyordu.

Almanya Başbakanının Moskovayı ziyaretinin Dr. Raab'ın veya Krutçef ile Bulganinin seyahatleri sonunda elde edilen neticeler kadar sansasyonel . neticeler doğuramayacağı aşikârdır. Zira Almanya "Büyük Hedef"i teşkil etmektedir ve onun üzerinde uyuşmak tabii çok daha zordur. Ama buna rağmen ikinci Dünya Harbinin bitişinden on yıl sonra bir hakikât, bütün parlaklığıyle ortaya çıkmıştır: Almanya, dünya büyükleri arasındaki yerini almıştı. Bu Alman milletinin kıymetli ve demokrat bir devlet adamının idaresinde elde ettiği hakiki zaferdi. Zaferlerin sadece savaşta kazanılamıyacağı anlaşılıyordu.

Dörtler konferansı

Bir ay sonra...

Rusyanın Alman Başbakanı Dr. Conrad Adenauer'i Moskovaya davet ettiği günden bir gün sonra Washington'da bir toplantı yapılıyordu. Toplananlar üç batılı devletin yani Amerika, İngiltere ve Fransanın teknik temsilcileriydi. Dört Büyükler konferansı bir ay içinde Cenevrede başlıyacaktı. Müzakere edilecek meselelerde batılılar bir fikir birliğine varmalı ve Rusların karşısına öyle çıkmalıydılar. İşte Washington'da buluşan teknisyenler - politika teknisyenleri - bunu sağlamaya çalışıyorlardı.

Gündemlerinde bir çok madde vardı. Bu maddeler, Dört Büyüklerin müstakbel gündemini de teşkil edecekti. 1 numaralı Alman meselesiydi. Ondan sonra Avrupanın müşterek güvenliği geliyordu. Silâhsızlanma, Doğu-Batı ticareti, Uzak Doğu meseleleri de üzerinde durulacak hususlardı. Teknisyenler çalışmalarını bu haftanın ortasında bitirdiler ve verlerini Pinay, McMillan ve Dulles'a bıraktılar. Üç batılı dışişleri bakanı,

Başkan Eisenhower

Ümit veren adam

toplantı yeri olarak New fork-'u seçmişlerdi. Aynı esnada Almanya Başbakanı Dr. Adenauer de oradaydı. Batılı Dışişleri Bakanları bir kaç gün sonra Rus Dışişleri Bakanı Molotof ile gayrı resmi bir toplantı yapacaklardı. Birleşmiş Milletler Teşkilâtının bütün azaları 20 Haziran günü teşkilâtın on yıl evvel temelinin atıldığı San Francisco'da olacaklardı. Elbette ki parlak merasimler yapılacak, nutuklar söylenecek, ziyafetler verilecek, kabul resimleri tertiplenecekti. Ama dünyanın dört bir tarafından San Francisco'ya akın eden gazete muhabirlerini asıl uğraştıracak olan "kulis" lerdi. Hepsi, dört dışişleri bakanının toplantılarından haberler sızdırmaya çalışacaklardı. Zira günün hadisesi oydu.

Dört günlük toplantı

Dört en büyüklerin, yani Başkan Eisenhower, Mareşal- Bulganin, Sir Anthony Eden ve Edgar Faure'un 18 Temmuzda Cenevrede buluşacaklan anlaşılıyordu. Konferans 21 Temmuza kadar devam edecekti. Tabii bu dört günlük hudutlandırma resmi değildi. Eğer icap ederse, görüşmeler uzatılabilecekti. Fakat bilhsa Başkan Eisenhower'in pek fazla vakti yoktu. Bir an evvel Amerikaya dönmesi icap edecekti. Zaten Başkan, ilk defadır ki memleketinden dışarıya çıkıyordu.

Dört günde, dünyanın bütün meseleleri halledilebilir mi? Buna kimse ihtimal vermiyordu. Zaten bahis mevzuu olan da, bu değildi. Dört Büyükler zemini hazırlıyacaklar, prensipleri koyacaklardı.' Dışişleri Bakanlarının daha sonra bir çok toplantı yapmaları gerekecekti. Teferruatı tesbit, onlara ait bulunacaktı. İş dört hükümet başkanının bu prensipleri vazedebilmelerinden ibaretti. Bunu yapabilecekler miydi?

Çetin ve pürüzlü meseleler eksik olmaktan uzaktı. En mühim bir dâva, Rus peyklerinin vaziyetiydi. Amerikadaki kanaat, bu memleketler köle durumunda bulundukça bir barışın kurulamıyacağı merkezindeydi. Rusya, tarafsızlardan müteşekkil kordon mu istiyordu? Pek âlâ, kordon kurulabilirdi. Ama peykler tarafsız hale getirilip buna dahil edilmeliydi. Buna mukabil Rusya, peyklerinin tamamiyle müstakil devletler olduğunu ileri sürüyor, oradaki komünist rejimlerin halkın bir arzusunun ifadesi bulunduğunu söylüyor ve başkalarının iç işlerine karışmamak prensibini elinde silâh gibi sallıyordu. Halbuki herkesçe malûmdu ki bu rejimler halkın arzusu değil, Rus işgal kıtalarının süngüleriyle kurulmuştu ve milletin hakikî reyine dayanmıyordu. Bu meselenin büyük gürültüler koparmasını beklemek lâzımdı.

Bir diğer mesele, batı memleketlerindeki komünist hareketleriydi. Bunların da Moskovadan idare edildiği aşikârdı. Fakat ortada meşhur Litvinof andlaşması vardı. Batılılar, dünya komünistlerinin Moskova'daki bir Papa tarafından idare olunmamasını ve memleketlerin iç durumlarının sabotajlarla bozulmamasını istiyorlardı. Buna mukabil Kremlin, son derece masum bir tavır takmıyordu ki hakiki anlaşma için bu maske en iyi garanti sayılamazdı.

Avrupanın güvenliği nasıl sağlanacaktı? Ruslar ,Almanyanın derhal birleştirilmesinden ziyade Avrupadaki yabancı kıtaların geri alınması üzerinde duruyorlar ve Amerikan üslerinin durumunu bahis mevzuu edeceklerini gösteriyorlardı. Zaten Kremlinin bütün manevrasının Amerikaya

Avrupadan elini eteğini çektirmek olduğu kimsenin meçhulü değildi. Rusya için tek endişe buydu. Eğer o noktada muvaffak olursa, karşılığında bir çok taviz yapmaya hazırdı. Hele tavizler, Avrupadan başka yerlerde olursa... Ama batılılar da, çok kuvvetli- bir garanti verilmeksizin Amerikanın Avrupadan çekilmiyeceğini, zira bunun felâket olacağını biliyorlardı. Gerçi Amerikan askerlerinin ilânihaye kıta üzerinde kalmaları bahis mevzuu olamazdı. Bir gün geri gideceklerdi. Ama bunun şartları neydi? Bunun şartı basitti: Demir Perdenin kalkması veya hiç olmazsa sadece Rusyanın hudutlarında kalması. Başka çıkar yol yoktu-

Ancak komünist idareciler de komünizmin Rusyada ancak bu Demir Perde sayesinde durduğunu müdriktiler. Bu noktada en ufak şüphe ve tereddütleri yoktu. Komünist cennetinin kapılarını açmak, İçerde yaşayanların dışarıya bakmalarına müsaade etmek, rejimin yıkılmasını kolaylaştırmak demekti. Totaliter devletlerin, etrafındaki perdeyi aralamaya dahi niyetleri olamazdı.

Statüko üzerinde mutabakat

O halde, tek mutabakat statüko olabilir. Bugünkü fiilî durumu iki taraf tanır ve ona göre davranır. Birbirlerine de durumu değiştirmeye çalışmayacaklarına söz verirler. Başka bir muvafakiyet yolu yoktur. Fakat bu, insanın kendi kendini aldatmasından ibarettir. Zira bugünkü durum karşılıklı itimatsızlığın no nisbette neticesiyse, karşılıklı itimatsızlık da bugünkü durumun aynı nisbette neticesidir. Bu, yumurta ile tavuk hikâyesidir. Durum mu itimatsızlığı doğuruyor, yoksa itimatsızlık mı durumu? Her halde bugünkü şartlar içinde Rusyayı Demir Perdeyi kaldırmaya ikna veya Amerikayı Avrupadaki askerlerini çekip üslerinden vaz geçmeye kandırmak imkânsızdır. Bunlar yapılmadığı müddetçe Dörtler Konferansından uzun yıllar sürecek bir barış beklemek güç olduğu gibi hattâ hakiki bir yumuşama da aynı derecede hayaldir. Konferansın küçük devletlere Ümit verici tek tarafı Başkan Eisenhower'in şu beyanatıdır:

"— Konferansa katılacak devletlerin toprakları üzerinde yaşayanlar bütün insanlığın pek ufak bir kısmıdır. Hür milletler ise kendi kendilerinde, başkalarının meselelerinde karara varmak hakkını görmemektedirler."

Japonya
Tarafsızlığı pazarlık ediliyor

Uzak Doğu

Yeni tarafsızlar peşinde

Londra'nın "Milyonerler mahallesi" diye tanınan Kensington Palace Gardens'de oturanlar bir müddetten beri sokaktan Japonların sık sık geçmekte olduğunu farkediyorlardı. Dikkatliler, Japonların girdikleri binayı da tesbit etmişlerdi: Sovyet Büyükelçiliği. Eğer son günlerde hadiseler bu kadar süratle gelişmeseydi ve her gün ortaya birbirinden mühim haberler çıkmasaydı şimdi sadece "Milyonerler mahallesi" nin sakinleri tarafından görülen vak'a bütün dünyanın gözlerini üzerine çekecekti. Aralarındaki münasebetlerin "normalleştirilmesi" için Japonlar ve Ruslar resmî görüşmeler yapıyorlardı. Temaslar ayın başında başlamıştı, fakat pek süratli gitmiyordu. Gerçi Sovyet Büyük elçisi Malik gazete fotoğrafçılarını elçiliğe davet etmiş, Japonyanın Londra Büyük elçisi ve Japon delegasyonu başkanı Şunuçi Matsumoto'ya sigara ikram ederken resim çektirmiş, müteakiben de Matsumoto havanın çok "ılık" olduğunu beyan etmişti ama müzakerelerde güçlüklerle karşılaşıldığı saklanıyordu.

İkinci Cihan Harbinin müttefikleri eski hasımları Japonyayla San Francisco'da bir barış andlaşması imzalamışlar, fakat Rusya buna katılmamış, Japonyada da elçilik kurmamıştı. Şimdi teklifi, diplomatik münasebetlerin tanzimiydi. Rusya istiyordu ki Japonya, tıpkı Hindistan veya Avusturya gibi tarafsızlığını ilan etsin. İki' memleket arasında uzun yıllardan beri sürüp giden anlaşmazlıklar mevcuttu. Güney Sakalin ve Kuril adaları ihtilâf mevzuuydu, Sibirya kara sularında av meselesi ortadaydı, Rusyada 10 bin kadar Japon harp esiri vardı, Japonya Birleşmiş Milletlere girmek istiyordu. Şimdi Rusya bütün bu meseleleri Japonyanın lehine halletmeye hazır olduğunu ihsas ediyordu. Bir tek şartı vardı: Tokyo hükümeti tarafsız kalsın.

Ruslarla müzakerenin şampiyonluğunu bizzat Başbakan Hatoyama yapmıştı. Rakibi Yoşida sıkı bir Amerikan taraftarıydı. O sıralarda ise seçimler vardı. Hatoyama rey avlamak için Ruslarla normal münasebetlere taraftar gözükmüş, Kızıl Çinle de ticaret yapılmasını faydalı gördüğünü beyan etmişti. Fakat seçimleri kazandıktan sonra böyle hareket etmenin Washington'u kazdıracağım anlamakta gecikmemişti. Dulles, Amerikayı ziyaret etmek isteyen Dışişleri Bakam Şigemitsu'ya kendisini kabul etmek için vakit ayıramıyacağım sert ve kaba bir şekilde bildirmiş, bunun mânasını Hatoyama gayet iyi anlamıştı. Fakat ortada yapılmış vaadler ve tesbit edilmiş randevu vardı. Rusya ile müzakereler Haziranda Londrada başlıyacaktı. Başladı. Ama, hepsi o kadar.. Zira Japonya Amerikadan senede 800 milyon dolar alıyordu ve bütün askerî müdafaasını o yoldan temin ediyordu. Bu ittifaktan ayrılmasına imkân yoktu. Nitekim Başbakan, Londrada müzakerelere devam ederken Tokyoda yaptığı bir beyanatta Japonyanın tarafsızlığına imkân bulunmadığını açıklamaktan çekinmedi.

Bu sırada Ruslar Moskovada Hindistan başbakanı Nehruyu misafir ediyor ve kendisine görülmemiş tezahürat yapıyorlardı. Nehruyu karşılamak için öyle kesif bir kalabalık sokaklara birikmişti ve bunlar o kadar çok çiçek atıyorlardı ki açık otomobilin içinde Nehrunun yanında oturan Mareşal Bulganin buketlerden bazılarım havada tutmak zorunda kalmıştı. Nehru, Asyada tarafsızlık politikasını yaymak için Rusların en ziyade güvendikleri şahsiyetti. Fakat Japonya yola gelmek istemiyordu.

F E N

Atom

Yeni atom yarışı

İngilterenin atomdan elektrik istihsal etmek üzere 'geniş bir programla harekete geçtiğini ilan etmesi bütün dünyada atom enerjisi çalışmalarına yeniden büyük bir hız verdi. Bizim gibi bu sahaya yeni girecek olan memleketlerden Amerika gibi atom enerjisinin vatanı sayılabilecek en ileri memleketlere kadar her yerde şimdi atom enerjisi programları yeni baştan gözden geçiriliyor. Geç kalmış olanlar hiç olmazsa bir an önce tecrübe safhasına girmek için, ileride gidenler ise tecrübe safhasını bir an önce bitirip tatbikata geçmek için çareler arıyor ve buluyorlar. İlk atom patlamasından on sene sonra atomun barış yolunda kullanılması için milletler arasında gerçekten yarış başlamıştır.

İngiltereden biraz sonra Fransa da büyük bir hamle yapmıya karar verdi. Fransada bir müddetten beri atom silahları yapıp yapmamak meselesi ilim çevrelerinde ve basında tartışılıyordu. Yeni Başbakan E. Faure, hükümetin idaresini ele aldığı günlerde verdiği bir demeçte, "atom ve hidrojen bombaları imali için çalışacağını" söylemiş ve hattâ "bu gün dünyanın atomcu, devletler şeklinde atomcu olmıyan devletler şeklinde iki kısma ayrılmış" olduğunu ve "Fransanın birinci guruba katılması gerektiğini" ilâve etmişti. Fakat sonra ilmi müşavirleriyle konuşup atom silâhı imalinin ne kadar az ,iktisadî bir iş olduğunu öğrenince sağ doyuşu galip geldi. İkinci bir demeçle, "Fransanın barışçı bir atom devleti olmıya karar verdiğini ve bütün gayretlerini atom enerjisini barışçı gayelerde kullanmaya sarf edeceğini" ilân etti. Bu karar sonunda bakanlardan M. Palewski yetti bir atom enerjisi plânı hazırladı. Hükümet başkanının da tasvibini kazanan bu plâna göre önümüzdeki üç senenin atom çalışmalarına 100 milyar franklık tahsisat ayrılacaktır ki bu miktar son on senede atom işlerine sarfedilen bütün paranın aynıdır. Plânın tertibinde göz önünde tutulan esas fikir Fransanın artık ilk tecrübe safhasmı geçirdiği ve şimdi atom enerjisinden sanayide tam mânasiyle istifade için gereken ham maddeleri ve tesisleri hazırlamanın zamanı geldiğidir. Bu hazırlıklar beş kısımda toplanmıştır:

1) Avignon livarında Marcoule'da atomdan elektrik istihsal eden iki büyük santral kurulacaktır. Bunlar şimdi yapılmakta olan reaktörlerden ayrıdır. Gene Marcoule'da plütonyum istihsali için gerekli tesisler meydana getirilecektir.

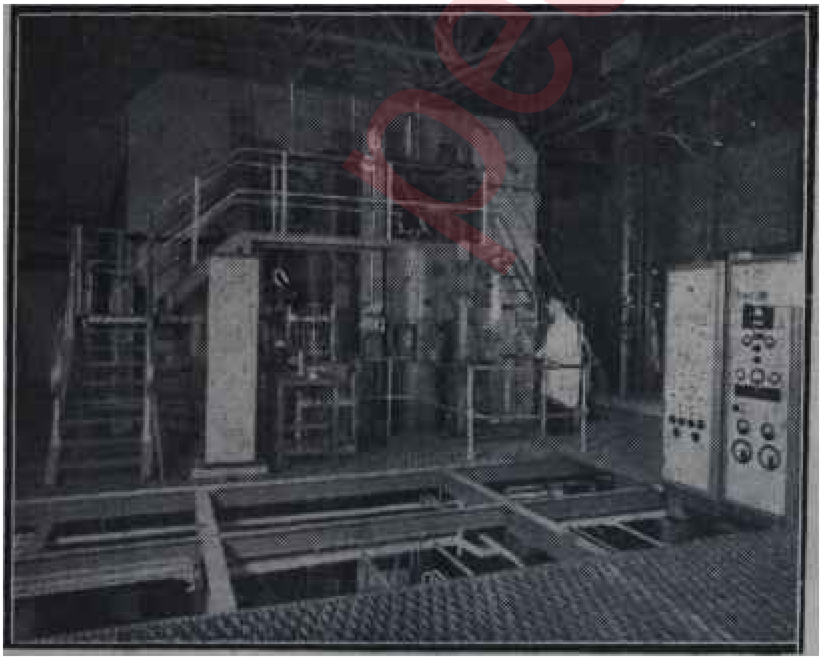
2) Fransada bir ağır su sanayii kurulacaktır. Ağır su, reaktörlerde kullanılan çok lüzumlu bir maddedir ve şimdi Norveç'ten ithal ediliyor.

3) Fransada ve müstemlekelerinde bulunan tabii radyoaktif kaynakların isletilmesine hız verilecektir. İlk hedef 10.000 tonluk bir uranyum stoku meydana getirmektir.

4) Millî ve özel sanayiin atom enerjisi çalışmalarına geniş ölçüde iştirakleri sağlanacak ve böylelikle bol sayıda atom uzmanı ve teknisyeni yetiştirilecektir-

5) Nihayet atom gücüyle işleyen gemiler ve denizaltılar inşasına çalışılacaktır.

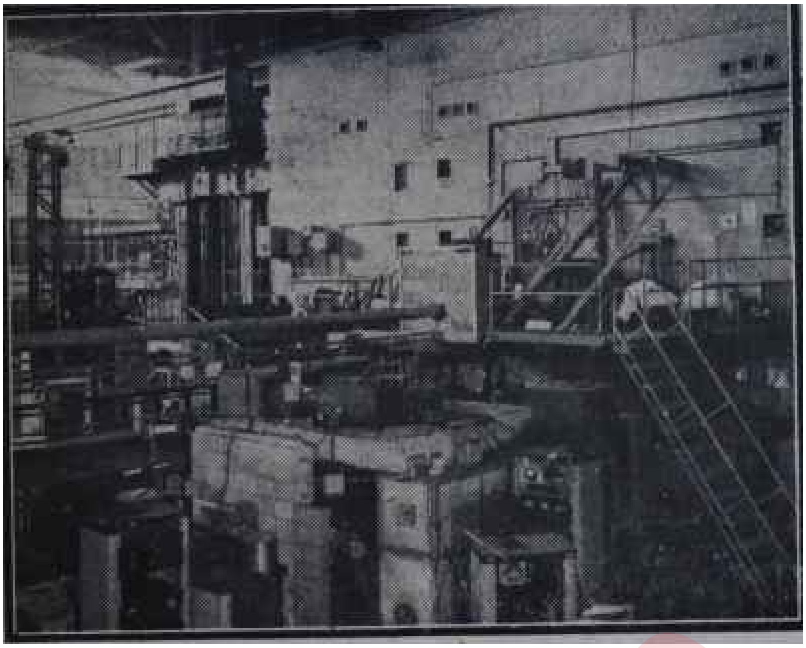
Palewski plânının gayesi, Fransayı Avrupa kıtasında atom enerjisini sanayie ilk defa tatbik eden devlet yapmaktır. Her şey tahmin olunduğu gibi cereyan ederse, 1965 de Fransada istihsal edilecek elektriğin onda biri atom enerjisiyle karşılanacaktır. Bu oran İngiliz plânında düşünülene yakın, hattâ ondan biraz yüksektir. Avrupada bu plânlar hazırlanırken Amerika da şüphesiz boş durmuyor. Atom Enerjisi Komisyonu daha Önce çizdiği beş senelik plân gereğince 1959-1960 a kadar çeşitli reaktörleri çalıştırıp deniyecek ve ancak hangi tip reaktörün en iktisadî olduğunu anladıktan sonra sanayi için atom santralleri inşasını teşvik edecekti. Fakat İngiiterenin attığı cesurane adım onları da harekete getirdi. İngilizlerden geri kalmamak için Amerikalılar da tecrübe safhasiyle inşa safhasını birleştirmeye karar verdiler. Geçen ay içinde ayrı ayrı beş Amerikan firması her biri aşağı yukarı 100 milyon vatlık güçte beş tane atom-elektrik santrali kurmak için teşebbüse geçtiler. Bunları başka firmaların ve başka santrallerin takip edeceğine şüphe yoktur. Amerikada bu gün iyice belirmiş olan umumi kanaat on senedir beklenmekte olan büyük atom sanayiinin nihayet doğmakta olduğudur. Atom enerjisi Komisyonu reaktör şubesi müdürünün tahminine göre Amerika 1965 de atomdan elde edilecek elektrik gücü o tarihte İngilterede gene atomdan elde edilecek 1,500 - 2,000 milyon vatlık gücün 2,5-3 katını bulacaktır.

Elektromanyetik ayırıcı
Ayırıcısı buysa, ya karıştırıcısı?

Harwell'den haber:

Harwell, İngilterede atom enerjisi çalışmalarının toplandığı başlıca merkezdir. Atomun savaş ve barıştaki tatbikatmı İngiltereye bu kadar çabuk getirmiş olan verimli çalışmaların büyük kısmı burada yapılmıştır. Atom Enerjisi Dairesinin Haziran başında yayınladığı bir kitapla bu enstitünün faaliyetine ait şimdiye kadar gizli kalmış bir çok husus açıklandı. Kitapta enerji istihsali, reaktörler ve izotoplar bahislerinde kaydedilen gelişmeler anlatılıyor,, bulunan bazı özel teknikler açıklanıyor ve yapılan muhtelif fizik, kimya mühendisliği ve metalltirji araştırmaları hakkında bügi veriliyor. Cenevre konferansı için hazırlandığı anlaşılan bu geniş faaliyet raporunda ayncâ Harwell'de kullanılan aletlere ait resimler de vardır. Sahifelerimize aldığımız iki fotoğraf da bu resimlerdendir. Birinci resimde üç dört senedir çalışmakta olan "BEPO" reaktörünün deneyler için kullanılan yüzü görülüyor. Reaktörden çıkan nötronlar ortada görülen uzun boru-

BEPO reaktörü
Made in England

nun içinden geçirilerek enerjileri belirleniyor. İkinci fotoğraf ide çeşitli İzotopları birbirlerinden ayırmıya yarıyan "elektro-manyetik ayırıcı" gösteriyor. Bu aletin içinde 400 ton ağırlığında bir elektro-mıknatıs vardır.

Harwell'deki çalışmaları idare eden tanınmış İngiliz fizikçisi Sir John Cockroft geçenlerde bir muhabirin atom enerjisiyle ilgili sorularını cevaplandırdı. Sorular hemen herkesin zihninden geçen şeylerdir. Cockroft da bu konudaki sözlerine en fazla güvenilebilecek bir insandır. Bu sebeple bu sorulu cevaplı konuşmanın bir kısmını buraya almak istiyoruz.

Muhabirin sorulariyle Cockroft'un cevapları şöyle sıralanıyor:

Soru: Atomdan enerji elde edecek reaktörlerin az gelişmiş memleketler için bir değeri olacak mıdır? Bu memleketler, sanaide ne zaman atom gücünden faydalanabilirler?

Cevap: Az gelişmiş memleketler için atom gücü tıpkı su gücü veya kömür ve petrol gücü kadar değerli olacaktır. Böyle bir memlekette eğer alışılmış öteki enerji kaynakları bol miktarda bulunuyorsa, atom enerjisi bunlarla rekabet edebilecek hale gelmezden önce, yani önümüzdeki on on beş sene içinde atom gücünden istifadeye çalışmak iktisadi olmıyacaktır. Fakat alışılmış enerji kaynaklarının yeter miktarda olmadığı yerlerde atom 'gücü 1960 civarında iktisadi hale gelebilir.

Soru: Atom sanayiinde ortaya çıkan radyoaktif artıklardan kurtulmak güç bir mesele teşkil ediyor mu ?

Cevap: Bu, önümüzdeki on sene içinde çözülmesi gereken bir çok teknik meseleden biridir, ötekiler gibi bunun, üzerinde de keşif bir şekilde • çalışılıyor. Bir hal çaresi bulunacağına şüphe yoktur. Zira artıklar bir araya getirilince zaten çok küçük bir hacim tutuyorlar.

Soru: İngilterede atomdan elektrik elde etmiye derhal başlanacak mıdır ?

Cevap: Atom gücüyle işliyen normal büyüklükte elektrik santralleri 2-3 sene içinde faaliyete bağlıyacaktır.

Soru: İngilterede atom gücünün maliyeti kömürünkinden daha aşağı olacak mıdır?

Cevap: İlk beş sene esnasında atom gücünün biraz daha pahalıya mal olması beklenebilir. Fakat on sene geçmeden arada her halde fark kalmıyacaktır.

Sora: Ticaret gemilerini atom gücüyle hareket ettirmek iktisadi olacak mıdır?

Cevap: Bunun önümüzdeki on sene içinde iktisadi bir usul haline gelebileceğini tahmin etmiyorum.

BUNLAR HEP HAKİKATTİR

Uçağa binen keçiler

Ahfeşinkiler mi?

Amerikalı ve Danimarkalı iki doktor, sekiz memlekete mensup dahiliye mütehassıslarının iştirak ettikleri bir toplantıda yaptıkları konuşmalarda, mide ülserinin ameliyat yapılmaksızın tedavisi yolundaki tecrübelerin müsbet netice verdiğini açıklamışlardır.

Amerikalı doktor Foloyd Shafer ve Danimarkalı doktor Ejnnar Yarlov yeni buluşun, 1943 senesinde Nobel mükâfatını kazanmış olan Danimarkalı Profesör Doktor Henrik Dam'a ait olduğunu söylemişlerdir. Bu yeni tedavi usulüne göre, hastalara, buzağıların beyin, karaciğer ve böbrek üstü guddelerinden elde edilen tabletler verilmektedir..

Doktor Floyd Shafer, 41 hastanın bir sene müddetle bu şekilde bir tedaviye tabi tutulduklarını ve hastalardan yüzde doksanının tamamen iyileştiklerini bildirmiştir.

(A. P.)

●

Portekizin Villa Novo de Famalico kasabasında, hükümet konağını ateşe vermek suçu ile tevkif edilerek mahkeme huzuruna çıkarılan bir adam, bundan evvel de aynı şekilde yangın çıkarmağa teşebbüs ettiğini itiraf etmiş ve demiştir ki:

— Brezilyaya hicret edebilmek için sabıkasız olduğuma dair vesika almak istiyordum. Fakat, dosyaların ortada bulundukça buna imkan yoktu. Bunun için böyle bir çareye başvurmak zorunda kaldım."

Birinci teşebbüsünde muvaffak olamıyan sabıkalı, ikinci teşebbüsünde dosyaların bulunduğu kısmı yakmağa muvaffak olmuşsa da garip bir tesadüf eseri, kendisine ait dosyaya hiç bir şey olmamıştır.

Dosyasına yeni bir sabıka ilâve olunan talihsiz adam muhakemesini müteakip hapsedilmiş ve Brezilyaya hicret etmek imkânını bu suretle ebediyen kaybetmiştir. • (Time)

-

Kanadada genç bir karı koca galiba "Dünyanın en fazla çocuk yetiştiren ailesi" rekorunu kuracaklar.

14 kardeşli bir ailenin esmer kızı Rosa ile yirmi kişilik bir ailenin oğlu Paul - Emile 1947 yılının başlarında evlenmişlerdir.

Quebec şehrinin civarındaki St. George köyünde oturan bu karı koca sakin bir hayat geçirmekte ve eskilerin dediği gibi kalabalık şehirlerin "Sürür ve alayiş ahengi" ne kulaklarını adeta tıkamışlardır.

Her aile gibi onlar da evlât yetiştirmeye heves etmişler ve düğünlerinin senesine ikiz yavru dünyaya getirmişlerdir. Rosa Tremblay, ikinci doğumunu 9 ay 10 gün sonra yapmış ve' yine ikiz erkek çocuğu olmuştur.

Evlât yetiştirme hevesleri galiba biraz ileriye gitmiş olsa gerek ki üçüncü ve dördüncü doğumlarda da ikiz yavrular olmuştur. Dört batında sekiz çocuk aileye pek fazla saadet getirmiştir. Tremiblay'lar, beşinci doğumun neticesini beklemişlerdir. Netice: Yine ikiz. Fakat ne yazık ki daha birinci yaşma basmadan beşinci ikizlerin biri, tutulduğu hastalığa çare bulunmaması yüzünden ölmüştür.

Vefat hadisesi genç ana ve babayı son derece büyük bir teessüre sürüklemiştir.

Nihayet altıncı doğum onlara bir ikiz yavru daha getirmiştir. Bu suretle Paul - Emile Tremibay İle eşi altı defa ikiz çocuk sahibi olmakla nisaiye mütehassısı doktorların nazarlarının dikkatini fazlasiyle çekmiye başlamıştır.

' Diğer taraftan St. George köyündeki komşuları, Tremblay 'ların cinsî muvaffakiyetlerini • takdir etmek şöyle dursun - "Acaip İnsanlar" ithamı ile alaya almaya başlamışlardır.

Beş çift ve bir tek çocuklu evlât kadrosuna sahip ana ve babanın göz ağrıları, ikisini kaybetmiş olanıdır.

J. A. Bergeron adındaki aile doktorları her hafta hepsini muayene eder ve sıhhatleri ile yakından alâkadar olur. Doktorun söylediğine göre, hepsi zeki sıhhatli ve ateş gibi çocuklardır. -

Yedisi erkek, dördü kız olan çocukları ahlâk ve terbiye bakımından idare etmenin güç iş olduğunu tahmin edersiniz; fakat bayan Rosa bunu kabul etmemekte ve çocukları İle tek basma haşır neşir olmaktadır. Malî bakımdan ise Paul - Emilie, anneleri kadar ısrar edememiş ve geçim zorluğuna boyun eğmiştir. 216 dolarlık aylığı ile bu işin kıvrılamıyacağnı ilgili makamlara bildirmiştir. İlk yardımı, işin garip tarafı komşular yapmış ve bilâhare de hükümetten büyük bir destek gelmiştir.

Henüz otuz yaşında olan ana ve babanın bütün gayeleri daha fazla çocuk yetiştirmektir.

Rosa ve Paul - Emile Tremblay bir dükkâna girdikleri zaman muazzam iltifat görmektedirler. Çünkü en küçük boydan en büyüğüne kadar kız ve erkek çocuklarına ait eşyayı seri halinde satın almaktadırlar.

Gazeteciler, Tremblay'lara "niçin şehirde oturmadıklarını" sordukları vakit şu cevabı almışlardır.

"— Köyle sakin bir hayat sürüp başımızı dinliyoruz."

Hani, on bir çocuklu evde pek dinlenilir ya...

(News-Week)

-

İsraile uçakla bir sürü keçi gönderilmiştir. İşçilerin, âdet veçhile vapurla yollanmayıp da her biri için büyük masraf icap ettiren uçağın seçilmesi bu hayvanların damızlık olarak sevkedilmeleri yüzündendir. Şimdi keçilerin yavruları, Tel Avivde dolaşmaktadır.

(Interoontinentale)

Aile

Erkeklere tavsiye

Bakınız gecelilerde intihara teşebbüs eden meşhur sinema yıldızı Judy Garland erkeklere ne tavsiye ediyor:

"Bir erkeğin bir kadını ne şekilde sevmesi icap ettiğini bildiren birçok yazılar yazılmıştır. Ben, daha ziyade bir erkeğin severken neler yapmaması icab ettiğini söylemek istiyorum..

ilk şart şudur: dizginleri hiçbir zaman elden bırakmayın! Onları hiç bir zaman bizim elimize vermeyin. Bu bizi ne memnun, eder, ne de mesut! Biliyorum, itiraz edeceksiniz, çünkü biz kadınlar, ekseriya bu dizginleri ele almak, evde hâkim olmak arzuları gösterir, hattâ evlenir evlenmez, açık veya kapalı şekilde, hakim olma mücadelelerine başlarız.. Bu bizim içimizdeki muazzam tezattan doğan bir mücadeledir.. Sözde sizleri yenmek isteriz, bunun için İcab eden silâhları kullanırız; fakat için için arzumuz sizin galip geldiğinizi görmektir.. Siz mesut olmak için bu mücadelede, cidden, galip gelmek zorundasınız. Çünkü biz, kadınlar yaradılış itibariyle idare etmek değil, idare edilmek isteriz. Dizginleri eline alan kadına gelince, mesut etmediği gibi, mesut da olamaz. Zaten bence, kadının kocasına karşı açtığı bu mücadele doğrudan doğruya onu teste tâbi tutmaktan ibarettir. Kadın, hiç bir tereddüde düşmeden kocasına güvenip ona inanmak, ona itimat etmek, onu kuvvetli görmek ister.. Erkeğin bu kuvvetini doğrusu, insafsızca, dener.. Belki, bu siyasetten hoşlanmadığınızı ileri süreceksiniz. Öyle ya, sizin de bir tipiniz, bir karakteriniz var; belki sizin için makbul kadın, istediğini bilen, fikirleri sarih olan kuvvetli kadındır ve belki siz, ona tâbi olmaktan sevk duyacaksınız, evini, sizi, çocukları idare etsin isteyeceksiniz. Buna da itirazım yok. Yalnız bunu da sizin istemeniz şarttır, istemiye istemiye, mağlûp olarak tâbi olmakla; istiyerek, 'bilerek kadma bazı haklar vermek arasında dağlar kadar fark vardır. Fakat ilk günden sizin ne istediğinizi bilmeniz ve bu istediğinizi kabul ettirecek kadar kuvvetli olmanız şarttır. Kadını, tabiat daha ziyade takib eden bir ruhta yaratmıştır. En mütehakkim kadın bile, erkeğini bulunca ona tâbi olur. Sevdiğiniz kadının erkeği olun..

Ancak, ancak biz her şeyden evvel, daima sevildiğimizden emin olmak isteriz. Bizim huysuzluklarımız, bizim kavgalarımız, mücadelemiz hep sevilmemek şüphesinden unutulmak korkusundan doğar. Teferruat bizim için mühim değildir, yeter ki sevildiğimizi bilelim. Sofrayı toplarken yardım etmeyen, çocuk sesinden rahatsız olup bağıran, karısının kapı sohbetlerine, terzi faturalarına sinirlenen koca, emin olun, çabuk affedilir. Fakat zaman zaman, içten gelen bir ifade ile karısına aşkını belli etmeyen, onu ruhen ihmal eden erkek kolay kolay affedilmez. İçten gelen hareketleri izah etmek, anlatmak güçtür. Karısına sık sık çiçek' yollayan erkek hoştur, kadına zevk verir ama her gün gelen bir çiçeğin artık kıymeti kalmamıştır. Çünkü bu bir sevgi işaretinden ziyade bir alışkanlığı gösterir. Seven erkek düşünür ve meselâ karısına çiçek göndereceği yerde, telefonda onu arar, akşam iş dönüşü buluşmayı teklif eder, herhangi başka bir sürpriz düşünür, yepyeni bir hediye alır..

Kadınları hediyeden de daha çok mesut edecek şey, arada sırada onlarla yanlız kalmak arzusunu göstermenizdir. Çoluk çocuk kırlara gittiğiniz hiç olur mu? Hiç çocukları biraz uzaklaştırıp, karınıza elbisesinden, saçlarından, saadetinizden bahsettiğiniz vaki midir? Hayır mı? Halbuki biz hemen hemen yalnız bunlar için yaşarız.. Yalnız ev idare eden, yalnız çocuk bakan, nazarınızda yalnız anne olan kadın olmaktan o derece korkarız ki anlatamam..

Bizi sevin, bize hürmet edin, bize güvenin ve bize kıymet verin; fakat dizginleri hiç bir zaman elden bırakmayın.. Kuvvetinize, kalbinize iyiliğinize güvenerek, peşinizden gelelim.. Ve aşkınıza inanalım.."

Tuzak

Jale CANDAN

Oniki buçuk liraya kadın ayakkabıları, bir liraya erkek çorabı, ikişer liraya renk renk çocuk gömlekleri, beş liraya bahçe pantalonları, 25 kuruşa mendil!. Hayır, hayal kurmuyorum. Maksadım eskiyi yâdetmek de değildir. Bu ucuz mallar bugün piyasada mevcuttur. Caddelerde, köşe başlarında, ara sokaklarda, yıkılan dükkân oyuntularında, herhangi bir kovukta yerleşip sabahtan akşama kadar ucuzluk müjdesi veren, sizi yolumuzdan çeviren, 'azan şaşırtan, bazan güldüren, bazan sevindiren ve sık sık sukutu hayale uğratan, size aklınızda olmayan, ihtiyacmı duymadığınız şeyler aldırtan ve her çarşıya çıkışta, bilhassa her ay başında pusuda bekleyen, size tuzak kuran ucuzcuları yakından veya uzaktan tanımamanıza, zaten imkân yoktur,. Her kadın, en tenezzül etmeyeni bile, hiç olmazsa, çocuğuna bir oyuncak, bir elbezi, bir çorap almak için onlara uğramıştır.. Ekseri çorap iki günde yırtılır, çocuğun başı bluzun yakasından geçmez. Satılan malların işçiliği, kalitesi düşüktür; fakat bazan da, ucuzcularda gayet gösterişli, sağlam ve iyi bir mala tesadüf edersiniz. Bu sizin iftiharla arkadaşlarınıza göstereceğiniz, övüneceğiniz bir şeydir. Bu, âdeta sizin keşfinizdir. Bilhassa İstanbul - da, Mahmutpaşada ve kapalı çarşıda keşfe çıkan bir çok şık, zengin, meraklı hanımlar vardır.. Bunlardan bir tanesi terliklerini "Mercan" dan alırdı, vakıa taksi paraları maliyeti çok kabartır, Beyoğlu fiyatlarını aşardı ama kanunin "Mercan" d- keşfettiği terlikler, cidden şayanı hayret şeylerdi..

İhtiyacı karşılamak için en büyük mağazalardan, en köşede kalmış ucuzculara kadar, piyasayı tetkik etmek gezip gördükten, kıyaslamalar yaptıktan sonra, alış verişte bulunmak, zaman kaybına dayansa da, muhakkak ki çok faydalı oluyor.. Çünkü bazen aynı mal yan yana dükkânlarda büyük farklarla satılıyor.. Bazen işportacının malı büyük bir mağazanın malı ile eş olup yarı yarıya bir fiyat arzediyor; bazen de işportacı, büyük mağazadan insafsız davranıyor.. Bize düşen şey gözümüzü açmaktır. Alacağımız mühim tedbirlerden biri de- her sokağa çıkışta, köşe başında Mal bekleyen, kalplerimizdeki ucuzluk hasretini istismar eden işportacıların tuzağına düşmemek ve ucuzdur diye lüzumsuz şeyi almamaktır.

Sağlık

Boşuna çekilen azap

Neriman, sabahtan beri, zaten kendisini zor zaptediyordu. Kocasının yemeği örtüye dökmesi hardalı-taşıran damla oldu..

"— Yetişir, dikkat edin. Ben sizin hizmetçiniz değilim" diye bağırıyordu."

Daha da neler söylüyordu! Kocası şaşkın şaşkın seyrederken, o elindeki bardağı fırlattı, kırdı ve yemek yemeyen çocuğu dövdü.. Nihayet ağlıya ağlıya odasına çekildiği -aman ev halkı, rahat bir nefes almıştı.

Halime kadın, gündeliğe hizmete gidiyordu. Yerinden memnundu. Hanım hem insaflı idi, hem de cömert.. Hem çoluk çocuk yoktu, hem de evde her türlü konfor, her türlü "dünya malı" mevcuttu. Doğrusu Halime kadın, daha iyisini bulamazdı.. Memnundu. Memnundu ama işte o gün, gene elleri but kesmişti, mafsalları ağrıyordu. Hanım gayet yumuşak bir sesle, yerleri silip silmiyeceğini sorunca birden parlayıverdi:

hizmetçi olduysa, esir olmamıştı ya.. Neticede Halime işinden atıldı.

•

Sinir ânında, işlediği bir suç yüzünden kadınlar hapishanesinde bulunan Safiye, o gün müdür beye sıktı Ve yalvaran bir sesle:

•— Müdür bey, rica ederim beni kilit altına alın. Bugün arkadaşlara o kadar kızdım ki dedi, az daha elimden *gene* bir kaza çıkacaktı. Zaten başıma ne geldiyse hep bu yüzden geldi ya! Ayda bir kaç gün hep böyleyim..

Neriman da. Halime kadın da, Safiye de aynı derdin kurbanı idiler: Ay başı halinden birkaç gün evvel, ekseri kadınların uğradıkları sinir krizlerini geçiriyorlardt.

Halbuki bu kadınların hepsi de boşu boşuna azap çekiyorlardı..

İstanbulda Kadıköyde, tanınmış bir kadın doktoru vardır. O, kadınlar için, yarı şaka, yarı ciddi şu sözleri söyler:

"— Kadınlar ay halinden on gün evvel, ay hali devam ettikçe, ay halinden sonra bir hafta tıbben hastadırlar... Geriye kalan bir haftada ise, sinirli geçirdikleri diğer üç haftanın tesiri altındadırlar.."

Hakikaten ay halinden takriben bir hafta, on gün evvel kadın tesir altında kalmaya, sinirlenip kavga etmeğe, vara yoğa kızmaya başlar! Halsizdir, cansızdır, arzusuz ve miskindir. Herhangi bir çalışma sahasında verimli de değildir.

Amerikada yapılan istatistikler, kadın şoförler tarafından yapılan kazaların çok büyük bir kısmının kadının ay haline yakın zamanlara tesadüf ettiğini göstermiştir. Kadınlar tarafından işlenen cinayetler de ekseriya bu zamana tesadüf etmektedir, karı koca kavgaları da..

Bilhassa kadınların fabrika, ticari müessese gibi topluluk halinde çalıştıkları yerlerde kadınların ay hali rahatsızlığından ötürü tam randıman veremedikleri nazarı dikkati celbetmiş ve Amerikada bu derde, ciddi surette çareler aranmıştır. Elde edilen neticeler çok parlaktır ve bugün artık ay hali rahatsızlıklarını tedavi etmeyen kadın affedilmiyecek kadar ihmalci bir insan olarak telâkki edilmektedir.

Ay halinden on gün kadar evvel kadınlar ağırlık hissederler. Bu his gayet normaldir, çünkü bu devirde vücutları fazla miktarda mayi depo etmektedir. Şişkinlik bundan ötürüdür. Gene bu müddet zarfında onların fazla ensülin almış bir şeker hastası arazlarını gösterdikleri de tesbit edilmiştir.

Vücuttaki bu değişikliklerin ruhun üzerindeki tesirine gelinde, malûmdur. Kadın, bu devrede sinirli, uyuşuk ve depresyon halinde olabilir. Bunun için, derhal bir doktora gidip bünyesine uygun ilaçlar alması ve her ay, bu ilâçları tekrar ettirmesi hem kendisi, hem de etrafındakiler için şarttır.

Tanınmış bir Amerikalı doktor, yeni bir ilaç formülü bularak, ay halinden evvel kadının huzurunu bozan rahatsızlıkları kaldırmaya muvaffak olmuştur. Bu ilâçta, vücuttaki su miktarını azaltacak bir madde bulunduğu gibi sinirleri gevşetecek, ferahlık verecek bir madde de vardır. Aynı ilâç "kafein" ve "B vitamini" de ihtiva etmektedir. "Kafein" zihnî uyuşukluğa, depresyona mani olur. "B vitamini" ne gelince faydaları çok çeşitli ve malûmdur.

İstirahat, duş, ruhî sükûnet "protein" i zengin maddeler yemek, hiç olmazsa yalnızca B vitamini almak

Kadınlar sinirlidir

İlâcı keşfedildi

bile, çektiğimiz azapları yarı yarıya azaltacaktır. Bu devirde kendisini ihmal eden kadın, aile huzuruna ehemmiyet vermiyen kadın demektir ve belki de, Amerikalı doktorun bulduğu yeni ilaç formülü sizin saadet formülünüzdür..

Vücudumuz

Serbest rejim

Zayıflamak için çok yemek yiyiniz.. Daha neler işiteceğiz? Eğer bu sözleri, bir fantezi veya mizah mecmuasında okumuş olsaydık güler geçerdik ve başlık ne kadar hoşumuza giderse gitsin, doğrusu kendimizi, bu züğürt tesellisine kaptırmazdık. Fakat işte, anketi yapan ciddi bir ilim mecmuasıdır, bu karara varanlar da, tanınmış doktorlar- Bu karar, "tıbbın şaşırtıcı keşfi" kelimeleriyle vasıflandırılmıştır..

Doktorlar önce şişmanlığı tarif ediyorlar: Fazla kiloların zararı, kanser veya veremden daha fazladır.. Meselâ kanser yer yüzünden kalkacak olursa, insanın vasati ömrü ancak bir sene uzayacaktır; halbuki şişmanlık kalkarsa, vasati ömür tam beş sene uzayacaktır. Normal kilonuzu, altı kilo aşarsanız tehlikedesiniz. Elli yaşındaki bir insan tasavvur edin, boyu 1 m. 70 dir Şayet 84 kilo geliyorsa, kilosunun yüzde Yirmisi fazladır. Ve bu adamın yaşama şansının dörtte biri azalmış demektir. Bu adam 90 kiloya çıkarsa, yaşama şansı yarı yarıya andır. Çünkü fazla kilolar, bazı vahim hastalıklara açılan kapı demektir: Şişmanlar kalp hastalıklarına, "hypertension" a, şekere, böbrek ve safra kesesi taşı teşekkülüne, kansere daha müstaittirler. Uzun tecrübeler, istatistikler bunu ispat etmiştir.. Bugün 'Amerikada hayat sigortası yaptırmak isteyen bir insan, fazla kiloları için sene kaybetmektedir; yani 20 kilo fazlası varsa 50 yaşında olduğu halde, 66 yaşında addedilmekte, ona göre taksit, ödemektedir.

Umumiyetle kadın vücudu yüzde yirmi beş yağ tabakası ihtiva eder, erkek vücudu ise yüzde on.. Bu miktar fazlalaşma, karaciğer ve böbrekler yağla örtülür, haille vazifelerini ifa edemezler.. 10 kilo fazlası olmak, sırtında 10 kilo yük taşımakla müsavidir..

Doktorlar şişmanlığı, korkunç bir hayalet gibi tarif ettikten sonra, onun sebeplerini araştırıyorlar.. Hikâye şudur:

Şişman bir kadın, bir muayenehaneye girer ve nefes, nefese doktora şu sözleri söyler:

"— Doktor ne yaparsam yapayım şişmanlıyorum.. Nefes almak bile yarıyor.. Halbuki, emin olun, kuş gibi yemek yerim,."

Eskiden olsaydı, doktor bu sözlere bıyık altından güler geçerdi.. Bütün şişmanlar, az yemek yediklerini iddia etmezler mi? Onlara inanmak biraz güçtür.. Doktor şişman kadına sıkı bir rejim tavsiye edecek, o zavallıcık da, bu rejime tabi olmak için türlü sıkıntılara katlanacak, fedakârlık, hattâ ıstırap neticesi bir kaç kilo ya düşecek ya düşmiyecekti. "Rejim sisteminde" muvaffakiyetsizliğe uğrayan doktor, bu sefer de gudde kifayetsizliğinden şüphe edecek, araştırmalarım bu yola tevcih edecekti. Çünkü şişmanlık sebepleri ya fazla yemek yemekte, ya da gudde kifayetsizliğinde aranırdı.. Halbuki bugün, bambaşka bir yolda gidilmektedir.. Neden aynı mektepte leyli olarak yaşıyan, tamamiyle aynı gıdayı alan kız talebelerden bir kısmı sıska, bir kısmı normal, bir kısmı ise şişkodur T Neden en sıkıntılı harp zamanında bile şişmanlıklar devam etmiş, yeni şişmanlıklar zuhur etmiştir? Fazla gıda almak formülü ile

halledemediğimiz bu durumu gudde kifayetsizliği ile halletmeye uğraştığımız zaman da, işin içinden çıkamıyoruz: (Meselâ "regles" kesiminden sonra kilosu artan kadınlar bol olduğu gibi, aksine kilo kaybedip eriyenler de mevcuttur.

Şu halde? Başka bir sebep vardır. Şişman insanlar, daha ziyade yediklerini yakamıyan insanlardır. Hareketsizlikten, tembellikten mi? Tabii bunlar da rol oynıyabilir; fakat işin fenası, şişman adam elinde olmıyan sebeplerle, yediğini yakamıyan insandır. Meselâ hiç sebepsiz yere mütemadiyen şişmanlayan bir kadının 600 santi metre küp su içtikten sonra akşama kadar gayet az miktarda idrara çıktığı tesbit edilmiştir. Aynı kadın istirahate sevkedilmiş, sinirli ve endişeli hali izale edildikten sonra, aynı miktar suyu içmiş ve normal idrar çıkarmıştır. Yağların, suyun, şekerin metabolizması insanların ruhi durumlarına göre değişmekte ve bozuk metabolizmalar şişmanlığa sebep olmaktadır. Neticede bugün şişmanlık üzerinde en çok rol oynayan şeyin asabi sistem merkezi olduğu meydana çıkmıştır. Beyinde "Hypothalamus" ismini alan kısım meselenin düğüm noktasını teşkil, etmektedir;. Bu acıkma, susama, uyku ve gıda ayarlamalarının merkezi olduğu gibi yağ ve su metabolizmasını da idare etmektedir.. Bütün bunların ise ruhi durumla ilgisi çoktur. Üzüntüler, heyecanlar, Can sıkıntısı, bedeni atalet olduğu kadar ruhi atalet "hypothalamus" a tesir edip, şişmanlamaya sebebiyet vermektedir.

Şişmanlıyor musunuz? Hareket edin, canlı olun, üzüntülerinizi atın; fakat istediğiniz kadar yemek yiyebilirsiniz, mesele bu yemekleri yakabilmek tedir. Günde 600 gr. et ve 180 gr. tereyağı yiyebilirsiniz. Su içmekten de çekinmeyin, Yalnız şeker miktarını azaltın. Patates pirinç, ekmek ve meyveler de çok az miktarda yenmelidir, çünkü şişmanlar şekeri zorlukla yakarlar. Bu serbest rejimin yegâne tahdit noktası da işte budur. Bu rejimde bir şey daha yasaktır: üzüntü! Üzüntülü insan vücudu vazifelerini tam olarak yapamaz, vazifelerini yapmayan vücut gıdaları yakamaz, yanmayan gıdalar ise şişmanlığa sebep olur!. ,

Sosyete

Halden anlıyanlar!..

Bob D... bir aşk izdivacı yaptı ve çok güzel bir kız olan Renee M... ile evlendi.

Bob D... çok uzun boylu yakışıklı bir gençtir. Renee sarışındır ve 25 yaşındadır. Bütün Avrupa gazeteler} onlardan bahsetti; çünkü Bob D., Windsorlann yanında çalışan bir hizmetkârdı. Renee'ye gelince-o da düşesin fam dö şambn!.. Ve Windsorların senelerden sonra kurabildikleri ev, "Değirmen" bu gençlerin aşk yuvası olmuştu. Dük ve düşes bu aşkı baltalamak için hiç bir şey yapmadıkları gibi, onlara cesaret de vermişlerdi. Onlara hediye ettikleri yatak odası takımı 80.000 frank kıymetinde idi ve düğün günü her birine 50.000 franklık bir çekle "Cote d'Azur" e gitmek üzere izin vermişlerdi, Düşes içini çekerek düke baktı ve yalnızca "sevişenlere yardım etmek hoş bir şey" dedi! Dük de aynı fikirde idi!

Dikiş makinesi başında

Tanınmış bir yıldız, bir büyük terzihanenin modellerini giyinerek resim çektirmişti.. Terzihane de, yıldız da, fotoğrafları alan sanatkâr da kendisine reklâm yapmak niyetinde idi! Ama fotoğrafçı hepsinden kurnaz çıktı: Resimleri alırken öyle ışıklar vermişti ki, incecik nylon elbiseler altındaki yıldız tamamiyle çıplak görünüyordu.. Vakıa bu yıldız için de bir nevi reklâm sayılabilecek se de, asıl terzihane istifade etmiş ve siparişler derhâl yağmaya başlamıştı. İtalyan gazeteleri de vaziyetten memnundular, okuyucular da. Yalnız yer yüzünde bir tek kişi, yıldızın kocası hiç de anlayışlı davranmadı, resimleri görür görmez fotoğrafçıya koştu, onu yere serdi ve bütün kopyalan, filmleri aldı.. "Skandal" duyulur duyulmaz gazeteciler meşhur yıldızın "Via Appia" daki muazzam köşküne koştular: Lollobrigida dikiş makinesi başında hani hani çalışıyordu. Dikişine devam ederken:

"— Makine kocamın hediyesidir, dedi. Görüyorsunuz ya, bu kocaman evi doldurmak için sürü ile çocuk lâzım. Sürü ile çocuğu giydirmek 1-çin de sürü ile elbise!.. Onun için affedersiniz, çok konuşacak vaktim yok!"

Moda

Modayı kim takip eder?

Büyük terzilerden birinin defilesinden çıkılıyordu. Bir erkek, ihtimal, kârısının kabarık' terzi faturalarını ödemekten bıkmış bir erkek yüksek sesle kadınlara meydan okurcasına, şu sözleri sarf etti:

"— İşte gene koyun gibi modayı takip edeceksiniz. Moda ister güzel 'olsun, ister çirkin!"

Kalabalıkta yürümeğe çalışan bir kadın bu sözleri işitmişti.. Öfkelendi ve başını uzatarak, meydan okuyan erkeğe seslendi:

"— Size yarın gazetemde cevap vereceğim efendim!.. Şimdi vaktim yok!."

Kadın sözünde durdu ve ertesi gün bir gazetenin, "New-York Time Magazine" in, kadın sahifesinde şu yazı çıktı: Kadınlar mı koyun gibi modayı takib ederler, yoksa erkekler mi?

Başlığa bakar bakmaz insan erkeklerin derhal mahkûm edileceğini anlıyordu ama hiç bir erkek de, bu gayrı ciddi yazıyı okumadan geçemiyordu.. Kadın yazar:

— Biz cidden modayı severiz, diyordu. Aklı başında biç bir kadın bunu inkâr etmek yoluna sapmaz. Fakat şunu da itiraf etmelisiniz ki siz erkekler, modayı takip etmekte

Judy Garland

Saadete giden yolun yolcusu

Yeni yazlıklar
Açık ve sade

hem de harfi harfine takip etmekte, bizden daha çok irade göstermektesiniz. Bizim için daima "seçme" imkânları vardır.. Parisin en meşhur terzileri bile bazen birbirine zıt birkaç model hazırlarlar. Her terzihanenin kendisine has bir çizgisi vardır ve her kadın, en zengininden en basitine, kadar her kadın, giyindiği elbiseye kendiliğinden, şahsiyetinden bir şey ilâve eder. Ve iste moda bu sebeple, bize uymak, bizi 'memnun etmek için değişir.

Dior düz belli, basık göğüslü modelleriyle diyar diyar dolaşırken, Marilyn Monroe vari giyinen kadınlar modaya meydan okuyorlardı ve bir çok büyük terziler de, onları memnun etmek yolunu tuttular..

Zaten cemiyette iki türlü kadın vardır: modayı takip edenler ve moda yaratanlar. Modayı takip edenler, modellerden ziyade moda yaratan şık güzel, sükseli kadınları taklit ederler.. Bilhassa erkekler tarafından beğenilen kadınların mukallitleri çoktur.. Meşhur bir artist dünyaya yeni bir saç, bir elbise, bir tip modası atarken, mahallenin güzel kızı da, mahallesinde bir moda ihtilâli yaratabilir; ama güzel, ama çirkini..

Taklitçilere gelince gerek beğendikleri kadınları kopya ederken, gerek bir terzinin modelini tekrar ederken daima ufak bir değişiklik yapmaya, elbiseyi kendilerine uydurmaya, yakıştırmaya uğraşırlar..

Gel gelelim erkeklere.. Giyinme hususunda, tıpkı üst Üste konulmuş karbon kâğıtları gibi birbirlerine eştirler.. Modaya o derece bağlıdırlar ki, bir düğme eksik, bir düğme fazla yapmaktan bile çekinirler.. Modayı o kadar iyi takip ederler ki moda onları takip etmek lüzumunu duymaz ve durduğu yerde sayar!

Kısacası, erkekler moda bahsinde koyun gibi birbirlerini takip ederler. Kadınlara gelince, onların gayesi erkeklerin kendilerini takip etmesidir!

KİTAPLAR

SİBİRYA'DAN

(Yazan: Friedrich Wilhelm Radloff. Türkçe ye çeviren: Dr. Ahmet Temir. İstanbul 1955 Maarif Basımevi. 258 sayfa, 5 plânş, fiyatı 340 kuruş.)

Maarif Vekâleti tarafından yayınlanmakta olan Bilim Eserleri Serisinde, Rus Bilim Eserlerine ayrılan kitapların üçüncüsüdür. Eserin başına,, mütercim tarafından, Türk dünyasını türlü yönlerden araştıran yabancı bilginler arasında müstesna bir yer tutan ve muayyen bir dönem için Ön safta gelen Radloffun hayat ve eserlerine ait 70 sayfa tutan bir bölüm ilâve edilmiştir. Kitap Batı Sibirya ve Güney Doğu Ülkeleri hakkında coğrafi ve istatistik malûmat vermektedir. Altay ve Doğu Kırgız Bozkırları, Tatarlar, Ortaasyada yerleşmiş Türk kabileleri, Kuzey Bozkırları göçebeleri, Barbara, İrtiş ve Tobol Tatarları kitapta ele alınan konuların başlıcalarındandır.

●

PSİKONEVROZLAR VE SEKSÜEL İFLASLAR

(Yazan: Prof. Dr. Rasim Adasal, Ankara 1955, Örnek Matbaası, Fiatı: 12.5 T.L,. 372 sayfa.)

Prof. Adasal çıkardığı bu ciltle Ruh Hastalıkları' Tretesini tamamlamış bulunmaktadır. Eser şu' bahisleri ihtiva etmektedir: Genel Sebepler ve Patojenik Görüşler, Nörodinamizm, Nevrasteniler, Seksüel iflaslar ve tedavileri, Psikasteniler, Histeriler, Harp Nöropsikiatrisi, Psikosomatik Tababet, Psikoterapiler, Hibernoterapiler. Memleketimizde müellifin uzun gayretleri ile tanınmağa başlanan psikanalize, kitapta ehemmiyetli yer ayrılmış ve bütün olarak psikonevrozların teşekkülünde olduğu gibi ayrı ayrı her hastalıkta da analitik ekolün görüşleri belirtilmiştir. Telif ilmî eserlerimiz arasındaki mühim bir boşluğu dolduran ve kısa zamanda biten birinci - baskısına • ilâvelerle neşredilmiş bulunan' eser, hekimler kadar bütün münevverleri alâkadar etmekte ve edebi bir üslûpla yazılmış bulunmaktadır.

●

ÇOCUĞUN TERBİYESİ ÜZERİNE

(Yazan : Rıfat Necdet Evrimer. İstanbul 1955 Yenilik Basımevi 96 sayfa, fiyatı :10 kuruş.)

Yeni Kolej Okul - Aile Birliği tarafından yayınlanmış olan bu eserde, R. N. Evrimerin, türlü terbiye 'konularını işliyen yazıları vardır. yi bir öğrencinin vasıfları ve çalışma tarzı, çocukta yalan ve yalancılık, annelerin üzüntüsü, bilgi ne zaman değerlidir, en mükemmel öğretmen, Hayat ve terbiye, valinin çocuğa karşı vazifeleri, hayat için öğrenmek, yeni bir öğretim metodu, aktif metod nedir, ne değildir, nasıl tatbik edilir, çalışma zevki, annelerin günahı, babaların günahı, kızlarımızın terbiyesi, anne ve babalara açık mektup, öğrencilerin en çok korktuğu ders, çocuk ve sevgi, okuma Üzerine, öğrenci kalmak, irade her zaman kurtarıcıdır, zamandan tasarruf, münevverlerin vazifesi, okul terbiyesi meseleleri pratik sonuçlara ve tavsiyelere bağlanmaktadır. Öğretmenlikte geçen uzun yılların tecrübeleri, eserin her paragrafında müşahede edilmektedir.

●

ÇİN FINDIKLARI

(Yazan : Kemal Peker. Giresun 195 Gündüz Matbaası. 16 sayfa, fiyatı 25 kuruş.)

Ticaret Tanrısı Hermes'in İki yılanlı asası fındık dalındandır. Üç bin yıl Önceki Çin kaynaklarına 'göre Tanrının kullarına ihsan eylediği 5 mukaddes gıda maddesinden biri de fındıktır. Bir Fransız kaynağına göre fındığa ilk önce Trabzon bölgesinin yamaçlarında rastlanmıştır. Kökü önasyada. daha önce de Ortaasyadadır. Fındık bizim meyvamızdır. Bu eserde, Cinde bulunan fındık çeşitlerinden ve orman ziraatındaki ehemmiyetinden bahsedilmektedir. Kemal Peker'in bundan önceki sayılarımızdan birinde "Fındıknâme" sinden de bahsetmiştik. Pekeri okudukça, fındığı daha çok seveceğiz. Kitabın dördüncü, sayfasında bahsedilen ve Cinde bir kapalı çarşıda görüldüğü söylenen "üstü şekerle kanlı fındık bizde de vardır ve adı "fındık şekeri" dir. Ankara'nın en meşhur şekercisine, fındık şekerinin mevcudiyetini biz öğrettik ve ikram ettik. Peker'in Bolu'ya yolu düşerse (reklâm gibi olmasın) Sekerci Seyit Ali Kesim'e bir uğrasın. O şekerin lezzeti kendisine yeni bir kitap daha ilham edecektir.

GÜL BABA

(Kapak Kompozisyonu : Duygu Sağıroğlu, Önsöz : Rifat Necdet Evrimer. İstanbul 1955 Yenilik Basımevi. 143 sayfa, fiyatı 100 kuruş.)

Galatasaray yayınlarının ilk kitabi olan bu eserde, Galatasaray Lisesi öğrencilerinin şiir ve hikâyeleri yer almaktadır. 36 şiir, 14 hikâyede kabiliyetler sezilmektedir. Onların gelişmesi için imkân hazırlanmış olması, eserin en çok sevindirici tarafıdır. 'Samanımızda, yerde kalmış kabiliyetlerin utancını çekecek olan artık baht değildir. Bu utanç ve sorumluluk yetiştiricilerin ve cemiyetindir. Kitapta yer alan şiirlerden birinin adı Cahil:

Rüzgârlar boğar insanı
Hele açılmıyagörsün enginlere
Sessizlik ölüm getirir ruha,
Yalnız dolaşmıya görsün sokaklarda...
Bilmez miydiniz dünyanın ne mal olduğunu ?

T I B

Sosyal Hayat

Öldüren sokak

Hekimdi. Bir işçi günde sekiz saat çalışıyor. Muhakkak on iki saat işliyor. Geceleri tatlı uykularından olduğu da çoktu. Sabahleyin saat altıda kalkıyor, hazırlanıyordu, sekizde iş başı yapmak zorunda idi. Öğleyin bir saat istirahatı vardı. Akşam sekizde tekrar eve dönüyordu. Sokak irili ufaklı bir çok çocukla doluydu. Top oynayanlar, süt çekenler. Müthiş bir frikik ensenizden avuta gidiyor. Saklambaç oynayanlar, sobe sesleri, çığlıklar, feryatlar, fren gıcırtısı, şoförün küfürleri. Arka tampona asılmış bir şehzadenin en müstehcen küfürlerle cevapları. Derken bütün mahalle çekirge sürüsü gibi adamın arabasına hücum ediyor, taslıyorlardı, taksinin camı gitti. On cam karaborsada 1000 lira.. Sizin arabayı düşünüyorsunuz. Üzerinde Aydın, Ayten, Tosun, Meral isimleri yazılı arabanızı, (Kıbrıs bizimdir) ibareleri de var.. "Yahu araba da bizimdir" diyemiyorsunuz. "Kızım bu kötü resimleri buraya neye yapıyorsun, bu otomobildir, işhanı helası değildir" diyemiyorsunuz. En küçük bir şikâyetinizde mavi tulumbacı pantalonu giymiş bir sürü oğlan ve kız anaları, babaları, dedeleriyle Üzerinize çullanıyor, söylemediklerini bırakmıyorlar, ."Biz çocuğuz, sen çocuk olmadın mı, kıymetli taksini yemedik ya, nerede oynayalım, sokak babanın malı mı? Arabanı çek başka yere koy. Benim babam müdür, benim babam profesör" gibi laflar.. Yine, kızım senin artık 'evlenme çağın gelmiş, burada şüt çekeceğine evde çeyiz hazırla,. Top kaybolduğu zaman herkes göğsünü üç görüyor- diyemiyorsunuz...

Hülâsa sokak gürültü, bağırış, çağırış, küfür, top sesleri, bisiklet çınçınlariyle dolup taşıyor. Artık sabahtan beri zaten bir çok çarpık işlerle yorulmuş olan sinirleriniz ayaklanmıştır. Tam uykuya varacaksınız. Komşunun yavrusu diş çıkarmaktadır. Karın ağrısına anason, rakı, küllü su kâr etmiyor. Viyaklamaktadır. Üst kattaki kiracının oğlu zıp zıp oynamakta, patinaj yapmaktadır. Bitişiklerin radyosu mutad emisyonuna başlamıştır. Avaramu'yu çalıyor. Hayat ilerliyor. Gece yarısı oldu. Korna yasağına rağmen kapının Önünde numaralı taksi müşterisine sesleniyor-Müşteri de uyanmaz uykularda. Nihayet şafak söküyor. Saat yedi. Simitçi geçiyor, ne kadar da gür sesi var. Opera artisti olabilir. Saat yedi buçuk. Sütçü geçiyor. Saat sekiz gazeteci. Saat dokuz, odun yaranlar, sebzeciler, meyvacılar, inşaatta çalışanlar, kömür boşaltanlar, beton dökenler faaliyete geçti. Ve işte, sinirleriniz bu gürültülerle harab yine beyaz bir gece geçirdiniz, işinize uykusuz gidiyorsunuz.

Bir dakika işinizi bırakın. Dışarda olup bitenlere kulak kabartın. Bir radyo sesi, bir araba gürültüsü, bir çocuk ağlaması, bir küfür, bir çıngırak sesi, bir motor uğultusu, satıcı sesleri, işçi kavgaları, bir türkü, bir opera, yanık bir memleket havası duyacaksınız. Bunları okurken, yasarken, çalışırken kulaklarından beynine ve sinirlerine ulaşan mütecaviz parazitlerdir. Bunların kötü tesirleriyle uykusuz kalmakta, dinlenememektesin. Tansiyonun yükseliyor. İştahtan kesiliyor, yorgunluk, çalışmaya isteksizlik ve kabiliyetsizlik his ediyorsun. Dikkatini bir noktaya toplıyamıyorsun. Bir okuduğunu bir kaç defa okuyorsun. Yazdıklarını kavrıyamıyorsun. Bu gürültüler gittikçe seni yıpratacak, sinirlerini bozacak. Dolaşım sistemini çökertecek, hattâ seni erken bir ölüme sürükliyecektir. Evinin bulunduğu sokak; bütün uğultusu ve gürültüsü ile seni haberin olmadan öldürüyor.

Gürültünün ölçüsü

Otellerin sokak üstüne olan odaları boştur. Gürültülü sokaklarda büyüyen çocukların gelişmesi gecikir. Normallere nazaran, zekâlarında yüzde 20 gerilik vardır. Daha anasının karnında iken bebeğin kalb sesleri gürültü tesiriyle süratlenir. Büyük hava alanlarında çalışanlarda amir ve damar hastalıkları çok görülür. Farelerde büyük bir gürültüyü uzun müddet dinletmekle sara husule getirilmiştir. Bir İngiliz bilgini de tam hızıyle işleyen bir motorun sesini dinleterek kobayları öldürmek mümkün olduğunu göstermiştir. Fabrikalardaki işçiler ve mühendisler yalnız kulaklariyle değil, fakat bütün vucutlariyle bir takım sesleri duymaktadırlar. Onlar âdeta bir ses banyosu içindedirler. Ultrason'dan infrason'a kadar bütün ihtizazlar kendilerine tesir etmektedir. Gürültü sade kulakları rahatsız etmez. Kan damarlarını ve adaleleri de müteessir eder. Tansiyon yükselir, midede spazmlar husule gelir. Kalb ritmi ve teneffüs hareketleri değişir. Daha 1910 da İtalyan Mosso bir baş yaralanması neticesi beyni meydana çıkan bir şahısta en hafif gürültülerle o bölgeye kan hücum ettiğini tesbit etmiştir. Amerikalı Kennedy de 1947 de, beyne anrejiströr bir alet tatbik ederek kulaklara yakın bir mesafede küçük kese kâğıtlar patlatmakla dimağ tazyikinin arttığını göstermiştir. Bu gün sonometre denilen özel aletlerle bir insan kulağı için gürültünün fizyolojik hududunu tayin etmek ve bir sesin ne zaman zararlı olacağını kestirmek mümkündür. Sesin şiddeti "Decibel" olarak gösterilmektedir. Bir desibel kulağın duyabildiği en düşük ses şiddetidir. En hafif gürültüden en kuvvetliye doğru bir eşel yapılacak olursa bir akustik laboratuvarının tam sükûnetinden başlamak lâzımdır. Bu on desibeldir. Fısıltı 15 desibel, sabah meltemi tasiriyle yaprakların hışırtısı 18 desibeldir. Bir emisyon stüdyosunda sükûnet 20 desibel olmalıdır. Pratikte 30 desibelle iktifa edilir. Bir apartmanda 40 desibel sükûnet bulunmalıdır. Bu bir yaprak kâğıdın yırtılmasiyle meydana çıkan ses demektir. Bir otomobilin normal seyrinde 45 desibel vardır. Bu sınırdan sonra artık gürültü başlar. Kalabalık bir büroda hesap makinesinin çıkardığı ses, tam süratle giden bir tramvayın gürültüsü 45-80 desibel arasındadır. Bundan sonra tehlike başlar. 88 desibele beş yıl maruz kalanlar sağır olurlar. Klakson, demir matkabı, susturucusu olmayan bir motosiklet, tünelden *geçen* tren gürültülerinden sonra çok ağrılı sesler hududuna gelmiş oluruz ki bunlar da 110 desibelden ibarettir. Tabiatın en korkunç gürültüsü olan yıldırım 120 desibel kadardır. Bundan sonra izabe atelyelerinin, uçak motor dairelerinin, marto-pilonların gürültüleri gelir. 130 desibelde insanın kulaklarına ağrı veren hudud çok aşılmıştır. 140 desibele dayanılamaz.

Gürültü ile savaş

Trafik otomobil kornalarını susturmakla herşeyi halletmiş değildir. Kulaklarımın korumak için gürültüyü süzen cihazlara ihtiyaç vardır. Bir yandan da fabrikaların daha az gürültü yapan yahud tamamen sessiz makinalar icat etmeleri gerektir. Bir motoru vibrasyonunu azaltan kauçuk ayaklar üzerine oturmak kafi değildir. Daha imali sırasında o motorun işleyişinin değil sessiz olmasının ön plânda düşünülmesi gerektir. Teknisyenler buna pek yanaşmazlar. Motor gürültüsü ile dürtüklenerek yayaların yoldan çekilmeleri onlar için daha önemlidir. Motosiklet fabrikaları da sessiz motor kullanmak istemezler. Halkın gürültülü motorlardan hoşlandığına kailidirler. Ancak kısa bir zamanda sessiz motorların taammüm edeceği muhakkaktır. Hattâ belki de devlet gürültülü motosikletleri yasak edecektir. İngilterede tep-

kili uçakların gürültülerinin azaltılması için de çareler düşünülmektedir. Halk devleti bu hususta tazyik etmektedir. Hattâ bu şekilde psikolojik bir baskı bütün alet ve motor imal eden fabrikalara yapılmaktadır. Halkın bu sessizlik ve sükûnet isteği ve teamülü üzerinedir ki sessiz frijiderler ve sessiz hesap ve yazı makineleri imaline başlanmıştır. Bir kafi yıl içinde tamamen sessiz otomobillerin de piyasaya çıkacağı muhakkaktır.

Apartımanlardaki gürültü

Apartmanlarda gürültüyü kesmek için muhtelif insonorisation metodları vardır. Daha bina inşa edilirken gürültüyü katlardan katlara dairelerden dairelere sızdırmıyacak şekilde çareler düşünmek lazımdır. Boya gibi duvarlara sürülecek bir madde ile gürültü izolasyonu olamaz. Memleketimizdeki inşaatta bu noktaların henüz göz önüne alındığı yoktur. Üst kattaki kiracıların bütün hayatını dakikası dakikasına tesbit etmek alttakiler için mümkündür. Şimdi şarkı söylemektedirler. Şimdi tavla oynuyorlar. Düdüklü çalışıyor. Toplantı var. Takunya ile dolaşıyorlar. Banyo faaliyete geçti, yattılar,

Bu gürültülerin giderilmesi için akustik mütehassıslarının inşaat mühendisleriyle iş birliği yapmaları lâzımdır. İnsonorisation; her halde pek ucuz bir iş değildir. Bir çok usulleri vardır. Tavanın altına sahte tavan yapmak, duvarlara vertikal ekranlar koymak, arası boş bölmeler yapmak, hafif ve sert maddelerden müteşekkil (mantarla kursun, kauçukla demir, asfaltla fötr) harç, odun talaşı, amyant, reçine tozu, cam pamuğu, bitümlü kağıt gibi mücerrid maddeler kullanmak bunların başlıcalarıdır. Eski binaların insonorisation'u dört defa daha pahalıya mal olmaktadır. Rirskleri de vardır. Duvarda unutulan bir çivi, gürültüyü çeken manyetik bir iğne rolünü oynar.' Bununla beraber pistole ile serpilen akustik boyalar ve amyant pülverizasyonu evvelden (insonore) yapılmamış binalarda büyük faydalar sağlamaktadır.

Güzel bir icad

İki Amerikalı Harry Olson Ve Everett May, gürültüyü dindiren (A-vale-bruit) bir aparey bulmuşlardır. Bu ultrasansibl bir mikrofon, bir ampflikatör Ve bir hoparlörden ibarettir. Bir ses dalgası mikrofona ulaştığı zaman hoparlör hava tazyikini arttırır veya azaltır ve ses dalgasını yok eder. Apareyin etrafında bir sükûnet alanı yaratır. Bu alet uyuyan bir kimsenin baş ucuna yerleştirilecek olursa, onu, bir melek gibi, gürültü tehlikelerinden korur, rahat uyumasını sağlar. Bu aletle, uçaklarda da, bütün gürültüye rağmen yolcular gayet tabiî bir şekilde kendi aralarında konuşabilirler, motor uğultusundan müteessir olmazlar.

Dr. E. E.

FOTOĞRAFÇILIK

Sergiler

Diplomalı fotoğrafçı

Uzunca boylu, esmer güzeli saçlarını Gina Lollobrigida gibi kestirmiş bir genç kız birdenbire titredi. Gözleri dolar gibi oldu. Aklına fotoğraf makinesi geldi. Mini mini çocuğu durdurdu. Üstü başı perişan halde, pislik içindeydi. Ayaklarında ayakkabı bile yoktu. Saçları sakal gibi uzamıştı. Cıvıl cıvıl, güzel, siyah gözleri vardı.

Çocuk şaşırmıştı. Avuçlarının arasında madenî, büyükçe bir paranın sıcaklığını duyunca gülümsedi. Genç kız makinesini çıkardı, bir kaç adım geriledi. Gözlerini hafifçe kırparak fakir çocuğa hitaben dedi ki:

" —Dilini çıkar bakayım."

Çocuk dilini çıkardı. Harikuladeydi. Yere düşen gölgesi bile fakirdi. "Cırt" diye bir ses duyuldu. Hepsi bu kadar. Granatah çocuk avucunda madenî para ile koşa koşa uzaklaştı. Genç kız kafasında bir yığın düşünce ile eve döndü. Karanlık odasına girdi. Filmi banyo etti. Nefisti. Sonra beyaz bir kâğıt alıp agrandizörün altına yerleştirdi.

Yıldız Moran'ın geçen hafta Sanatsevenler Kulübü Lokalinde açılmış olan Fotoğraf sergisinde, en ziyade dikkati çeken fotoğraflardan birisi olan "Granatah çocuk"- fotoğrafı bu şekilde meydana gelmişti. Sonra ülkeler aştı ve Türkiye'de Ankara şehrinde, bir apartmanın alt katındaki salonda, Bar amerikanın yanına getirip astı. Bu güzel fotoyu sergide başka asacak yer yok muydu dersiniz? Yoksa serginin sahibesi, insanların' ayık kafayla Granatah çocuğun halini seyredemiyeceklerini mi anlatmak istemişti?

Serginin açılışı tatlı bir dedikoduya sahne oldu. Hemen bütün basın mensupları için Yıldız Moran meçhuldü. Herkeste bir meraktır başlamıştı. Saat dört oldu. .Serginin bu saatte açılması lâzımdı. Ortalarda serginin sahibine benzer kimse yoktu. Heyecanlı ve meraklı bakışlarla en fazla dolaşan Sanat Sevenlerin yeni başkanı, Ekonomi ve Ticaret Bakanlığı Müsteşarı Munis Faik Ozansoy'du. Doğrusunu isterseniz serginin açılışından evvel başlıyan "Acaba kimi bekliyor" meraki; bizde bu dakikaya- kadar hâlâ devam ediyor.

Saat dördü on geçti, sergiyi ne açan var, ne de serginin sahibi!

Herkes sabırsızlanmıştı. Birbirine soruyordu: Bu serginin sahibi kimdir Allahaşkına? Serginin sahibi neden gelmemiş?

Ankara'nın meşhur terzisi Matmazel Sidoni imdada yetişerek vaziyeti izah ediyor:

"— Yıldız Moran şimdi elbise değiştiriyor. Neredeyse gelir".

Sergi salonuna Ankaranın en' kibar hanımefendileri dolmuştu. Salon Devlet Tiyatrosunun fuayesine benziyordu. Nihayet kapıdan genç ve güzel bir kız girdi. Kulaktan kulağa bir fısıltı yayıldı: Yıldız Moran geldi. Saat dördü yirmi geçiyordu. Serginin sahibi artist olunca elbette geç gelir.

Güzel siyah bir elbise giymişti. Hafif çekik gözleri Vardı. Bir anda bir çok kimseler etrafını sardı. Bu esasen âdettir. Çoğu bir şey anlamaz ama, gene de sorar ve sorar durur: "Şu resmi izah eder misiniz?" Evvelâ buradakiler resim değil, fotoğraftır efendim, diye başlamak lâzım bunlara. Fakat Yıldız Moran o kadar kibar ki, sineye çekip izahat veriyor.

Yıldız Moran

Diplomalı foto

"Biz sergide en çok "Gene geleceğiz" isimli üç kuru yaprağı ve "Dinlenen ağlar" ı beğendik. Serginin en güzel fotoğrafları kötü ışık altında hemen hemen en fena yerlere konulmuştu.

Bütün fotoğrafların isimleri orijinal. "İki gece arasında" deyince aklınıza ne gelir? Yıldız'ın aklına çamaşır yıkayan bir kadın gelmiş. Keyifli keyifli çamaşırları yıkıyor. Çok manalı değil mi?

Espri bir çok fotoğraflarda,, siyah beyaz tonlar haline gelmiş. Serginin sahibesi "Kontrast fotoğraflara bayılıyorum" diyor. Bu sevgi onu çok defa kontrlümier ankadrmanlar seçmeye sürüklemiş.

Yıldız Moran, bizde büyük bir boşluk teşkil eden fotoğraf sanatına yepyeni anlayışla girmiş bir sanatçıdır. Dört sene İngilterede kalmış, iki sene fotoğrafçılık tahsil etmiş, İki sene de tecrübeler yapmıştır. Ondan sonra Rolleflex makinesini sırtına asıp memleket memleket gezmiş. Granata'lı, çıplak ayaklı çocuğa rastlamış. Kulağından tuttuğu gibi objektifin karşısına geçirmiş. Ondan sonra dönmüş gelmiş, Fatih'te seyyar sebzeciyi bulmuş. Prasa ve soğanları Bursa sepetinin içinde bırakıp giden sebzeci gelinceye kadar, o "Sahibini bekliyor" isimli eserini meydana getirmiş. Akbıyık'tan bir pencere onu altüst etmiş. Saatlerce Uğraşıp bir eser meydana getirmiş.

Ziyaretçilerin çoğu beş on dakikada gezip gidiveriyorlardı. Bu böyle olmakta devam ettikçe bizde Yıldızlar az olacaktır. Bu işe atılırken kendisini bekleyen talihsizlikleri muhakkak ki biliyordu. Zaten Yıldız Moran bunlara kulak asmıyacak kadar olgun bir genç kızdır. İşin politikasını bile öğrenmiş, "memleketimizdeki bütün fotoğrafçıları" beğeniyor. Hele gazete fotoğrafçılarını...

Doğrusu istenilirse bu, bir tevazudan ziyade bir hakikatin ifadesiydi. Gerçi gazete fotoğrafçıları böyle "sosyete hadisesi" olan sergiler tertipleyemiyorlardı ama, aralarında öyle fotoğraf çekenleri vardı ki bütün diplomalılara taş çıkartırdı.

Yıldız Moran onlarda eksik olan tarafı tamamlıyordu. Alaylıların hadiseleri objektife sokuşlarındaki maharet hatta makinalarını ayarlamalarındaki ustalık ortaya sanat eseri çıkmasını temin edemiyordu. Fotoğrafçılığın bir de karanlık odadaki kısmı vardır ki bir nevi kimyagerliktir. Bizim fotoğrafçılarda kimya tarafı noksan bulunduğu gibi malzemesizlik de işleri güçleştirmektedir. Yıldız Moran diplomasiyle bilhassa o gediği kapatıyordu.

Gazeteciliğin gazetecilik mekteplerinde öğrenilmediği gibi fotoğrafçılığın da sadece ve sadece fotoğrafçılık mekteplerinde tahsil edilmediği bir hakikattir. Ama mektebin faydası bulunduğunu görüp anlamak için Yıldız Moranın bazıları sahiden güzel fotoğraflarını seyretmek kâfidir. İşin sanat tarafı bir yana, teknik taraf hakikaten kuvvetlidir. Ama Yıldız Moranın daha ziyade bir stüdyo sanatkârı olduğu anlaşılmaktadır.

R A D Y O

Ankara

Parasını alamayanlar

Radyoevinin muhasebe müdürü, Odasına giren sanatkârın yüzüne bakamadı. Ne istediğini biliyordu Ve aylardan beri aynı cevabı tekrarlıyordu:

"— Henüz hiç bir şey yok".

Karşısındaki sanatkâr güldü, fakat bu gülüş acı ve tenkid dolu bir gülüştü.

1 Ocak 1956 tarihinden itibaren Ankara radyoevinin yayınlarına giren, gerek radyo mensubu, gerekse hariçten davet edilen sanatkârların bir büyük derdi vardı. Mesailerinin karşılığını alamıyorlardı. Aylardır bu mesele askıda kalmıştı. Aylardır sanatkârlar kapı kapı dolaşmışlar, eski müdürden yenisine kadar hemen herkese dertlerini anlatmışlardı. Her mesulün verdiği cevap ayni oluyordu: Kararname çıkmadı!

Hakikaten radyoevinde muhtelif emisyonlara girip çıkan sanatkârlar için bir ücret listesi hazırlanırdı. Bu listede programların nevine, karakterine göre ücretler bulunurdu. Radyo idaresi her yeni senenin başında bir komisyon halinde çalışır, verilecek ücretleri tesbit eder ve bir kararname hazırlıyarak bunu Başbakanlığa gönderirdi. Ancak Başbakanlığa gitmeden önce, bu kararnamenin geçtiği bazı yollar vardı. Bu seneye kadar kararname yollarda hiç bir arızaya uğramadan yürümüş, yeni senenin ilk avının onuncu veya on beşinci günü Bakanlar Kurulundan çıkmış, sanatkârlar da mesailerinin karşılığını tayin edilen miktarlar üzerinden almışlardı.

Bu sene radyoevi idarecileri - Münir Müeyyet Bekman zamanında - bu ücret listesini hazırlamışlardı. Listeyi muhtevi kararname Maliye Bakanlığına gitmişti. Fakat orada uzun müddet kalmıştı. Aylarca beklemiş, bugün yarın denilirken kararnamenin bir türlü Bakanlar Kurulunun tasvibinden çıkmadığı görülmüştü. Nihayet bir meraklısı hadiseyi tahkik etmiş, kararnamenin henüz Maliye Bakanlığından, Başbakanlığa gitmediğini tespit etmişti. Bakanlıktan hususi mahiyette alınan bir cevap ise "unutuldu" olmuştu. Bu unutkanlık izale edilmiş, kararname Başbakanlığa sevk olunmuştu. Fakat bir buçuk ay önce Başbakanlığa giden kararnameden hâlâ haber yoktu.

Ancak, radyo sanatkarları işin üzerinde idiler, takip ediyorlardı. Bu takipten edindikleri malûmat Bakanlar Kurulunun son günlerde kararnameyi tasdik ettiği noktasında toplanıyordu. Fakat bir mesele daha vardı, mesailerinin karşılığım alabilmeleri için kararnamenin yüksek tasdike de iktiranı ve Resmi Gazetede ilânı gerekiyordu. Halbuki Cumhurbaşkanı İstanbul'da idi. Radyo idaresinin hareketi bekleniyordu ve kararnamenin bir an önce çıkmasını teinin etmesi isteniliyordu.

Kararnamenin İstanbula gönderildiği işitildi, fakat bu sırada Cumhurbaşkanı ani olarak Ankaraya döndü. Şimdi tek bir endişe vardı; hakikaten kararnameyi ihtiva eden evrak İstanbula gönderildi ise geri gelmesi bir mesele olacaktı.

Bu hâdise bir devlet radyosunda cereyan ediyor, bir devlet radyosunun emisyonlarına, programlarına girmiş, parayı hak kazanmış sanatkârlar ücretlerini zamanında alamıyorlardı. Halbuki bu radyo idaresi A dan Z ye kadar garp anlayışı içinde çalıştığını bağıra çağıra ilân ediyordu. Artı a-

İskender Ege

İsim *değişikliği*

ya yakın zamandan beri sanatkâr parasını alamıyor, tabiatiyle bir vazifeye yeniden çağırıldığı zaman düşünüyor, dışarıdan aldığı teklifler ile radyodan alacaklarını bir terazinin kefelerine koyuyor ve red cevabını veriyordu. Esasen bugün radyolarda sanatkâr olarak vazife almak bir kaç maksadın neticesi idi. Bazı isimler vardı, radyo vasıtasiyle kendilerine şöhret yapıyorlardı, piyasada iş bulmaları kolaylamıyordu. Bazı şöhretler vardı ki, piyasada çalışırlarken radyoda söylemek sureti ile reklâmlarının kuvvetlenmesini temin edebiliyorlardı. ,

Radyoda çalışanların aldıkları ücretler dışarıda kazandıklarının yanında devede kulak kalırdı. İsim yapmış olanların bu paraya İhtiyacı yoktu, fakat ne de olsa bir hakdı. Radyonun ücretleri dahi ödeyemez hale geldiğinin etrafa yayılması bu sanatkârların çekilmesine, yol açıyordu. Şöhretse şöhret diyorlar, isimse isim diye söyleniyorlar ve radyo evinde bir vazifeye, bir programa çağrıldıkları zaman dudak büküyorlardı. Radyoevine sanatkâr bulmak güçleşmişti, parasını aylarca alamıyan - az da olsa - sanatkâr programlara iştirak etmekten kaçıyordu.

Bu nasıl isti- nasıl bir amme mü essesesi idi? Bir amme müessesesi işlerini zamanında görmek için tedbirlerini her şeyden ve herkesten evvel alırdı. Bahusus ki, bu radyo mü essesesinin Bakanlar Kurulunda sandalya sahibi bir bakanı vardı, bu bakanlığın ismi Devlet. Bakanlığı idi. Devlet Bakanlığının mühim vazifelerinden birisi radyoların İslahı ve radyoda İşlerin eskisinden daha iyi yürümesini temin etmekti. Bakanlar Kurulundan radyo sanatkârlarının ücretine dair kararnamenin bir an önce çıkması için uzun zaman beklemeye lüzum olmamalıydı. Bakanın "radyoları en ucuz eğlence vasıtası" haline sokarken, bu türlü aksaklıkları, hem de bu türlü mühim aksaklıkları düzeltmeyi vazife bilmesi lâzımdı. Bu durumdan haberdar olmaması da imkânsızdı, çünkü radyoevinde olup bitenler kendisine muntazaman haber veriliyordu.

Fakat ne çare ki hâl budur ve radyo idaresi programlara sanatkar davet etmekten çekinecek hale gelmiştir.

Yeni bir müdür

Bu haftanın başında Pazartesi akşamı, Radyo gazetesinden hemen sonra Ankara radyosunun bir spikeri Chopin'in fa minör piyano konçertosunun çalınacağını söyledi. Çalan piyanistin ve orkestra ile onu idare eden şefin isimleri de söylendikten sonra konçerto başladı. Fakat biraz sonra inanılmaz bir hadise cereyan etti, konçertonun yerini Ravel'in bolerosu aldı. Bir müddet de bolero devam etti, ortasında spikerin sesi tekrar duyuldu, özür diliyordu, yanlışlıkla konçertoya bolero karışmıştı. "Şimdi" dedi, "Chopin'in fa minör keman konçertosunu çalıyoruz". Halbuki konçerto piyano konçertosuydu. Piyanist muvaffakiyetle çaldı.

Bu sırada radyo müdürünün adı Münir Mileyyet Bekman değil, İskender Ege idi ama anlaşılıyordu ki isim değişikliğiyle radyoda pek çok şey değişmiyordu.

Bir müddet evvel Ankara radyoevi yeni bir isimle çalkalandı, radyo müdürlüğüne Münir Müeyyetten sonra, İskender Ege getirilmişti. Bu isim, bir sura yeni tayinin başında yer almıştı ve hakikaten radyo mensupları arasında bir sürpriz tesiri uyandırmıştı. Çünkü İskender Ege bundan bir müddet fince radyoevinde raportör olarak memuriyet almış, sonra Basın Yayın Umum Müdürlüğüne geçmiş ve kısa bir zamanda hür çok kademeleri aşıp nihayet raportör ola-

rak çalıştığı müesseseye müdür tayin edilmişti. Radyo idarelerinde yeni tayinler de bir garip kargaşalık içinde cereyan etmişti. Meselâ izmir Radyo Müdürü Ümit Demiriz bu vazifeden alınmış. İstanbul'a verilmişti. Haber gazetelerde intişar etmiş ve İzmir Radyosuna Hikmet Münir'in müdür olarak tayin edildiği de bildirilmişti. Ancak, yeni bir "yaz-boz" kendisini göstermişti, bir "muhit seviyor" esbabı mucibesi ile tayin iptal edilmiş, Ümit Demiriz yerinde bırakılmış, Hikmet Münir eski vazifesinden uzaklaştırılmamıştı. Sonra Hikmet Münir Zafer gazetesinin radyo sütunlarını idare ediyordu, gazete fedakârlık yapamazdı! Tayinler arasında en güzeli Münir Müeyyet Bekman'a aitti, Bekman, senelerce evvel uzaklaştırıldığı vazifesine götürülüyor, Basın Yayın'ın radyolar servisini idare işi hem de "terfian" kendisine veriliyordu. Buna rağmen Münir Müeyyet Bekman'ın bu vazifeyi sevdiğini kimse iddia edemez.

İskender Ege - Aydında edebiyat öğretmeniydi radyoevindeki müdürlük makamına yerleşince, bütün kısım şeflerini odasına topladı. Her birisi ile tanışıyordu, her birisi hakkında fikri vardı. Fakat biliyordu ki oturduğu müdürlük makamı insanları sevmek ile kabili telif bir makam değildir; gene biliyordu ki oturduğu makam politiktir, orada sadece müsbet icraatla kalınmaz.

İskender Ege, musiki şeflerini, radyonun ilgili şahıslarını ayrı ayrı gözden geçirdi ve derin bir iç çekişten sonra - bir muzafferiyet iç çekmesi olabildiği gibi, büyük bir iş karşısında duyulan endişenin neticesi de olabilir - istikbaldeki icraatının ilk formülünü söyleyiverdi:

— Buradaki muvaffakiyetimin size bağlı olduğunu söyliyebilirim, radyo ile fazla ilgim ve bu hususta fazla bilgim yoktur, sizlere güveniyorum."

Yeni müdürün icraatına temel teşkil edecek bu sözler radyoevinde kısa zamanda yayıldı. Bunlar radyo mensupları için çok mühimdi. Çünkü bugüne kadar gelmiş, geçmiş müdürlerin hemen hepsi bu noktadan işe başlamışlardı, hepsi radyo idareciliğinin, radyoculuğun yabancısı birer eleman idiler. Hiç birisi bir radyonun İşleme şekli, diğer memleketlerdeki İşletme usulleri hakkında bilgiye sahip değildi. Hâl böyle olunca. İster istemez inandıkları kimselerin söylediklerini kabule şayan buluyorlar, yanıldıklarını anlayıncaya kadar o söylenenleri yapıyorlar, sonra radyo evindeki icraat ibreleri birden değişiyor ve tam aksi istikamette bir yol alıyordu. Bu arada bir çok kimseler mutazarrır oluyor, bir çok işler iyi yürüme hevesinde iken kırılıyor, duruyor ve hattâ halkın alıştığı, itiyat haline getirdiği programlar kalkıyordu.

Müdürlerin şahısları, idareciliği iyi bilmemeleri, idare direksiyonunu ellerine alırlarken bin bir hissin, bin bir düşüncenin çarpıştığı hiziplerin yardımlarına ihtiyaç göstermeleri huzursuzluğun en mühim amili oluyordu. Çünkü müdür bir sanatkâr hakkında fikrini söylerken, güvendiği kimsenin düşüncesine tercüman olmak zorunda kalıyordu. Halbuki bu hareketin sonunda alınan karar tamamen "hissi" oluyordu. Tabiatiyle karar müdürün kararı olmaktan çıkıyordu,

İskender Ege'nin, radyo müdürlüğünü eline alırken, bütün bu hareketlerden uzak kalmağa ahdettiğine, en adil kararları kendisinin vereceğine herkesi inandırmak istediğinde kimsenin şüphesi yoktu. Yeni müdür sadece adil kararların peşi sıra değil, sadece "güvendiği arkadaşlarının çizdikleri plânların" ışığında hareket etmekle değil, her hareketi ile radyoevinin ismini, şanını yükseltmekten geri kalmıyacağını bildiriyordu.

Kısım ve musiki şefleri ile haftalık toplantılar yapmak kararını vermişti. Her hafta pazartesi günleri musiki şefleri ile başbaşa verilecek, radyoda görülen aksaklıklar, yapılması istenilen, düşünülen yenilikler üzerinde durulacaktı. Teşebbüse ilk gününden itibaren girişilmişti. Toplantı 'yapılmış, İskender Ege meseleleri toparlamak gayesiyle kendi tâbiri - arkadaşları ile konuşmuştu. Muhakkak o da her yeni icra makamına gelen insan gibi, bir şeyler yapmak ihtiyacında idi. Bu yenilikler müsbet ve sevilir şeyler olmalı idi.

Müdür meseleleri bir bir ele aldı, yenilikler - bilhassa yaz için - yapılabilmesini sağlıyacak sualler sordu. Cevap "imkânsız" oldu, çünkü ses tesbit edici bandlardan elde mevcut kalmamıştı.. "Sipariş edelim" dedi.. Amerika'ya bandların ısmarlandığını, parasının ödendiğini, fakat hâlâ malın gelmediğini söylediler.

Müdür, bandların bir radyoevini ne kadar idare edeceği hususunda hesap yapmadan "Avrupada olduğu gibi" bütün programların banda tesbit edilip, neşredilmesini karara bağladı ve herkese de bu kararını bildirdi. Bu karar, mühim bir karardı.

Fakat band hikâyesinin hemen peşi sıra, bir başka ve büyük şikâyet belirdi. Ankara radyosu eski bir tarihte inşa edilmişti, o zamanki ihtiyaçlara cevap veriyordu. Fakat şimdi işler değişmiş ve malzeme eskimişti. Radyoevini mevcut anlayışa ve ihtiyaca göre bir revizyona tâbi tutmak lâzım geliyordu. İskender Ege kararını arkadaşları ile aldı, radyoevi büyük bir revizyona tâbi tutulacaktı. Bu da çok mühim bir karardı.

Bütün bunların başlangıcını radyoda bir "disiplin" dâvasının teşkil ettiğini kimse yeni müdüre söylememiş olacaktı. Çünkü bugüne kadar radyoevinde bazı kimseler istedikleri gibi, hareket etmekten kendilerini alamıyorlardı, amirlerinin sözlerine kulak asmamak sureti ile istedikleri kararlara varabiliyorlardı. Bu hareketler radyoda disiplinsizlik yaratıyor, muvaffakiyetsizliğin ilk unsuru olarak kendisini hissettiriyordu.

Yeni müdürün dikkat edeceği pek çok husus vardı. Temenni edilir ki her türlü hizibin her türlü hissin haricinde kalsın, bunların dışından, üstünden hadiseleri görerek kararlar versin.

Yoksa her atılışın ilk hamlesinde kendisini gösteren hız, yavaş yavaş onda da azalacak, radyo müessesesi yeni bir şeyler kazanacağı yerde, ayni noktada kalmaktan ileri gidemiyecektir.

Ve hattâ hiç temenni etmeyiz: ayni noktada kalınmaktan da kötü bir şey olacak, radyodaki yanlışlıklar, sakatlıklar daha da geriye gidebilecektir. Radyo müdürünün her hususu ele almadan önce, mensuplarının maneviyatı ve bugüne kadar gösterdikleri karakter oyunlarını tetkik etmesi de yerinde olacaktır. İşten anlamadığını, radyo ile bugüne kadar olan ilgisinin sadece bir raportörlük olduğunu kendisi söylemekte ve iş arkadaşlarına ifade etmektedir. Böyle olunca kararlarında "teknik bilgisi" değil, insanları tanımak payı mühim bir yer işgal edecektir. Şimdilik yapabileceği en iyi faaliyet de bu eksiğini tamamlamak olmalıdır.

Yanılmaların • hele ilk yanılmaların neticeleri ve icraatı daha ilk günden itibaren ortaya koyacağı, daha ilk hareketlerin yeni müdür hakkında müsbet veya menfi bir fikir vereceği kabul edilmelidir.İlk basamakta yanlışlara kurban gitmemek şarttır. İskender Ege'nin başarısı ise insanları tanımak ile olacaktır.

Kulaklarımız ve zevki selimimiz için yeni müdürden "bir şeyler" bekliyoruz. Neticeler kısa zamanda kendisini gösterecektir. Yeni müdür faaliyetinin meyvalarını kısa zamanda toplayacak ve efkarı umumiye huzuruna ya "eskilerden biri"' yahut da "muvaffakiyet yolunda bir insan" olarak çıkacaktır.

Kulaklarımız ve zevki selimimiz için yeni müdürün "muvaffakiyet yolunda bir insan" olmasını temenni ediyoruz.

M U S İ K İ

Yüksel Koptagel
Kabiliyet

Sanatkârlar

Genç bir elçi

Yüksel Koptagel, geçen yıla kadar keşfedilmeyi bekleyen bir istidattı. Cemal Reşit Rey'in piyano talebesiydi. İstanbulda bir kaç konser vermiş, Bach ve Schumann konsertolarını çalmıştı.

Geçen mevsim, İspanya'nın ileri gelen bestekârlarından Joaquin Rodrigo Türkiyeye geldi, İstanbuldayken Yüksel Koptagel'i tanıdı. Genç piyanist, ona bir şeyler çaldı. Rodrigo, duyduğu seslerin sahibinin neye benzediğini tayin edemiyordu. Gözleri görmezdi. Fakat, kaybolmuş görme hassesine mukabil daha ziyade kuvvetlenmiş kulakları, piyano çalan genç kızın kabiliyet derecesini ona anlatabiliyordu.

Rodrigo'nun tavsiyesi Üzerine İspanyol hükümeti, musiki tahsiline Madrid'de devam etmesi için Yüksel Koptagel'e burs verdi. Geçen mevsimin başında Madrid Konservatuvarina devama başlaması lazımdı. Fakat yolculuk muamelelerinin tekemmülü biraz geciktiği için zamanında yetişemedi. Bunun üzerine Madrid'de hususi olarak dersler almağa, piyanist Cubiles ile beraber çalışmağa başladı.

Bu ara, Yüksel Koptagel, fırsattan faydalanıp Türk bestekârlarının propagandasını yapmayı düşündü. Memleketteki dostlarından, Türk eserlerinin notalarını istedi. İlk konserini Madrid Üniversitesinde verdi ve Bach ile Debussy'nin birer eserinden başka Adnan Saygun (İnci'nin Kitabı), Cemal Reşit Rey (Yürük Zeybek), Ulvi Cemal Erkin (Beş Damla), ve Ferit Alnar'ın piyano eserlerini çaldı.

Geçen hafta Yüksel Koptagel, hem kendine hem de Türk musikisine faydalı oluyordu.

Caz

Açık havada kültür

Mevsim sona ereli, Ankara'da tek musiki hareketi olarak, geçen hafta Türk - Amerikan Derneği bahçesinde başlayan açık hava plâk konserleri kaldı. Pazar günü verilen İlk konserde ancak birkaç kişi vardı.. Konserin reklâmının iyi yapılmamış olduğu anlaşılıyordu. Yoksa, Beethoven'li Cbopin'li bir programın daha fazla dinleyici celbetmemesine hayret edilir. Hem konser salonu, bunaltıcı bir dört duvar arası değildi. Musiki, yeşil çimenlerin üstünde ve ağaçların altında dinleniyordu.

Türk - Amerikan Derneği'nin izahlı açıkhava konserleri, her hafta Pazar akşamı saat 6 da başlıyor ve bir saat devam ediyor; yani alaca karanlığa kadar sürüyor. Bu Pazar verilecek konser için tertiplenen program ise, hem caz ve hem de klasik musikiyle ilgilenenleri tatmin edecek mahiyettedir.

Karşılıklı tesirler

Programda, bir caz bestekârının iddialı bir gayretini temsileden bir eser (Duke Ellington'un Liberya Süiti) ve bir "klâsik" bestekârın bazı caz unsurlarını işlediği bir parça (Milhaud'nun "Dünyanın Yaradılışı" adlı zend balesi) yer almış bulunuyor.

Kompozisyon sahasında cazın en parlak şahsiyeti olan Duke Ellington, bu musikinin lisanına bir çok yenilikler getirmiş, caz bestesini serbest bir yazı tarzına kavuşturmuş, caz klişelerinin tekrarından ziyade tefsiriyle meşgul olmuş orijinal bir yaratıcıdır. Aynı zamanda, caz kompozisyonunun umumiyetle mahdut çerçevesini de aşıp, senfonik tarzda eserler bestelemeyi de denemiştir. Black, Brown and Belge, Deep South Süite, Tene Parallel to Harlem gibi isimler taşıyan bu tip eserleri her zaman onun daha küçük çapta can kompozisyonları ayarında değilse bile, yer yer cidden başarılı sahifelere maliktirler. Ellingtön'un senfonik tarzdaki çalışmaları arasında en ön safta yer alan eser, muhakkak ki Liberya Süiti'dir. Liberya Cumhuriyetinin kuruluşunun yüzüncü yıldönümü nü tesit için 1947 yılında bestelediği bu süitte Ellington, cazı dans salonundan konser sahnesine yükseltme gayretlerinin en müsbet neticesini vermiş sayılabilir. Ellington'un bu çalışmalarında bilhassa nazara alınması gereken bir husus, cazın şümulü dışında kalan sahalarda faaliyet gösterirken bile gerçek caz duygusunu ve anlayışını ancak arızî olarak ifade etmiş bulunmasıdır.

Diğer taraftan, Amerikalı zencilerin, başlangıçta bir sanat şuuru içinde olmadan yarattıkları yeni musiki, birçok Avrupalı bestekârı testrinde bırakmıştır. Caz musikisi, bit Ravel'i piyano konsertolannı yazmağa, bir Stravinski'yi Histoire du Soldat'yı yahut Ebony Concerto'yu bestelemeğe sevketmiştir. Cazdan sanat semasını berraklaştırmış bereketli bir fırtına" diye bahseden Fransız bestekârı Darius Milhaud'nun Creation du Monde adlı balesi ise, cazlehçesinin klâsik musikide yer alışının ilk örneklerinden biridir.

Ancak bütün bu Avrupalı bestekârlar ve caz tesirinde besteledikleri eserler, kendi başlarına değerleri bir tarafa, gerçek caz ile ancak pek uzaktan ve son derece sathi olarak ilgilidirler. Sebep, Stravinski'nin bir slav Milhaud ile Ravel'in de Fransız olmalarından çok, caz tarzından yazmak teteyen "klasik" bestekarların, bu musikinin derinliğine nüfuz etmeden, sadece kulak dolgunluğuyla işe girişmeleridir. Bu sahada şimdiye kadar yazılmış en başarılı eserin, çenlerde Amerikada ilk defa çalınan, İsviçreli bestekâr Rolf Liebermannın onîki ton sistemiyle bestelediği "Cazband ve Senfoni Orkestrası için Konserto" olduğu anlaşılıyor.

Türk - Amerikan Derneğinin bu Pazar günü verilecek konserinde, Ellington ile Milhaud'nun bu iki tipik eserden başka, Cenubi Amerika dans ritmleriyle yoğrulmuş bir de senfoni var: Morton Gould'un Lâtin - Amerika senfonisin

Müsabaka

Kazanamıyan güzel

İsveç yolcu uçağının içinden siyah saçlı, siyah gözlü bir genç kız indi. Etrafını alan birkaç gazeteciye yorgun bir ifade ile:

"— Bundan böyle hiç bir güzellik müsabakasına iştirak etmiyeceğim" dedi.

Bu Suna Soley idi. Türkiye Güzellik Kraliçesi ve Avrupa ikincisi hiç kimse ile konuşmadı ve doğru evine gitti. Gazeteciler kendisini takip ettiler. Helsinki'deki müsabakanın cereyan tarzı etrafında Suna Soley'den malûmat istiyorlardı.

. Suna Soley, Helsinki'de bulunduğu müddet içinde Avrupa Güzellik Kraliçeliğine namzet gösterilmişti. Hattâ gazeteler kraliçelik için tek isim Suna Soley, diyorlardı. Halk, Türkiye Güzelini her gördüğü yerde büyük tezahürat ile karşılıyor, imza istiyor, beraber resim çektirmek için birbiri ile yarışıyordu. Suna Soley'in sempatik hali, esmer güzeli olması ve hattâ Gina'ya benzemesi sarışın halklı şimal memleketinde lehinde olan havayı bir kat daha kuvvetlendiriyordu.

Bir ara hastalandı, gribe tutuldu, fakat tedavisi yapıldı, iki gün içinde düzeldi ve iyileşti. Müsabaka gecesine kadar bütün memleket güzellerini Helsinki'nin her tarafını gezdirmişlerdi, fakat bu arada Fin 'güzelinin kim ve nasıl bir şey olduğu üzerinde büyük bir ketumiyet gösterilmişti. Finlandiya kendi güzelini saklamıştı, müsabaka gecesi birden Fin güzeli ortaya çıktı ve müsabakaya iştirak etti, birincilik üzerinde hak sahibi olanlarm vasıflarını kendisinde toplamış olduğu görüldü. Finlandiya kurnazlık etmişti. Fakat buna rağmen jüri daha ilk geçişte Suna Soley'in etrafına toplanmıştı. Suna Soley, bütün bunlara rağmen kraliçe olacağa benziyordu. Jüri gene tereddüt içinde kaldı, gene işler karışmıştı. Fin güzeli mi, Türk güzeli mi?

Jürinin kararı ilân edildiği zaman Suna Soley'in büyük bir haksızlığa şanssızlığa kurban gittiği görüldü. Kraliçeliği bir tek rey farkı ile kaybetmişti, Fin güzeli bir rey farkı İla kraliçe ilân edilmişti.

Suna Soley Avrupa Güzellik Kraliçeliğinde ikinci oldu. Fakat herkes biliyordu ki, Suna Soley'in bu ikinciliği aslında birinciliktir.

Suna Soley, bu neticeden gayri memnun değildi. O, verilen karara itiraz etmemiştir. Her zaman jürinin haklı olacağını kabullenmiştir. Diğer bazı memleket güzelleri gibi ne ağlamış, ne bağırmış ve ne de jürinin üzerine yürümüştür. Müsabakanın neticesi ilân edildiği zaman, Fin güzelini ilk tebrik eden Suna Soleydir.

Güzellik kraliçesinin bu hareketi Finlandiya'da çok müsbet karşılanmış ve üzerinde söylenen müsbet sözlere yenilerini ilâve etmiştir. Soley'e bir çok teklifler yapılmıştır. İsveç film şirketleri kendisini angaje etmek istemişlerdir, bir kaç büyük terzihane de mankenlik teklifinde bulunmuştur. Fakat Suna Soley bütün bu teklifleri reddetmiş ve bir gece gürültüsüz, patırtısız İstanbul'a gelmiş ve doğruca evine gitmiştir.

Suna Soley memlekete dönüşünden bir müddet sonra balolara, resmi davetlere gitmeğe başladı. İlk olarak Hilton otelinde, artistlerin Türkiye'den ayrılışları münasebetiyle verilen ziyafete iştirak etti ve takdir topladı. Amerikalı artistler Suna Soley'i beğenmişler, sevmişlerdi. Hattâ Suna Soley'e Hilton'un oğlu tarafından izdivaç teklifinde bulunulduğu söylendi, yazıldı. Ancak, bu bir hakikat değildi. Çünkü Nicky Hilton'un kumral Terry Moore ve Fransız artistinden ayrılacak hâli yoktu. Fakat Hillton'da verilen şaşaalı büyük baloda Suna Soley gözleri üzerine çevirmesini bilmişti. Zarifti, gençti ve iyi giyinmişti. Muhakkak olan bir şey varsa Hilton'un genç oğlu Suna Soley ile dans ederken mültefit davranmıştı.

Suna Soley'e yeni teklifler yapıldı, fakat her birisini reddetti. İstediğine erişmişti. Herkes tarafından bilmiyordu ve daha güzeli arzusu tahakkuk etmiş, sosyeteye dahil olmuştu.

Artık bundan sonrası herkesin beklediği gibi, iyi bir izdivaç ve iyi bir hayattı.

Kapaktaki Güzel

Suna Soley

1954 senesi Güzellik Kraliçesi seçimleri yapılırken jüri heyetini koyu siyah saçlı, siyah gözlü, ufak tefek bir kız bir hayli meşgul etmişti. Jüri tereddüt içinde idi. Bu genç kızı Türkiye Güzellik Kraliçesi ilân edebilmek için bazı vasıfları üzerinde tereddütleri izale etmek icabediyordu. Boyu kısa deniliyordu, fazla İtalyan tipinde olduğu ileri sürülüyordu. Bu genç kız 1955 Türkiye Güzellik Kraliçesi ve Avrupa ikincisi Suna Soley idi.

Fakat 1954 de şans Suna Soleye yardım etmedi, karşısında çetin bir rakip de vardı, Sibel Göksel kraliçe ilân edilmişti. Halk Suna Soley'e büyük tezahürat yapıyordu, jüri şaşırdı ve Suna Soteyi da bir ünvana bağlamak zorunda kaldı ve onu "Zarafet Kraliçesi" ilân etti. Ve teselli mükâfatı olarak da Tarsus ile seyahate çıkardılar.

Suna Soley tam bir sene çalıştı. Gizli gizli güzellik enstitülerine gitti, vücut güzelliği ölçülerini aynen muhafaza etmek için tedbirler aldı. Altı ay içinde ideal vücut ölçülerine sahip oldu. Fakat boyu kısa idi. Üzüntüsü ve korkusu buydu.

Müsabakanın başlamasından on dakika öncesine kadar Suna Soley tereddüt içinde idi. Boyunun kısalığı ileri sürülerek bu sefer de kazanamazsam diye düşünüyordu. Nihayet Sunayı ikna ettiler ve müsabakaya girdi. Jüri ittifakla Suna Soley'i Türkiye Güzellik Kraliçesi ilân etil. üzerinde çok söz söylendi. Gina'yı taklit ettiği, onun gibi yürümeğe, onun gibi, tuvalet yapmaya çalıştığı ileri sürüldü.

Helsinki'den evvel Danimarkaya uğradı ve Avrupa Güzellik Kraliçeliği müsabakasına giren bazı memleket güzelleri ile bir "hazırlık" müsabakasına girdi. Birinci oldu, Danimarka halkı Suna'ya büyük tezahürat yaptı, gazeteler günlerce ondan bahsetti.

Finlandiya halkı Suna'yı **çok** sevdi ve gazeteler Fransız güzeli 1-le birlikte kendisini birinciliğe namzet gösterdiler. Netice ümit edildiği gibi çıkmadı, Suna Soley Fin güzelinin arkasından ikinci seçildi.

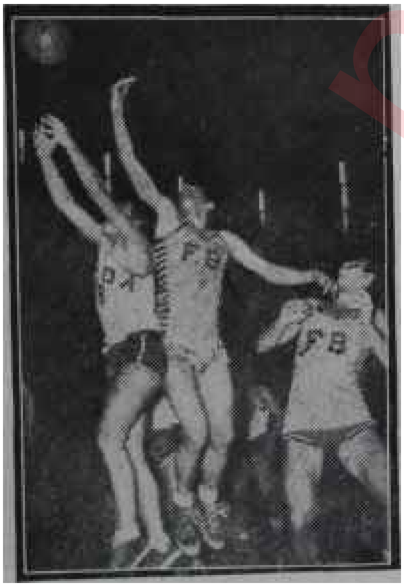
Suna Soley on sekiz yaşındadır. Boyu 1,62, kilosu 54, bal kalındığı **62,** kalçaları 92 santimdir. İstanbul'un meşhur terzilerinden Meşkure Gürsel'e bir müddet mankenlik etmiştir. Tahsili ortadır, iyi bir ailenin kızıdır. Temek pişirmekten, ev işleri görmekten hoşlanmadığım sözler.

S P O R

Basketbol

Avrupa şampiyonası

Mecmuamızın basıldığı şu sıralarda Peştede yapılmakta olan Avrupa Basketbol şampiyonası sona ermiş olacaktır. 18 milletin iştirak ettiği bu karşılaşmalar dört gurup üzerinden yapılmakta ve hakikaten Avrupa çapında büyük bir cazibe ve ehemmiyet taşımaktadır. Hatırlarda olduğu gibi memleketten ayrılırken birer basın toplantısı yapan milli takım antrenörü Samim Göreç ve Sportif Oyunlar Federasyonu başkam Faik Gökay bu şampiyonadan fazla ümitli gözükmemişler dokuzunculuğun iyi ve onbirinci olmamızın da ihtimal dahilinde bulunduğunu söylemişlerdi. Hemen ilâve edelim ki isabet vaki olmuştur. Fakat, gönül isterdi ki neticeyi daha evvelden kestirmiş olanlar ona göre metodlu bir çalışma takip etsinler. Dokuzunculuk veya on birincilik gibi dereceler de üçüncülüğe veya beşinciliğe insin. Yani bu vadide Avrupada söz sahibi olalım. Yoksa kuru kuruya kehanette bulunmak ye neticeyi evvelden kestirmek mühim bir kıymet taşımaz. Peştede ilk karşılaşmayı "Nip" açık hava stadında, çekmiş olduğumuz kura mucibince İtalya ile yaptık. Takımımız uzun müddet kuvvetli rakiplerimize karşı canlı bir oyun çıkardı ilk devreyi 39-37 yani yarım basket farkla bitirmiştik. İkinci devrede ise oyunun insiyatifitti ellerine geçiren rakiplerimiz neticede sahadan 86-63 galip ayrıldılar. Burada mühim bir nokta üzerinde durmak isteriz. O da İtalyan millî takımının antrenörlüğünü yapan Amerikalı M. C. Gregor'un takanımız hakkındaki sözleridir. Antrenör diyor ki: "Türk takımının taktiğini çok beğendim. Muhakkak ki basketbolü bilerek oynuyorsunuz. Ancak takımınızın uzun zaman beraber çalışmamış ve bu turnuvaya biraz acele hazırlanmış olduğunu zannediyorum. Halbuki basketbol uzun müddet beraber çalışmaya ihtiyaç gösteren bir spordur". Bu dış objektiften dökülen hakikatler karşısında donup kalmamak elden gelmiyor. Bir bakışta hükmünü veren antrenörü tebrik etmek yerinde bir harekettir. Bizim en büyük noksanımız beraber ve muntazam çalışmamış olmamızdır. Daha sonra Peştede yaptığımız müsabakalarda Finlandiyayı 82-66, Lüksemburg'u 72-59 yendik. Fakat bu arada Macarlara büyük bir şanssızlık neticesi 66-55 yenilmiş bulunuyoruz. Şampiyonanın hakiki neticesi ancak önümüzdeki günlerde belli olacaktır.

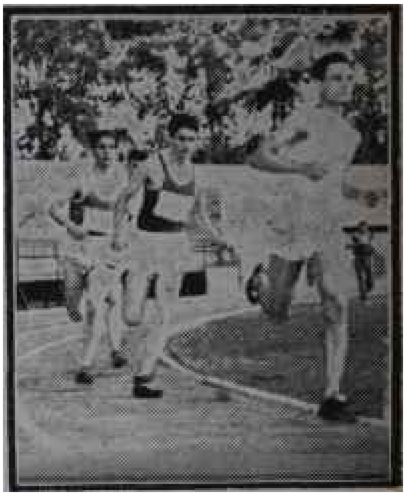
Basketbolcular Avrupa'da
Evdeki hesap çarşıya uymadı

Atletizm

Bayram

Orta boylu, şişman bir zat etrafında bulunan gazetecilere:

— Türk takımı nerede, yoksa yarışa girmiyor mu? diye sordu. Hadise 12 Haziran Pazar günü Mithatpaşa stadında cereyan ediyordu. Suali soran zat Yunan atletlerinin kafile başkanı idi. Gazeteciler birbirlerinin yüzüne baktılar. Hiç kimse kendisinde bu suale cevap vermek cesaretini gösteremedi. Mahcup bir vaziyette suçlu bir çocuk gibi bir şeyle oyalanmaya çalıştılar. Doğrusu bu hakikaten üzücü bir nokta idi. Bilindiği gibi geçen hafta Mithatpaşa stadında İstanbul atletizm bayramının 26 ncı senesi karşılaşmaları yapılıyordu. Müsabakalara davet edilmiş olan Yugoslavlar iki atletle Yunanlılar ise tam bir takımla iştirak etmişlerdi. Türk takımının kalbur üstü elemanları ne hikmetse ortada gözükmüyorlardı. İşte Yunan kafile başkanı da haklı olarak bunu soruyordu. Atletlerimizin bu yarışmalara neden iştirak etmediklerini samimi olarak söylemek icap ederse öğrenecek bir tek şahıs bile bulunmadı. Hani önümüzdeki Temmuz ayında Barcelonada yapılacak olan Akdeniz olimpiyatlarına hazırlık yapılacaktı.. Hani atletlerimiz Mısır karşılaşmasından sonra muntazam bir şekilde çalışmalara tabi tutulacaktı. Bütün bunların bir laf, daha doğrusu kuru birer vaad olduğu pek erken anlaşıldı. Mithatpaşa stadı futbol maçlarına kapısını kapadığı belli oluyordu. Tribünlerdeki seyirci sayısı çok çok 2000 i geçmiyordu. Müsabakaya Cumartesi günü saat 17.00 de başlandı. Mutad merasimden sonra alâkalı alâkasız bir sürü nutuk meraklıları

Atletizm Bayramı
Sadece koştular

seyircilerin üzerinde soğuk duş teesiri bırakan uzun uzun konuşmalar yaptılar. Ne demek istediklerini hiç kimse anlamadı. Fakat kendileri memnun gözüküyorlardı. İki gün devam eden müsabakalarda alman dereceler hiç de memnuniyet verici değildi. Düşük, heyecansız ve daha doğrusu sıkıcı kelimeleriyle izah edilmesi doğru olan yarışlarda alman teknik neticeler şunlardır:'

110 engelli: i — Masellos (Yunan) 15,5-10. 400 metre: Fahir Özgüder (Türk) 50,1-10. Gülle atma: Yatağanos (Yunan) 14,41 metre. 100 metre: Çolakis (Yunan) 11,1-10. Çtekiç Atma: Muzaffer İskender (Türk) 45.85 metre. 1500 metre: Turhan Göker (Türk), 3.58,9-10. Üç adım: Anderiya (Yunan), 13,71 metre. 4x100: Birinci Fenerbahçe (Türk) 45,3-10. Sırıkla atlama: Efsetatiadis (Yunan) 3,90 metre. 400 metre: Kosmas (Yunan) 56,6-10. 200 metre: Çolakis (Yunan) 23,5-10. 800 metre bayanlar: Sevim Çilingir 2,35,9-10. 800 metre: Depastas (Yunan) 1,56,2-10, 5000 metre Papavasidi (Yunan) *iŞk*-09.7-10. Disk atma: Yatağanos (Yunan) 46,12. Yüksek atlama: Çetin Şahiner (Türk) 1.80. Cirit atma: Nuri Çetinyılmaz 49.90. Uzun atlama Kipiros (Yunan) 6.92. Balkan Bayrak: Yunan takımı 3,27, 7-10. — N. S.

Futbol

Milli Takım kampta

Çok uzun boylu geniş ve iri yapılı bir şahıs gazetecilere:

<<— Çocuklardan çok memnunum, hepsi Üzerlerine düşen vazifeyi müdrik ve içten gelen bir çalışma ile kampın nizamlarına harfiyen riayet etmektedirler" diyordu. Bu sözleri söyleyen şahıs spor dünyamızca tanınan eski kalecilerden Necdet Erdemdi. Seleksiyon komitesindeki ciddî çalış-

Nuri Turan

ması -hakikaten takdirle kaydedilmekte idi. Necdet Erdem aynı zamanda Moda'da açılmış olan Milli Takım kampının müdürlüğünü yapıyordu. Bu seferki konuşması daha ziyade yeni vazifesi hakkında efkârı umumiyeye malûmat vermek içindi. Bilindiği gün evvelâ 25 tecrübesiz elemanı milli kadroya alan Futbol Federasyonu sonradan "basının ikazı ile demek doğrudur" 18 elemanı kadro dışı bırakmış ve onun yerine beynelmilel müsabakanın havasına yatan diğer futbolcuları almıştır. İşte bu futbolcular geçen hafta içerisinde Modada kampa .alındılar. Maksat: koca bir sezon müsabakadan müsabakaya koşan bu gençlere bir müddet dinlenme imkanı vermek ve âdeta laçka olan adalelerini yeniden maç çıkarabilecek bir duruma getirmekti. Hafta içinde gazetelere bir göz atan spor otoriteleri gençlerin denizde çekilmiş olan resimleriyle karşılaştılar, işte bunun üzerine bir vaveyladır koptu. Nasıl olur diyorlardı? Futbolcu; hem de önlerinde ciddi bir maç bulunan futbolcular denize sokulur mu? Bunun lehinde konuşanlar da yok değildi. Fakat ekseri otoriteler aleyhteydiler. Milli takımın antrenörü ise denize girme hikayesini şöyle izah diyordu: "Futbolculara banyo yaptırmış olmak ve sinirlerini düzeltmek için denize soktuk. Müddet 10 dakikadan fazla değildir. Adaleye zararlı olacak banyolar, kabul etmek lâzımdır ki 10 dakika değil bir iki saat suda kalmaktır." Millî takım 10 günlük istirahatten sonra 19 Haziranda Hacettepe ile bir deneme maçı yapacaktır. Bundan sonra da hareket tarihine kadar topsuz sadece kültürfizik hareketleriyle iktifa edilecektir. 26 Haziranda İtalya karşısında gençlerimizden çok büyük bir başarı beklemek bu şartlarda yersizdir. Bundan evvel de işaret ettiğimle gibi ölü sezonda müsabaka kabul etmek federasyonun islediği en büyük hatadır. Bizim için milli maç kabul etme tarihi daha ziyade Şubat veya Mart ayları olmalı idi. Şimdiki halde söylenecek yegâne söz: Allah muvaffak etsin demekten başka bir şey değildir.

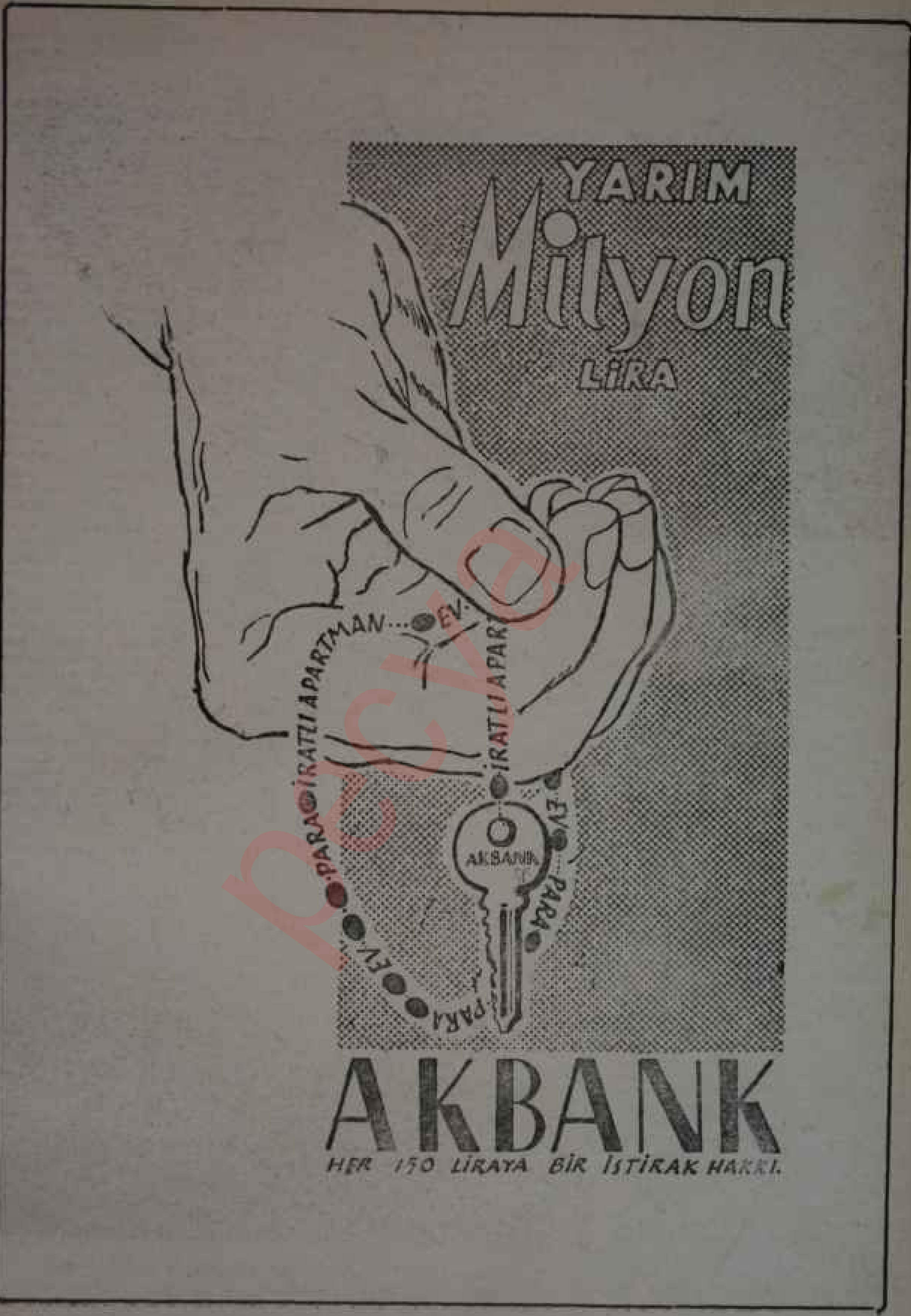
Kulüpler

Spor dedikoduları

Fenerbahçe kulübünün yıllık kongresi siyasi partilerin kongreleri kadar büyük bir alâka görmüş ve ciddi gazetelerin bile baş sabitelerinde manşette en az üç sütunluk yer işgal etmiştir. İri puntolarla yazılmış olan haberlerin içinde AKİS'in bundan evvel tanıtmaya çalıştığı genç idare heyeti üyesi Muhittin Bulgurlunun ifşaatı yer almaktadır. Bulgurlunun kongredeki konuşması âdeta spor muhitinde bir bomba tesiri yapmış ve bu tesir gittikçe her tarafa sirayet etmiştir. Hususi organizasyonlarda yapılan yolsuzlukların birden ortaya atılışı spor otoriteleri arasında memnuniyet uyandırmakla beraber doğrusu istenirse hiç birisi cesaretle bu mevzu üzerinde durmamakta daha ziyade hadiselerin tebellür etmesini beklemektedirler. Vakıa basma ispat hakkının tanınmamış olması bu şekilde hareket edişlerine bir sebep olarak gösterilebilir. Biraz bubiraz da nemelâzımcılık sebebiyle hepsi bir köşeye çekilmişlerdir. Muhittin Bulgurlunun ifşaatından hemen iki gün sonra bir gazetede Sadri Usoğlu, Remzi Tosyalı ve Muzaffer Bozok'un beyanatları ile karşılaşıldı, itham altında kalan her üç idareci de mahkemeye müracaat edeceklerini bildirmekte idiler. Hattâ bu arada bir akşam gazetesinde Fenerbahçenin meşhur tiplerinden Yağcı Ali de mahkemeye müracaat edeceğini bildiriyordu. Yağcı Ali'ye ne olmuştu- Söylenen ve ifşa edilen sırlar içerisinde ismini alâkadar eden en ufak bir söz dahi geçmemişti. Bu gayreti neden ileri geliyordu?. Buna kat'i olarak bir cevap verilemezdi ama, kongrede hırpalanmış olmasının kendisini üzdüğü söylenebilirdi. Bu Uç idarecinin mahkemeye müracaat edecekleri haberinden iki gün sonra Kadıköyündeki kulüp lokalinde bir basın toplantısı yapan Muhittin Bulgurlu pervasızca ithamlarına gene devam etti. Bu arada söz alan Fenerbahçe idare heyeti azası ve ayni zamanda Muhittin Bulgurlunun avukatı olan Ertuğrul Akça; kongredeki sözlerin basına ufak bir nüans farkı ile aksettiğini, Muhittin'in bu ifşaatı daha ziyade hâdiseye ismi kansan Fenerbahçeli idareci Hayrullah Güvenirden işittiğini söyledi ve sözlerine: "Bu memlekette haysiyet ve şerefi kırılan insanların müracaat edecekleri bir merci vurdu. O da mahkemedir. Bu şahıslar neden duruyorlar? Neye mahkemeye müracaat etmiyorlar, diye devam etti. Bu satırları yazdığımız dakikaya kadar henüz itham edilen şahıslar mahkemeye resmen müracaat etmiş değillerdir. Bu arada edindiğimiz malûmata göre. Muhittin Bulgurlunun elinde iki adet vesika vardır. Ve bunları adı geçen şahıslar kendisini mahkemeye vermezlerse basın yolu ile efkârı umumiyeye açıklıyacaktır. Ortaya atılmış olan bunca iddialardan sonra Beden Terbiyesi teşkilâtının harekete geçmesi beklenmektedir.

Millî futbol takımı kampta
Karada mı, denizde mi oynıyacağız

YARIM
Milyon
LİRA
APARTMAN... EV
İRATLI APARTMAN
PARA
EV
PARA
İRATLI APART
EV
PARA
AKBANK
AKBANK
HER 150 LİRAYA BİR İSTİRAK HAKKI.

YÜNİŞİ-İPEKİŞİ YÜNİŞİ-İPEKİŞİ YÜNİŞİ-İPEKİŞİ YÜNİŞİ-İPEKİŞİ YÜNİŞİ-İPEKİŞİ YÜNİŞİ-İPE
Yünişi - İpekişi
MODA
YENİLİK
ZENGİN
ÇEŞİT
YÜNİŞİ İPEKİŞİ
ŞEHİR BAHÇESİ
İSTASYON CADDESİ
DURAKLAR
MERKEZ BANKASI
ATATÜRK BULVARI
ULUS MEYDANI
ÇANKIRI CAD.
HEYKEL
SÜMERBANK
Yünişi İpekişinde modayı ucuz ve zahmetsiz bulacaksınız
Tel : 12180